

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ & ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: «ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ»

Ονοματεπώνυμο φοιτήτριας:

Βαλαντάση Κανέλλου Μαρία, Α.Μ.: fli.st2203

Τίτλος Εργασίας:

Διδακτική της Μετάφρασης: Στάδια Μετάφρασης, Διδακτικές Προσεγγίσεις, Ανάγκες Αγοράς Εργασίας και Φοιτητών

Επιτροπή Εποπτείας:

Κελάνδριας Παναγιώτης, Καθηγητής

Κεντρωτής Γεώργιος, Καθηγητής

Κεραμίδας Σωτήριος, Επίκουρος Καθηγητής

Διδακτική της Μετάφρασης: Στάδια Μετάφρασης, Διδακτικές Προσεγγίσεις, Ανάγκες Αγοράς Εργασίας και Φοιτητών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μεθοδολογία	7
Πρόλογος	12
Εισαγωγή	14

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

Ενότητα 1^η: Ανάλυση Μεταφραστικών εντολών – Ανάλυση κειμένου αφετηρίας

Κεφάλαιο 1.1: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	15
Κεφάλαιο 1.2: Χαρακτηριστικά του Μεταφραστή	19
Κεφάλαιο 1.3: Διδακτική Προσέγγιση	20

Ενότητα 2^η: Γνώση Θεματικού Πεδίου

Κεφάλαιο 2.1

Κεφάλαιο 2.1.1: Γνώση Ειδών Κειμένων: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	22
Κεφάλαιο 2.1.2: Απόκτηση Γνώσεων Υποβάθρου: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο ..	25
Κεφάλαιο 2.1.3: Αναζήτηση και Άντληση Πληροφοριών Πολιτισμικού Υποβάθρου: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	28
Κεφάλαιο 2.2: Χαρακτηριστικά του Μεταφραστή	30
Κεφάλαιο 2.3: Διδακτική Προσέγγιση	31

Ενότητα 3^η: Γνώση Κειμενικών Προδιαγραφών – Γνώση Λειτουργιών Κειμένου

Κεφάλαιο 3.1

Κεφάλαιο 3.1.1: Κειμενικές Προδιαγραφές: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	33
Κεφάλαιο 3.1.2: Λειτουργίες Κειμένου	
Κεφάλαιο 3.1.2.1: Γλωσσικές Λειτουργίες: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	37

Κεφάλαιο 3.1.2.2: Κειμενικές Λειτουργίες: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	39
Κεφάλαιο 3.1.2.3: Μεταφραστικές Λειτουργίες: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	41
Κεφάλαιο 3.2: Χαρακτηριστικά του Μεταφραστή	45
Κεφάλαιο 3.3: Διδακτική Προσέγγιση	46

Ενότητα 4^η: Αναγνώριση Προβλημάτων

Κεφάλαιο 4.1: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	48
Κεφάλαιο 4.2: Χαρακτηριστικά του Μεταφραστή	51
Κεφάλαιο 4.3: Διδακτική Προσέγγιση	52

Ενότητα 5^η: Επιλογή Μακροστρατηγικών

Κεφάλαιο 5.1: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	53
Κεφάλαιο 5.2: Χαρακτηριστικά του Μεταφραστή	58
Κεφάλαιο 5.3: Διδακτική Προσέγγιση	58

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ

Ενότητα 6^η: Μετατροπή του Κειμένου Αφετηρίας

Κεφάλαιο 6.1: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	60
Κεφάλαιο 6.2: Χαρακτηριστικά του Μεταφραστή	67
Κεφάλαιο 6.3: Διδακτική Προσέγγιση	68

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

Ενότητα 7^η: Παραγωγή Κειμένου Αφίξεως

Κεφάλαιο 7.1: Στόχος, Μέθοδος, Περιεχόμενο	70
Κεφάλαιο 7.2: Χαρακτηριστικά του Μεταφραστή	74
Κεφάλαιο 7.3: Διδακτική Προσέγγιση	75

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Ενότητα 8^η: Ανάγκες Αγοράς Εργασίας - Ανάγκες Φοιτητών

Κεφάλαιο 8.1: Ανάγκες Αγοράς Εργασίας	77
Κεφάλαιο 8.2: Ανάγκες Φοιτητών	81

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Συμπεράσματα – Παρατηρήσεις	87
Επίλογος	88
Βιβλιογραφία	89

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

(1) Είδος, Τύπος και Λειτουργία Κειμένων	16
(2) Περιεχόμενο κειμένου τριβής με το βήμα της ανάγκης για γνώση θεματικού πεδίου (άντληση πληροφοριών πολιτισμικού υποβάθρου) – (διαφήμιση Apple Watch)	30
(3) Περιεχόμενο κειμένου τριβής με το βήμα της ανάγκης για γνώση των κειμενικών προδιαγραφών (συνταγές μαγειρικής)	36
(4) Περιεχόμενο κειμένου τριβής με το βήμα της αναγνώρισης μεταφραστικών προβλημάτων (καιρός, υλικά παραγωγής γεύματος)	50
(5) Περιεχόμενο κειμένου τριβής με το βήμα της επιλογής της καταλληλότερης μακροστρατηγικής (μετάφραση τραγουδιού)	56
(6) Τα τρία στάδια της μεταφραστικής πράξης	60
(7) Δεύτερο στάδιο της μεταφραστικής πράξης	61
(8) Τρίτο στάδιο της μεταφραστικής πράξης	71
(9) Ερωτηματολόγιο	79

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Προκειμένου ο αναγνώστης να διευκολυνθεί στην ανάγνωση και στην κατανόηση των σταδίων της μεταφραστικής πράξης και των βημάτων τους, παρατίθεται ο παρακάτω πίνακας. Πρόκειται ουσιαστικά για τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε κατά τη διάρκεια εκπόνησης αυτής της εργασίας. Η εργασία αυτή αφορά τη θεωρία της μετάφρασης και ειδικότερα τον τομέα της διδακτικής της μετάφρασης. Πιο συγκεκριμένα, από τη σχετική βιβλιογραφία συγκέντρωσα τις απαραίτητες πηγές, προκειμένου να προχωρήσω στην σύνταξη της αλληλουχίας των σταδίων και των βημάτων τους, για τη διεκπεραίωση της μεταφραστικής πράξης. Γι' αυτό και πρόκειται για μια «επαγωγική έρευνα», αφού, γίνεται ποιοτική ανάλυση, μέσω της ανάλυσης κειμένων, με σκοπό την ανεύρεση των καταλληλότερων μοτίβων διδαχής της μετάφρασης (<https://www.questionpro.com/blog/inductive-vs-deductive-research/>). Πιο συγκεκριμένα, η διδαχή της μεταφραστικής πράξης, σύμφωνα με τα βιβλία του Κελάνδρια, (*Λειτουργική Διδακτική της Μετάφρασης 2016* και *Η Πράξη της Μετάφρασης Στάδια, Διαδικασίες και Στρατηγικές 2023*) χωρίζεται σε τρία στάδια. Σύμφωνα και με τα δυο αυτά βιβλία, η διδακτική της μετάφρασης συνίσταται από το πρώτο στάδιο αφορά την κατανόηση του κειμένου αφετηρίας, το οποίο απαρτίζεται από πέντε βήματα, το δεύτερο στάδιο αφορά τη μετατροπή του κειμένου αφετηρίας σε κείμενο αφίξεως, το οποίο απαρτίζεται από πολλά μικρότερα βήματα, τα οποία, όμως, συγκεντρώνονται στο έκτο βήμα και το τρίτο στάδιο αφορά την παραγωγή του κειμένου αφίξεως, του οποίου τα πολλά μερικότερα βήματα συγκεντρώνονται και αυτά στο έβδομο βήμα. Χρησιμοποίησα, λοιπόν, δεδομένα και από τα δυο βιβλία προκειμένου να παρουσιάσω σε μια συνεκτική σειρά τα επτά αυτά βήματα. Στη συνέχεια, για καθένα από τα επτά βήματα όρισα τον διδακτικό στόχο, όπως αυτός περιγράφεται στα βιβλία και παρουσίασα τη μέθοδο που θα ακολουθηθεί προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος. Αν και στο βιβλίο «*Η Πράξη της Μετάφρασης Στάδια, Διαδικασίες και Στρατηγικές*» παρουσιάζεται σχετικό περιεχόμενο για την επίτευξη του στόχου του κάθε βήματος, σκέφτηκα να αναζητήσω νέα και σχετικά κείμενα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως περιεχόμενο τριβής για την επίτευξη του κάθε στόχου, ώστε να προσπαθήσω να έρθω ακόμα πιο κοντά με την επιστημονική αναζήτηση κειμένων που θα μπορούσε ένας νέος διδάσκων να χρησιμοποιήσει για την επίτευξη του κάθε στόχου. Στη συνέχεια, για καθένα από τα επτά βήματα των τριών σταδίων, συγκέντρωσα πηγές από το βιβλίο του Κελάνδρια «*Η Πράξη της Μετάφρασης Στάδια, Διαδικασίες και Στρατηγικές*», προκειμένου να παρουσιάσω τα χαρακτηριστικά που αποκτά ο φοιτητής της μετάφρασης

έπειτα από τη διεκπεραίωση του κάθε βήματος. Αν αναρωτηθεί ο αναγνώστης τον λόγο για τον οποίο προσέθεσα αυτό το κεφάλαιο σε κάθε βήμα, η απάντηση βρίσκεται στο ότι το κάθε βήμα συνεισφέρει στη μετάβαση από τη φοιτητική ιδιότητα σε αυτή του επαγγελματία μεταφραστή, ο οποίος, ως επαγγελματίας, θα διαθέτει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά, αφού έχει γνωρίσει και αποκτήσει τις βάσεις για τη σωστή αλληλουχία των βημάτων της μεταφραστικής πράξης. Τέλος, δεδομένου ότι η εργασία αυτή βασίζεται στην οργάνωση της διδασκαλίας των σταδίων της μετάφρασης και των βημάτων τους, κρίνεται απαραίτητη η παρουσίαση της διδακτικής προσέγγισης που θα μπορούσε να ακολουθήσει ο διδάσκων, ώστε να εκπαιδεύσει τους φοιτητές στα στάδια της μετάφρασης. Η μεταπτυχιακή εργασία της Καραντζαλή (2007) με βοήθησε ιδιαίτερα στην κατανόηση των διδακτικών προσεγγίσεων που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν στη διδασκαλία της μετάφρασης και έτσι συγκέντρωσα όλες τις απαραίτητες πηγές, προκειμένου να παρουσιάσω τη διδακτική προσέγγιση με την οποία διδάσκεται το κάθε βήμα των τριών σταδίων της μεταφραστικής πράξης. Τέλος, έπειτα από τη παρουσίαση της αλληλουχίας των βημάτων των τριών σταδίων της μεταφραστικής πράξης, προσπάθησα να καταδείξω τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, με το ερευνητικό εργαλείο συλλογής δεδομένων του **ερωτηματολογίου**. Το ερωτηματολόγιο, το οποίο συνέταξα και απέστειλα σε μεταφραστικά γραφεία, προκειμένου να σκιαγραφήσω τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και στη συνέχεια το πώς αυτές καλύπτονται από τη διδαχή της μετάφρασης, αποτελεί μέρος της **ποιοτικής έρευνας** που εκπόνησα. Δηλαδή, μέσω αυτού, σενελέχθησαν **δεδομένα**, τα οποία καταδεικνύουν ποιες είναι ανάγκες της μεταφραστικής αγοράς και πώς αυτή είναι διαμορφωμένη και στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκαν, ώστε να παραλληλιστούν με τη διδακτική πορεία που ακολουθείται στη μετάφραση, ώστε να αντιστοιχιστούν οι ανάγκες με το ότι εκκολάπτονται μεταφραστές, ικανοί να τις εκπληρώσουν. Ο λόγος για τον οποίο το έκανα αυτό ήταν για να παρουσιάσω τους τρόπους με τους οποίους το κάθε βήμα των τριών σταδίων της μεταφραστικής πράξης συνεισφέρει στην εκπλήρωση των αναγκών της αγοράς εργασίας. Έτσι, με τον επαγωγικό αυτό συλλογισμό, πραγματοποιείται μια πιο ανοιχτή και διερευνητική υπόθεση, από **κάτω προς τα πάνω**, ιδίως στην αρχή, όπου σκιαγραφούνται οι στόχοι, προκειμένου να φτάνουμε, τέλος, στα αναγκαία συμπεράσματα και στην πρόταση των διδακτικών μεθόδων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιούνται σε κάθε στάδιο της διδακτικής της μετάφρασης, ώστε να εκπληρωθούν οι ανάγκες της μεταφραστικής αγοράς (<https://dovetail.com/research/inductive-vs-deductive-reasoning/>). Έχουμε να κάνουμε, δηλαδή με έναν συνδυασμό **περιγραφικής** και **επεξηγηματικής** έρευνας, αφού όχι μόνο περιγράφεται η πορεία της διδαχής της μετάφρασης, αλλά επεξηγείται και γιατί επιλέγονται

συγκεκριμένοι διδακτικοί στόχοι (ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες της αγοράς εργασίας) και γιατί ακολουθούνται συγκεκριμένες διδακτικές μέθοδοι (ώστε να επιτευχθούν οι τεθέντες στόχοι) (<https://pressbooks.pub/scientificinquiryinsocialwork/chapter/7-1-types-of-research/>).

Μέσω αυτών των μεθόδων, λοιπόν, οι φοιτητές της μετάφρασης, έχοντας αποκτήσει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που παρατίθενται έπειτα από κάθε βήμα, είναι ικανοί να εκπληρώσουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας με την προϋπόθεση ότι έχουν παρακολουθήσει τη διδασκαλία των σταδίων της μετάφρασης και έχουν κάνει εξάσκηση στα κείμενα που προσφέρονται για μετάφραση. Θεωρώ ότι η μεθοδολογία που παρέθεσα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του θέματος την εργασίας και προσφέρει μια συνοπτική, συνεκτική και απλή εικόνα του έργου που επιτελεί ο διδάσκων σε συνδυασμό με τα οφέλη που αυτό έχει. Καλή ανάγνωση, λοιπόν!

Πρώτο στάδιο: Κατανόηση του κειμένου αφετηρίας 15

Πρώτο βήμα: Ανάλυση μεταφραστικών εντολών και κειμένου αφετηρίας 15

Δεύτερο βήμα: Γνώση θεματικού πεδίου 21

πρώτο μικρότερο βήμα:

γνώση ειδών κειμένων. σ. 22

τρίτο μικρότερο βήμα:

αναζήτηση και άντληση γνώσεων πολιτισμικού υποβάθρου σ. 28

δεύτερο μικρότερο βήμα:

αναζήτηση και άντληση γνώσεων υποβάθρου σ. 25

Τρίτο βήμα: Γνώση κειμενικών προδιαγραφών και λειτουργιών κειμένου ... 33

Τέταρτο βήμα: Αναγνώριση προβλημάτων 48

Πέμπτο βήμα: Επιλογή Μακροστρατηγικών 53

Δεύτερο στάδιο: Μετατροπή του Κειμένου Αφετηρίας

Έκτο βήμα: πρώτη μετάφραση, έλεγχος διακειμενικής συνεκτικότητας, επιλογή μικροστρατηγικής/ών μετάφρασης, δεύτερη μετάφραση, έλεγχός της, αξιολόγησή

της, αναδιατύπωσή της. 60

Τρίτο στάδιο: Παραγωγή του κειμένου Αφίξεως

Έβδομο βήμα: έλεγχος ενδοκειμενικής συνοχής του κειμένου αφίξεως, γλωσσικός έλεγχος, επανέλεγχος κειμένου αφίξεως αναφορικά με λάθη επικοινωνιακού σκοπού, νοηματικής συνάφειας, αξιολόγησή του ως προς τις λύσεις επί των στρατηγικών, αναθεώρησή τους, διορθώσεις, τελική αξιολόγηση του κειμένου αφίξεως. 70

Δήλωση περί μη λογοκλοπής

Δηλώνω ότι είμαι η συγγραφέας της παρούσας εργασίας, που συντάχθηκε στα πλαίσια της μεταπτυχιακής φοίτησής μου στο Πρόγραμμα των Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμη της Μετάφρασης» του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας. Η εργασία δεν αποτελεί αντιγραφή ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν αναφέρονται σαφώς στη βιβλιογραφία και στο κείμενο, ενώ κάθε εξωτερική βοήθεια, αν υπήρξε, αναγνωρίζεται ρητά.

Πρόλογος

Στα πλαίσια της εργασίας του μαθήματος «Διδακτική της Μετάφρασης», του εαρινού εξαμήνου, είχα ομολογήσει στον πρόλογο ότι «...δεν υπήρξα περισσότερο ενθουσιώδης κατά τη διάρκεια συγγραφής προλόγου για καμία άλλη ακαδημαϊκή εργασία στα πλαίσια της τεταρτοετούς φοίτησής μου στο ΤΞΓΜΔ. Συμπεριλαμβανομένης και της φοίτησής μου στο ΠΜΣ του οικείου τμήματος, καμία άλλη εργασία δεν μου έδωσε τέτοιο κίνητρο να την εκπονήσω πέρα από την ανά χείρας». Ίσως υπήρξα λίγο υπερβολική, διότι, τελικά, η παρούσα εργασία που διαβάζετε είναι αυτή για την οποία, ναι μεν κόπιασα περισσότερο εξαιτίας της έκτασής της, αλλά υπήρξα πολύ περισσότερο παραγωγική μιας και εκπόνησα μια πραγματική έρευνα. Για μένα, λοιπόν, οι εργασίες, οι οποίες απαιτούν κόπο και με καθιστούν παραγωγικότερη απ' όσο μπορώ να γίνω, είναι αυτές για τις οποίες χαίρομαι, όσο τίποτα άλλο, να εκπονώ. Έτσι, η εργασία αυτή έχει για μένα κάτι παραπάνω από εξαιρετικό ενδιαφέρον, διότι, μου δόθηκε η ευκαιρία να εξερευνήσω και πάλι τα δαιδαλώδη, αλλά πανέμορφα, μονοπάτια της διδακτικής της μετάφρασης –ενός τομέα που μπορώ να πω με σιγουριά ότι είναι πια η μια και μοναδική μου αγάπη. Γι' αυτό, άλλωστε, θέλησα να προχωρήσω σε μια περιπτωσιολογική μελέτη, ώστε να ανακαλύψω πλούσια περιγραφικά δεδομένα, τα οποία αφορούν τη διδασκαλία της μετάφρασης και να τα προσφέρω στη μελέτη αυτή. Μέσω της εργασίας αυτής συνειδητοποίησα ότι για τη διδακτική της μετάφρασης είναι απαραίτητες οι οργανωτικές δεξιότητες, μιας και ο διδάσκων οφείλει να οργανώσει σωστά την αλληλουχία των διδαχών. Όπως θα αναφερθεί και στην εισαγωγή, η εργασία αυτή αφορά την οργάνωση της διδασκαλίας των σταδίων και των βημάτων μετάφρασης στους φοιτητές της μετάφρασης. Με την εκπόνηση αυτής της εργασίας, λοιπόν, ολοκληρώνω ένα από τα σημαντικότερα ταξίδια της ζωής μου, το δεύτερο στάδιο της ακαδημαϊκής μου κατάρτισης στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας και χαράζω τη σταδιοδρομία για την μετέπειτα πορεία μου στον συγκεκριμένο κλάδο. Κλείνοντας, να υπογραμμίσω τη σημασία αυτής της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας, μιας και η εκπόνησή της μου έδωσε ένα σημαντικό κίνητρο· να πετύχω τους στόχους μου, όσο ψηλά και αν βρίσκονται!

Λέξεις Κλειδιά: βήματα μετάφρασης, στάδιο μεταφραστικής πράξης, μεταφραστής, μεταφραστικές οδηγίες, κείμενο αφετηρίας, κείμενο αφίξεως, θεματικό πεδίο, κειμενικές προδιαγραφές, λειτουργίες κειμένου, μεταφραστικά προβλήματα, μακροστρατηγικές, μικροστρατηγικές, διδακτική προσέγγιση, *Kiraly*, διδάσκων, φοιτητής, ανάγκη αγοράς εργασίας, τάξη.

Εισαγωγή

Η εργασία αυτή αφορά τα στάδια και τα βήματα μετάφρασης που διδάσκονται στους φοιτητές της μετάφρασης. Η διδαχή των σταδίων και των βημάτων τους βασίζεται στους άξονες των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν από τη κάθε διδαχή, των μεθόδων που θα ακολουθηθούν για την επίτευξή τους και των περιεχομένων που θα χρησιμοποιηθούν στη βάση των μεθόδων που ακολουθούνται. Σύμφωνα με τα βιβλία του Κελάνδρια «Λειτουργική Διδακτική της Μετάφρασης (2016)» και «Η Πράξη της Μετάφρασης Στάδια, Διαδικασίες και Στρατηγικές (2023)», υπάρχουν επτά βήματα που ακολουθούνται στη μεταφραστική πράξη. Έτσι, κάθε βήμα μετάφρασης αποτελεί μια ενότητα. Οι επτά ενότητες των βημάτων μετάφρασης αποτελούνται από κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η πρακτική διδασκαλία των βημάτων μετάφρασης και στη συνέχεια παρουσιάζονται, σε επόμενο κεφάλαιο τα χαρακτηριστικά του μεταφραστή που αποκτούν οι φοιτητές της μετάφρασης από τη διδαχή των βημάτων μετάφρασης. Σε επόμενο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η διδακτική προσέγγιση που μπορεί ο διδάσκων να ακολουθήσει προκειμένου να διδάξει τους φοιτητές της μετάφρασης τα βήματα που οφείλουν να ακολουθήσουν, προκειμένου, όχι μόνο να ενστερνιστούν τη διαδικασία εκπόνησης μιας μετάφρασης, αλλά και να αποκτήσουν αυτά τα χαρακτηριστικά του μεταφραστή που θα τους καταξιώσουν επαγγελματικά. Τέλος, η όγδοη ενότητα αφορά τις ανάγκες της αγοράς εργασίας της μετάφρασης και τις ανάγκες των φοιτητών μετάφρασης. Όπως ανέφερα και στον πρόλογο, η εργασία αυτή με κατέστησε πραγματικά παραγωγική, διότι εκπόνησα την πρώτη προσωπική μου έρευνα. Συνέταξα, δηλαδή, ερωτηματολόγιο, στο οποίο έκανα ερωτήσεις σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και το απέστειλα σε μεταφραστικά γραφεία. Οι απαντήσεις τους με βοήθησαν να συσχετίσω τις ανάγκες της αγοράς εργασίας με αυτές των φοιτητών. Έτσι, στο πρώτο κεφάλαιο της όγδοης ενότητας παρουσιάζω τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσίασα το πώς συσχετίζονται οι πρώτες με εκείνες των φοιτητών της μετάφρασης. Αφού, εξηγώ τη συσχέτισή τους, παρουσίασα τον τρόπο με τον οποίο η αλληλουχία της διδαχής των βημάτων μετάφρασης βοηθά τους φοιτητές της μετάφρασης να εκπληρώνουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, στο μέγιστο δυνατό. Στη βάση, λοιπόν, της εκτενούς παρουσίασης των βημάτων μετάφρασης που παρατίθενται στα προαναφερθέντα βιβλία του Κελάνδρια, οργάνωσα την προσωπική μου αλληλουχία διδαχών των βημάτων μετάφρασης, από τις οποίες οι φοιτητές θα αποκτήσουν τα απαραίτητα εφόδια, ώστε να συνεχίσουν τις σπουδές τους μετά τα πρώτα δύο έτη και να καταξιωθούν στον επαγγελματικό κλάδο της μετάφρασης, επιτελώντας άριστα έργα.

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

Ενότητα 1"

Ανάλυση μεταφραστικών εντολών- Ανάλυση κειμένου αφετηρίας

Στην πρώτη ενότητα, λοιπόν, θα επικεντρωθούμε στο πρώτο βήμα του πρώτου σταδίου της μεταφραστικής πράξης που διδάσκεται στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Το πρώτο αυτό βήμα αφορά την ανάλυση των μεταφραστικών οδηγιών και την ανάλυση του κειμένου αφετηρίας. Η περιγραφή του βήματος αυτού θα γίνει με βάση τους άξονες των στόχων, της μεθόδου επίτευξής τους και του περιεχομένου που εφαρμόστηκε για τη μέθοδο που ακολουθήθηκε.

Κεφάλαιο 1.1

Στόχος

Το πρώτο βήμα, λοιπόν, ξεκινάει με την ανάλυση των μεταφραστικών οδηγιών. Τόσο ο φοιτητής της μετάφρασης, όσο και ο επαγγελματίας μεταφραστής έρχονται αντιμέτωποι με συγκεκριμένες μεταφραστικές οδηγίες, οι οποίες είναι οι κατευθυντήριες γραμμές, πριν την εκπόνηση της μετάφρασης του κειμένου που τους δόθηκε. Το βασικό στοιχείο των **μεταφραστικών οδηγιών** βασίζεται στην ακριβή περιγραφή του Σκοπού της μετάφρασης. Εκτός αυτού, οι κατευθυντήριες γραμμές των μεταφραστικών οδηγιών θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις κειμενικές λειτουργίες του κειμένου αφίξεως, τον προσδοκώμενο χρόνο και τόπο κυκλοφορίας του κειμένου αφίξεως, το μέσο μετάδοσης του κειμένου αφίξεως, το κίνητρο για τη δημιουργία του κειμένου αφίξεως, για ποιον λόγο και ποιοι θα είναι οι αποδέκτες του, πράγματα τα οποία συνιστούν τον επικοινωνιακό σκοπό σύνταξης του κειμένου αφετηρίας. Έτσι, διαπιστώνουν ποια είναι η καταστασιακότητα του κειμένου αφετηρίας και αποκτούν τη δυνατότητα να συγκρίνουν το κείμενο που τους δόθηκε με αυτό που θα παραγάγουν, ως προς τη σύνδεση των δύο σχετικά με τις επικοινωνιακές περιστάσεις του καθενός (Κελάνδριας, 2016: 145 και Κελάνδριας, 2023: 101). Αφού, λοιπόν, ο (εν δυνάμει) μεταφραστής ολοκληρώσει τη διαδικασία κατανόησης των

κατευθυντήριων γραμμών των μεταφραστικών οδηγιών, θα προχωρήσει στη διαδικασία **ανάλυσης του κειμένου αφετηρίας**. Ειδικότερα, σε αυτό το βήμα κατανοεί τον τύπο και το είδος του κειμένου αφετηρίας, εντοπίζει τον βαθμό δυσκολίας της μετάφρασης, διαπιστώνει τον βαθμό εξοικειώσής του με το θέμα που πραγματεύεται το κείμενο αφετηρίας, διαπιστώνει εάν διαθέτει τους απαραίτητους πόρους για την πραγμάτωση της μετάφρασης και αποφασίζει εάν θα ανταποκριθεί στην προθεσμία που τέθηκε (Κελάνδριας, 2023: 105).

Μέθοδος

Όπως είδαμε, το πρώτο βήμα του πρώτου σταδίου της μεταφραστικής πράξης βασίζεται στην ανάλυση των κατευθυντήριων γραμμών των μεταφραστικών οδηγιών και στην ανάλυση του κειμένου αφετηρίας. Προκειμένου να αναλυθεί το κείμενο αφετηρίας, το πρώτο βήμα είναι η **κατανόηση του τύπου και του είδους του κειμένου**. Παρακάτω, στη εικόνα (1) θα παρουσιαστούν παραδείγματα κειμενικών ειδών και τύπων:

Είδος	Τύπος	Λειτουργία
Διαφήμιση	Πληροφοριακός Λειτουργικός	Πληροφοριακή Κλητική Φατική
Δικόγραφο	Πληροφοριακός	Αναφορική
Συνταγή μαγειρικής	Πληροφοριακός Λειτουργικός	Κατεθυντική Κλητική Φατική
Οδηγίες χρήσης	Πληροφοριακός	Κατεθυντική (Φατική)
Μυθιστόρημα	Εκφραστικός (ενίοτε και πληροφοριακός)	Εκφραστική (αναφορική)
Ποίημα	Εκφραστικός	Εκφραστική
Ρεπορτάζ	Πληροφοριακός	Αναφορική
Επιστημονικό άρθρο	Πληροφοριακός	Αναφορική (ενίοτε και φατική)
Ταξιδιωτικός οδηγός	Πληροφοριακός Λειτουργικός	Αναφορική Εκφραστική Φατική

(Εικόνα (1): Είδος, Τύπος και Λειτουργία Κειμένων)

(Κελάνδριας, 2023: 112).

Όπως θα δούμε παρακάτω στην ενότητα «περιεχόμενο», στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, οι φοιτητές, προκειμένου να εντυπώσουν στα βήματα της μετάφρασης και εν προκειμένω στο πρώτο βήμα του πρώτου σταδίου που είναι η ανάλυση των μεταφραστικών οδηγιών και του κειμένου αφετηρίας, θα κληθούν να επιλέξουν ένα είδος κειμένου προς μετάφραση. Ειδικότερα, προτείνω το πρώτο κείμενο που θα τους δοθεί να είναι ένα μικρό κείμενο που παρέχει πληροφορίες σε έναν ταξιδιώτη στη Γαλλία, σχετικά με τον πύργο του Άιφελ, τοποθετώντας το κείμενο στο είδος του «ταξιδιωτικού οδηγού». **Αφού, λοιπόν, επιβεβαιωθεί ο τύπος και το είδος του προς μετάφραση κειμένου, ο μεταφραστής θα κληθεί να πάρει** ορισμένες **αποφάσεις** σχετικά με τις **μεταφραστικές οδηγίες** που του δόθηκαν. Έτσι, οι αποφάσεις σχετικά με τις μεταφραστικές οδηγίες παίρνουν την παρακάτω σειρά. Η λειτουργία του κειμένου αφίξεως είναι αναφορική, μιας και αφορά αντικείμενο ενός συγκεκριμένου κόσμου (Κελάνδριας, 2016: 144) και σε αυτήν την περίπτωση διακρίνεται σε πληροφοριακή, μιας και ο στόχος είναι η ενημέρωση του δέκτη για κάτι που επιθυμεί να επισκεφτεί. Οι χρήστες του κειμένου αφίξεως μπορεί να είναι οποιοσδήποτε επιθυμεί να επισκεφτεί τον πύργο του Άιφελ και γνώστης της αγγλικής, δεδομένου ότι το κείμενο θα μεταφραστεί στα αγγλικά. Όσον αφορά τον χρόνο κυκλοφορίας του δεν μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια, μιας και ο πελάτης μπορεί να επιθυμεί να προχωρήσει σε επαναδημοσίευση του άρθρου ή όχι και όσον αφορά τον τόπο κυκλοφορίας, αυτός θα είναι το τουριστικό γραφείο που έχει αναλάβει την περιήγηση στον πύργο του Άιφελ. Το μέσο θα είναι το διαδίκτυο, όπου το άρθρο θα δημοσιευτεί με έγχρωμες εικόνες και το κίνητρο της μετάφρασης θα είναι η διαφήμιση του πύργου του Άιφελ και του ταξιδιωτικού γραφείου που αναλαμβάνει την περιήγηση στο εν λόγω κτήριο. Ως εκ τούτου, ο μεταφραστής, έχοντας κατανοήσει και έπειτα αναλύσει τις μεταφραστικές οδηγίες που του έχουν δοθεί σχετικά με τη λειτουργία, τους χρήστες, τον χρόνο/τόπο κυκλοφορίας, το μέσο και το κίνητρο του κειμένου αφίξεως, προχωρά στην ανάλυση του κειμένου αφετηρίας κι εν τέλει αποφασίζει εάν θα δεσμευτεί να προχωρήσει στη μετάφραση. Εδώ θα θεωρήσουμε ότι οι φοιτητές της μετάφρασης δεν έχουν άλλη επιλογή από το να προχωρήσουν στη μετάφραση του κειμένου, μιας και πρόκειται για την πρώτη μετάφραση που καλούνται να αναλάβουν στη διάρκεια της φοίτησής τους, κάτι το οποίο, εννοείται, τους εκπαιδεύει στις πραγματικές καταστάσεις επαγγελματικής εργασίας. Προκειμένου να υλοποιηθούν οι κύριοι στόχοι της μεταφραστικής εντολής, ο μεταφραστής επιλέγει στρατηγικές σε επίπεδο μακροδομής, οι οποίες θα αναλυθούν πιο ενδελεχώς στην πέμπτη ενότητα. Με βάση τον Chesterman (1997: 94 κ.ε.) οι στρατηγικές αφορούν τη συντακτική δομή του κειμένου, δηλαδή τη μορφή του, τη σημασιολογική του δομή, δηλαδή τις μεταβολές σημασίας του και τη πραγματολογική του

δομη, δηλαδή την επιλογή των πληροφοριών του κειμένου αφίξεως (Κελάνδριας, 2016: 150-151).

Περιεχόμενο

Όπως είδαμε παραπάνω, η ανάλυση των μεταφραστικών οδηγιών ακολουθούνται από την ανάλυση του κειμένου αφετηρίας. Το τελευταίο αποτελεί ένα άρθρο σχετικά με τον Πύργο του Άιφελ και θα δημοσιευτεί σε έναν ταξιδιωτικό οδηγό σχετικά με τα αξιοθέατα του Παρισιού. Επομένως, όπως προαναφέρθηκε, μιλάμε για ένα κείμενο με πληροφοριακό τύπο και αναφορική λειτουργία της γλώσσας. Το κείμενο, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, θα αποτελέσει το αντικείμενο επεξεργασίας τους μεταφραστή σχετικά με τον βαθμό δυσκολίας και εξοικείωσής του και αφού αυτό έχει αναλυθεί με βάση τους ως άνω παράγοντες, τα απόμεινα βήματα αφορούν τις μεθόδους μετάφρασής του. Το κείμενο αντιγράφηκε από την ιστοσελίδα “Go Paris”, έναν ταξιδιωτικό οδηγό σχετικά με το Παρίσι <https://www.goparis.gr/pyrgos-tou-eiffel/>.

Ο πύργος του Άιφελ, το σήμα κατατεθέν του Παρισιού.

Ο πύργος του Άιφελ (γαλλικά: *La Tour Eiffel*) είναι αναμφίβολα το σήμα κατατεθέν της πόλης του Παρισιού. Το μνημείο – σύμβολο των Παρισίων είναι ένα από τα πιο αναγνωρίσιμα και πολυφωτογραφημένα κτίρια του κόσμου. Κατά μέσο όρο, **7 εκατομμύρια επισκέπτες** επισκέπτονται τον πύργο κάθε χρόνο και τα 3/4 εξ’αυτών είναι ταξιδιώτες από άλλες χώρες.

Ο πύργος κατασκευάστηκε σε χρόνο ρεκόρ το **1889**, επ’ευκαιρίας της εκατονταετούς επετείου της Γαλλικής Επανάστασης, από τον μηχανικό **Γουστάβο Άιφελ**. Με **ύψος 325 μέτρα** (300 χωρίς την κεραία) και **βάρος 10.100 τόνους** ήταν **το πιο ψηλό κτίριο στον κόσμο** μέχρι που το ξεπέρασε το Εμπάιρ Στέιτ Μπίλντινγκ (*Empire State Building*) της Νέας Υόρκης το 1931.

Αρχικά ο πύργος του Άιφελ επικρίθηκε πολύ από το κοινό, καθώς επικρατούσε η άποψη πως ήταν αντιαισθητικός και τερατώδης και οι καθημερινές εφημερίδες γέμιζαν με οργισμένες επιστολές από την καλλιτεχνική κοινότητα του Παρισιού.

Μάλιστα, σύμφωνα με έναν αστικό μύθο ο ποιητής Πολ Βερλέν (*Paul Verlaine*) άλλαζε δρόμο για να μην τον βλέπει, ενώ ο μυθιστοριογράφος Γκυ ντε Μωπασσάν (*Guy de Maupassant*) λέγεται ότι έτρωγε το μεσημεριανό του γεύμα στο εστιατόριο του Πύργου κάθε μέρα. Όταν τον ρώτησαν γιατί, απάντησε ότι ήταν το μοναδικό μέρος στο Παρίσι, από όπου

κάποιος δεν μπορούσε να δει τον πύργο.

Σήμερα, ο Πύργος του Άιφελ θεωρείται ευρέως ως ένα μοναδικό κομμάτι της διαρθρωτικής τέχνης.

Με τα παραπάνω βήματα, λοιπόν, ολοκληρώνεται το πρώτο βήμα του πρώτου σταδίου της μεταφραστικής πράξης που διδάσκεται στα τμήματα μετάφρασης. Ειδικότερα, το πρώτο αυτό βήμα βασίστηκε πρώτα στην ανάλυση των μεταφραστικών οδηγιών, δηλαδή σε σκέψεις σχετικά τον Σκοπό της μετάφρασης, τις κειμενικές λειτουργίες, τον προσδοκώμενο χρόνο/τόπο κυκλοφορίας, το μέσο μετάδοσης, το κίνητρο για τη δημιουργία, το πότε συντάχτηκε, για ποιον λόγο και ποιοι θα είναι οι αποδέκτες του κειμένου αφίξεως. Έπειτα, αναλύθηκε το κείμενο αφετηρίας ως προς το είδος και τον τύπο του και στη συνέχεια έγινε αντικείμενο προβληματισμού σχετικά με τον βαθμό δυσκολίας και εξοικείωσης με το θέμα του. Έστερα, οι φοιτητές της μετάφρασης πήραν τις αποφάσεις τους σχετικά με τις λειτουργίες, τους χρήστες, τον χρόνο/τόπο κυκλοφορίας, το μέσο και το κίνητρο δημιουργίας του κειμένου αφίξεως, δεδομένα τα οποία προήλθαν από την ανάλυση του κειμένου αφετηρίας και από τις μεταφραστικές οδηγίες που τους δόθηκαν. Ως εκ τούτου, τα παραπάνω βήματα είναι σημαντικά για τους φοιτητές, διότι εισάγονται σε έναν τρόπο σκέψης περί τη μετάφραση ως διαδικασία και κατανοούν ότι πρόκειται για μια διαδικασία πολύ μεγαλύτερη από την απλή υποκατάσταση λέξεων και προτάσεων. Τέλος, βοηθά τους φοιτητές να αντιληφθούν την εφαρμογή της διαδικασίας αυτής σε διάφορα μεταφραστικά σενάρια κείμενα και κοινά (Κελάνδριας, 2016: 151).

Κεφάλαιο 1.2

Χαρακτηριστικά του μεταφραστή

Σε αυτήν την ενότητα, λοιπόν, παρουσιάστηκε το πρώτο βήμα του πρώτου σταδίου της μεταφραστικής πράξης που διδάσκεται στα πανεπιστήμια. Εδώ, λοιπόν, θα παρατεθούν τα χαρακτηριστικά του επαγγελματία μεταφραστή, που συνδέονται με αυτό το βήμα. Σύμφωνα με τον Robinson (1997: 12), ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του επαγγελματία μεταφραστή είναι η «αξιοπιστία», όπως περιγράφεται παρακάτω. Ο επαγγελματίας μεταφραστής, δηλαδή, «θα πρέπει να προσφέρει αξιοπιστία ως προς το είδος της μετάφρασης που θα παραδοθεί».

Αυτό που αναμένει ο πελάτης από τον μεταφραστή δεν είναι μια «σωστή», αλλά μια «αξιόπιστη» μετάφραση και ως τέτοια ο Robinson ορίζει τη μετάφραση που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του πελάτη. Εάν, για παράδειγμα, ζητηθεί από τον μεταφραστή να προσφέρει μια περιληπτική απόδοση ενός πρωτοτύπου κειμένου και αντ' αυτού λάβει μια «πιστή» μετάφρασή του, ο μεταφραστής, τότε, θα θεωρηθεί αναξιόπιστος (Κελάνδριας, 2023: 26). Αυτό το χαρακτηριστικό, που περιλαμβάνει ένας γενικός ορισμός του μεταφραστή, συνδέεται πραγματικά με αυτό το βήμα. Αυτό συμβαίνει, διότι **σύμφωνα με τις μεταφραστικές εντολές** που θα έχει αναλύσει ο μεταφραστής, ο τελευταίος θα είναι σε θέση να διαπιστώσει τι είναι αυτό ακριβώς που του ζητήθηκε. Έτσι, θα έχει τη δυνατότητα να αναγνωρίσει τι ακριβώς θα πρέπει να παραδώσει. Αυτό το χαρακτηριστικό συνδέεται, άλλωστε και με την ανάλυση του κειμένου αφετηρίας. Ειδικότερα, **από την ανάλυσή του**, θα διαπιστώσει το είδος, τον τύπο του, το βαθμό δυσκολίας του, εάν είναι σε θέση να φέρει εις πέρας τη μετάφραση και εάν διαθέτει τους κατάλληλους πόρους πραγμάτωσης της μετάφρασης. Άρα, η ανάλυση των μεταφραστικών οδηγιών σε συνδυασμό με την ανάλυση του κειμένου αφετηρίας, θέτουν τον μεταφραστή στη διαδικασία αναγνώρισης του είδους και της λειτουργίας της διαδικασίας που πρόκειται να φέρει εις πέρας. Γι' αυτόν τον λόγο, η αξιοπιστία του προκύπτει από την επιτυχή ανάλυση των μεταφραστικών οδηγιών και του κειμένου αφετηρίας.

Κεφάλαιο 1.3

Διδακτική προσέγγιση

Στα προηγούμενα κεφάλαια είδαμε, λοιπόν, το πρώτο από τα επτά βήματα των σταδίων της μετάφρασης που διδάσκεται στα πανεπιστήμια. Η ανάλυση των μεταφραστικών οδηγιών και η ανάλυση του κειμένου αφετηρίας, που είναι το πρώτο βήμα που ακολουθείται από τον μεταφραστή, παρουσιάστηκαν μέσω του διαγράμματος *στόχος-μέθοδος-περιεχόμενο*, ώστε να διευκολυνθεί ο αναγνώστης στην κατανόηση του γιατί και πώς αυτό το βήμα πραγματώνεται. Επειδή, όμως, είπαμε πως όλα αυτά τα στάδια θα διδαχθούν στο πανεπιστήμιο, σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε στη διδακτική προσέγγιση που θα ήταν ενδιαφέρον να ακολουθηθεί για τη διδασχά αυτού του βήματος. Η Christiane Nord (Καράντζαλη, 2007:13-15) παρουσιάζει ένα ολοκληρωμένο μοντέλο κειμενικής ανάλυσης προσανατολισμένης στην μετάφραση, πάνω στο οποίο θα βασίζεται η διδασκαλία της επαγγελματικής μετάφρασης. Η

πρότασή της επικεντρώνεται σε ένα μεταφραστικά προσανατολισμένο και λειτουργικό μοντέλο κειμενικής ανάλυσης, σύμφωνα με το οποίο, οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να απαντήσουν σε μία σειρά ερωτήσεων μερικής άγνοιας, οι οποίες χρησιμοποιούνται για την **ανάλυση του κειμένου πηγή** και των **μεταφραστικών εντολών**. Με αυτές τις ερωτήσεις αναδεικνύονται οι διαφορές στο κείμενο-πηγή και στο κείμενο-στόχος, όπως και τα στοιχεία εκείνα του κειμένου-πηγή τα οποία ίσως θα διατηρηθούν ή θα μεταβληθούν, ώστε να παραχθεί ένα λειτουργικό κείμενο-στόχος στον πολιτισμό-στόχος. Τα ερωτήματα είναι τα εξής: *για ποιον σκοπό, με ποιο μέσο, πού, πότε και γιατί*. Με αυτά τα ερωτήματα, εξετάζονται τα εξωκειμενικά στοιχεία, με τα οποία γίνεται αναφορά στις επικοινωνιακές καταστάσεις, στο πλαίσιο των οποίων λειτουργούν το κείμενο-πηγή και το επιδιωκόμενο κείμενο-στόχος. Αφού ο μεταφραστής απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα, λαμβάνει πληροφορίες αναφορικά με τον συγγραφέα ή τον πομπό του κειμένου (*ποιος;*), τον επιδιωκόμενο αποδέκτη του κειμένου (*σε ποιον;*), την πρόθεση του πομπού για (*ποιον σκοπό;*), το μέσο μέσω του οποίου το κείμενο (*με ποιο μέσο;*), τον τόπο (*πού;*), και τον χρόνο (*πότε;*). Αφού το κείμενο πηγή και οι μεταφραστικές εντολές αναλυθούν με βάση το μοντέλο της, ο μεταφραστής, στη συνέχεια, ορίζει τις παραμέτρους που μπορούν να διατηρηθούν και αυτές που πρέπει να μεταβληθούν, ώστε να παράξει ένα λειτουργικό κείμενο στόχος στο πλαίσιο των μεταφραστικών εντολών.

Ενότητα 2^η

Γνώση θεματικού πεδίου

Κεφάλαιο 2.1

Στην δεύτερη ενότητα θα επικεντρωθούμε στο δεύτερο βήμα του πρώτου σταδίου της μεταφραστικής πράξης, το οποίο αφορά τη ανάγκη για γνώση του θεματικού πεδίου. Η περιγραφή του βήματος αυτού θα γίνει με βάση τους άξονες των στόχων, της μεθόδου επίτευξής τους και του περιεχομένου που εφαρμόστηκε για τη μέθοδο που ακολουθήθηκε. Επειδή το βήμα αυτό ακούγεται λίγο γενικό θα γίνει προσπάθεια να κατανοηθεί χωρίζοντάς το σε τρία μικρότερα βήματα. Συγκεκριμένα, αφού έχουν διδαχθεί οι τρόποι ανάλυσης των μεταφραστικών οδηγιών και του κειμένου αφετηρίας, ο διδάσκων θα προχωρήσει στη διδασχά του τρόπου που κατανοείται το κείμενο αφετηρίας διαμέσου της γνώσης του εκάστοτε

θεματικού πεδίου. Η γνώση του θεματικού πεδίου λοιπόν, βασίζεται (1) στην κατανόηση του είδους του κειμένου που μεταφράζουμε, (2) στις γνώσεις υποβάθρου και (3) στις γνώσεις πολιτισμικού υποβάθρου.

Κεφάλαιο 2.1.1

Στόχος

Για το πρώτο μικρότερο βήμα του δεύτερου βήματος, όσον αφορά, δηλαδή, τα είδη των κειμένων που μεταφράζουμε, ο διδάσκων θα μπορούσε να παρουσιάσει τα είδη και τις ιδιαιτερότητες που ενέχει ο ορισμός της δεύτερης κατηγορίας των ειδών που θα παρουσιαστούν. Δύο ευρείες κατηγορίες κειμένων που προσδιορίζουν και το είδος της μετάφρασης (Γραμμενίδης et al. 2015: 19) είναι αυτά 1) γενικού ενδιαφέροντος (γενική μετάφραση) και 2) εξειδικευμένα κείμενα (ειδική μετάφραση ή μετάφραση για ειδικούς σκοπούς). Όσον αφορά την δεύτερη κατηγορία, τα εξειδικευμένα κείμενα, των οποίων η μετάφραση είναι ειδική (θα εξηγηθεί λίγο παρακάτω ο ορισμός «ειδική»), σύμφωνα με τον Gouadec (2007: 12) μπορούν να ορισθούν με βάση τον τύπο και το θέμα τους, ως εξής:

- λογοτεχνική μετάφραση (μυθιστόρημα, ποίηση, νουβέλα),
- θεατρική μετάφραση,
- μετάφραση για έκδοση (όλα τα κείμενα που σχετίζονται με τη γενική εκδοτική διαδικασία),
- τεχνική μετάφραση,
- ιατρική μετάφραση,
- οικονομική μετάφραση,
- χρηματοοικονομική μετάφραση,
- νομική μετάφραση (που απευθύνεται σε νομικούς και σχετίζεται με υλικό νομικής φύσης, όπως συμβόλαια, δικογραφίες, ληξιαρχικές πράξεις),
- μεταφράσεις που αφορούν διάφορους επιστημονικούς κλάδους και τομείς δραστηριότητας

Ο λόγος για τον οποίο η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει εξειδικευμένα κείμενα τα οποία προσφέρονται για ειδική μετάφραση είναι το γεγονός ότι παραπέμπουν κυρίως σε ένα εξειδικευμένο τύπο ή είδος και αφορούν ένα εξειδικευμένο πεδίο αιχμής (μετάφραση υλικού με θέμα τον τομέα της ιατρικής, των χρηματοοικονομικών, της πληροφορικής κ.λπ.). Επίσης, η ειδική μετάφραση των εξειδικευμένων αυτών κειμένων παρουσιάζεται με ιδιαίτερη μορφοποίηση ή σε ειδικά μέσα (πολυμέσα, ταινίες, βίντεο) και απαιτεί ειδικές διαδικασίες ή/και εργαλεία, πρωτόκολλα ή τεχνικές (μετάφραση λογισμικών, υλικού πολυμέσων) (Κελάνδριας, 2023: 121). Με το περιεχόμενο και τη μέθοδο που θα ακολουθηθεί προκειμένου να διδαχθεί το δεύτερο βήμα (εν προκειμένω το πρώτο μικρότερο βήμα του δεύτερου βήματος), ο διδάσκων θα προσπαθήσει να **διευρύνει την γνωσιακή βάση των φοιτητών μέσω της ανάπτυξης της επινοητικότητάς τους, της ενίσχυσης, δηλαδή, της ικανότητας τους «[...] να εκμεταλλεύονται πεπερασμένο αριθμό πηγών [...] και να αποκτούν νέες πηγές αυτόνομα ανάλογα με την ανάγκη»** (Bernardini, 2004: 21). Επίσης, μέσα από την ανάγνωση των κειμένων αρχίζουν να **εξοικειώνονται με τις κείμενοτυπολογικές συμβάσεις των ειδικών κειμένων** (Κελανδριας, 2016:138).

Μέθοδος

Αν και ο Κελάνδριας θεωρεί ότι αυτή η μέθοδος εφαρμόζεται κυρίως στο τρίτο και τέταρτο έτος σπουδών (2016: 137 πάνω πάνω), που οι φοιτητές επιλέγουν κατευθύνσεις ειδικής μετάφρασης, χρειαζόμενοι ένα πιο στέρεο γνωσιακό υπόβαθρο, θεωρώ ότι ένα πιο εκλαϊκευμένο κείμενο με ειδική ορολογία θα μπορούσε, επίσης, να γίνει αντικείμενο διδασκαλίας και στα δύο πρώτα έτη της γενικής μετάφρασης. Επειδή, όμως, εδώ έχουμε κάνει περισσότερο λόγο στα εξειδικευμένα κείμενα, των οποίων η μετάφραση είναι ειδική, η διαδικασία που θα ακολουθηθεί θα αφορά κυρίως την ειδική μετάφραση. Συγκεκριμένα, θα ζητηθεί από τους φοιτητές να μελετήσουν το κείμενο εργασίας και να καταγράψουν όλες τις απορίες σχετικά με την θεματική του. Παράλληλα, θα μοιραστούν στους φοιτητές κείμενα στη γλώσσα αφετηρίας, τα οποία θα αφορούν την θεματική του κειμένου εργασίας και θα τους ζητηθεί να καταγράψουν τις απορίες τους, οι οποίες θα είναι και η βάση της συζήτησης στο μάθημα. Συγχρόνως, θα ζητηθεί από τους φοιτητές να αναζητήσουν πηγές πληροφόρησης με σκοπό να διεξαχθεί συζήτηση σχετικά με τους τρόπους αναζήτησης των πόρων πληροφόρησης. Όμως, επειδή ο διδάσκων δεν μπορεί να γνωρίζει το εύρος των γνώσεων που έχουν οι φοιτητές, τα κείμενα που θα διανεμηθούν θα παρουσιάζουν το θέμα

με πιο εκλαϊκευτικό τρόπο ή τα κείμενα αυτά θα αναφέρονται στις βασικές αρχές του συγκεκριμένου θεματικού πεδίου. Με αυτόν τον τρόπο, η γνωσιακή βάση των φοιτητών χτίζεται σταδιακά και αποφεύγεται η αποθάρρυνσή τους, που μπορεί να το στερήσει το ενδιαφέρον και τα κίνητρα να συμμετάσχουν στο μάθημα (Κελάνδριας, 2016:137).

Περιεχόμενο

Ένα θεματικό πεδίο, το οποίο είναι αρκετά ενδιαφέρον κατ' εμέ είναι αυτό της αλιείας. Δεν απαιτείται κάποια προηγούμενη εξοικείωση με τον τομέα αυτό, μιας και το λεξιλόγιο είναι μεν εξειδικευμένο, αλλά αποτελείται από λέξεις, οι οποίες μπορούν να μεταφραστούν με τη χρήση ενός απλού λεξικού. Πιστεύω ότι θα μπορούσε να ανταποκριθεί στον στόχο της διεύρυνσης της γνωσιακής βάσης των φοιτητών, διότι οι φοιτητές εξοικειώνονται με την αναζήτηση πηγών πληροφόρησης και με τις τυπολογικές συμβάσεις κειμένων όπως το παρακάτω, ενώ παράλληλα αναπτύσσουν την επινοητικότητά τους.

Although many fishing gears and methods are used in the area of Messolonghi, Patras and Nafpaktos, fishing with a net is one of the most important fishing methods, when fishermen use a trawler.

Moreover, as we have already mentioned, the majority of fishing gears in all three areas are the coastal fishing gears, as the nets and the longlines.

The effectiveness of a fishing gear depends on its structure, the way it is set and the biological and physical conditions of the fishing area. For nets in particular, the first factor to be taken into account is the length of the nets. As a result a large net is rarely as effective as the sum of several small nets, the aggregate length of which is equal to that of a large net. This occurs because a long net extends to more or less favourable points and it is difficult to avoid the formation of folds which limit its field of effectiveness. Another factor which may affect the selective capacity of the net is its height. A net of considerable height can catch more and larger species, such as tuna and swordfish, than a net of a lower height, as some of the species it can catch are pelagic, while others are semi-pelagic, benthic or pelagic, such as groupers, amberjacks and dentexes.

In addition, the duration of immersion of the net affects its effectiveness. The increase of the immersion time results in an increase in catches as well as a decrease in the retention capacity of the net. If immersion is prolonged, the initial catches are at risk of deterioration in the net due to rotting or to the action of various species. Finally, the characteristics of the net's twine, such as its weave, thickness, colour and chemical composition, affect the effectiveness of each net. In order to ensure the selectivity of nets, certain legislative provisions should be adopted. For example, the use of large nets on shallow bottoms could be prohibited, and some mixed data could be defined to allow the operation of only one part of the fishing gear, such as the lower part of insulated nets and the upper part of gillnets.

Another area in which immediate decisions will have to be taken concerns the mesh size of nets. In particular, for purse seines, the mesh size of the inner net should be specified. For longlines, the number and quality of hooks and the quality of the line are essential.

It is obvious that the better the quality and the greater the number of hooks, the greater the effectiveness of the longlines is. Although in the areas we studied, fishing with trawlers is limited, it should be mentioned that it is considered one of the most important in Greece, based on the fact that this fishing gear is subject to modifications and improvements, so that the regulations are applied and the fishing is efficient. Unlike the trawler, the mink trawl, due to the 'ploughing' of the bottom, causes incalculable damage to the fish fauna and, above all, the destruction of many eggs, which is why it was decided to withdraw it in 2002.

From our study we observed that trawlers process fish faster than vessels using longlines or nets. However, trawler's catches can lose a significant part of their commercial value due to the friction and compression they undergo in the nets' bags. It is therefore clear that the effectiveness of any fishing gear is also related to the quality of the catch.

Κεφάλαιο 2.1.2

Στόχος

Σε αυτό το κεφάλαιο, λοιπόν, θα ασχοληθούμε με το δεύτερο μικρότερο βήμα του δεύτερου βήματος. Αυτό αφορά την ανάγκη απόκτησης γνώσεων υποβάθρου, προκειμένου ο

μεταφραστής να διαθέτει επαρκή γνώση θεματικού πεδίου, ώστε να προσχωρήσει σε μια μετάφραση. Όταν, λοιπόν, αναφερόμαστε στις γνώσεις υποβάθρου, μιλάμε ουσιαστικά για γνώσεις επί του εκάστοτε συγκεκριμένου θεματικού πεδίου, οι οποίες αναζητούνται και αντλούνται, ώστε ο μεταφραστής να βοηθηθεί στην κατανόηση και έπειτα στη μετάφραση του κειμένου αφετηρίας. Ο στόχος, λοιπόν, στην προκειμένη περίπτωση είναι **οι φοιτητές να μπουν σε μια διαδικασία αναζήτησης και άντλησης πληροφοριών επί του θεματικού πεδίου του κειμένου αφετηρίας**. Όμως ανάλογα με την προϋπάρχουσα θεματική γνώση του φοιτητή και ανάλογα με το είδος κειμένων, θα μπορούσαμε να διακρίνουμε τρία είδη γνώσεων υποβάθρου (Κελάνδριας, 2023: 123-130):

α) *κοινή γνώση υποβάθρου στην κουλτούρα αφετηρίας και αφίξεως*, κυρίως σε επιστημονικά ή/και τεχνικά κείμενα, τα οποία περιέχουν απόλυτο βαθμό πολιτισμικώς αμετάβλητων δεδομένων,

β) *διαφορετική γνώση υποβάθρου στην κουλτούρα αφετηρίας και αφίξεως*, κυρίως σε μεταφράσεις λογοτεχνικών έργων, νομικών κειμένων, διαφημίσεων και δημοσιογραφικών άρθρων, στα οποία οι γνώσεις υποβάθρου αφορούν τα πολιτισμικά στοιχεία, των οποίων η ισοδύναμη απόδοση δεν είναι πάντα εφικτή,

γ) *ανύπαρκτη γνώση υποβάθρου στην κουλτούρα αφίξεως*, κυρίως σε ποιητικά κείμενα, οικονομικά και κείμενα θετικών επιστημών, όπου οι τεχνολογικές εξελίξεις δημιουργούν νεολογισμούς, άγνωστους σε ελάχιστονες γλώσσες.

Μέθοδος

Είδαμε, λοιπόν, ότι ο στόχος του δεύτερου αυτού μικροβήματος είναι η ικανότητα αναζήτησης και άντλησης πληροφοριών επί του εκάστοτε θεματικού πεδίου που πραγματεύεται το κείμενο αφετηρίας. Ανάλογα βέβαια με τις γνώσεις που διαθέτει ο μεταφραστής και ανάλογα με το κειμενικό είδος, οι γνώσεις υποβάθρου μπορεί να διαφέρουν. Έτσι, προκειμένου ο διδάσκων να θέσει τους φοιτητές σε μια διαδικασία τριβής με τον προαναφερθέντα στόχο, θα τους εξασκήσει στη διαδικασία αναζήτησης και άντλησης πληροφοριών, θεωρώντας ότι η γνώση υποβάθρου στην κουλτούρα αφίξεως είναι ανύπαρκτη. Παρακάτω στο «περιεχόμενο», θα παρουσιαστεί και το κείμενο που θα τους δοθεί. Αφού, λοιπόν, εξασκήσουν μέσα στην τάξη τη διαδικασία αυτή, θα μπορούσε να

ζητήσει από τους φοιτητές να χωριστούν σε ομάδες και να αναλάβουν, μόνοι τους και στο σπίτι τους, τη μετάφραση κειμένων με θεματικά πεδία, των οποίων η γνώση υποβάθρου στην κουλτούρα αφετηρίας και αφίξεως είναι κοινή αλλά και διαφορετική, με βάση δηλαδή, τα δυο άλλα είδη γνώσεων υποβάθρου. Ως εκ τούτου, οι φοιτητές μαθαίνουν μέσα στην τάξη πώς να εξασκούν τις ικανότητες αναζήτησης πληροφοριών και εξασκούνται στην ίδια διαδικασία και ως ομάδα, εκτός της τάξης, με κύριο στόχο να έχουν αποκτήσει τριβή στην αναζήτηση των καταλληλότερων πληροφοριών του θεματικού πεδίου του κειμένου αφετηρίας.

Περιεχόμενο

Αρκετά ενδιαφέρον κείμενο, του οποίου η μετάφραση απαιτεί γνώσεις υποβάθρου, ανύπαρκτες για τον αναγνώστη της γλώσσας αφίξεως, είναι το ποίημα “HOWL”, το διασημότερο ποίημα του αμερικανού συγγραφέα Άλλεν Γκίνσμπουργκ <https://www.poetryfoundation.org/poems/49303/howl>:

I saw the best minds of my generation
starving hysterical naked,
dragging themselves through the negro streets at dawn
looking for an angry fix,

angelheaded hipsters burning for the ancient heavenly
connection to the starry dynamo in the machinery of
night,

who poverty and tatters and
hollow-eyed and high sat up
smoking in the supernatural darkness of cold-water flats
floating across the tops of cities contemplating jazz,

who bared their brains to Heaven under the El
and saw Mohammedan angels staggering on tenement roofs
illuminated,

who passed through universities with radiant cool eyes
hallucinating Arkansas and Blake-light tragedy among the
scholars of the war,

Το παραπάνω ποίημα, λοιπόν, θα μπορούσε να αποτελέσει το κείμενο που πάνω στο οποίο θα εξασκηθούν οι φοιτητές, με σκοπό την αναζήτηση και άντληση πληροφοριών που θα τους

βοηθήσουν στη μετάφρασή του. Όποια και αν είναι η σχέση μεταξύ γνώσης υποβάθρου στην κουλτούρα αφετηρίας και στην κουλτούρα αφίξεως, η αναζήτηση γνώσεων θεματικού πεδίου από τον μεταφραστή τον βοηθάει να συσσωρεύσει γνώσεις που θα του φανούν χρήσιμες σε επόμενες παρεμφερείς περιπτώσεις. Αυτή, μάλιστα, η περίπτωση μετάφρασης του εν λόγω ποιήματος είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, εξαιτίας της φύσης του ποιήματος, στο οποίο αναφέρονται γεγονότα και ονόματα, άγνωστα για το κοινό αφίξεως, τα οποία όμως ο μεταφραστής θα ερευνήσει προκειμένου να πετύχει τη μετάφραση που του έχει ζητηθεί. Θα αναζητήσει και θα αντλήσει πληροφορίες, δηλαδή, σχετικά με την κουλτούρα αφετηρίας, ώστε να κατανοήσει καλύτερα το κείμενο αφετηρίας και ανάλογα με τις μεταφραστικές εντολές θα προχωρήσει στην επιλογή της μακροστρατηγικής μετάφρασης. Έτσι, όχι μόνο μειώνεται η μεταφραστική δυσκολία αλλά αυξάνεται και η ταχύτητα διεκπεραίωσης της μετάφρασης (Κελάνδριας, 2023: 129-130).

Κεφάλαιο 2.1.3

Στόχος

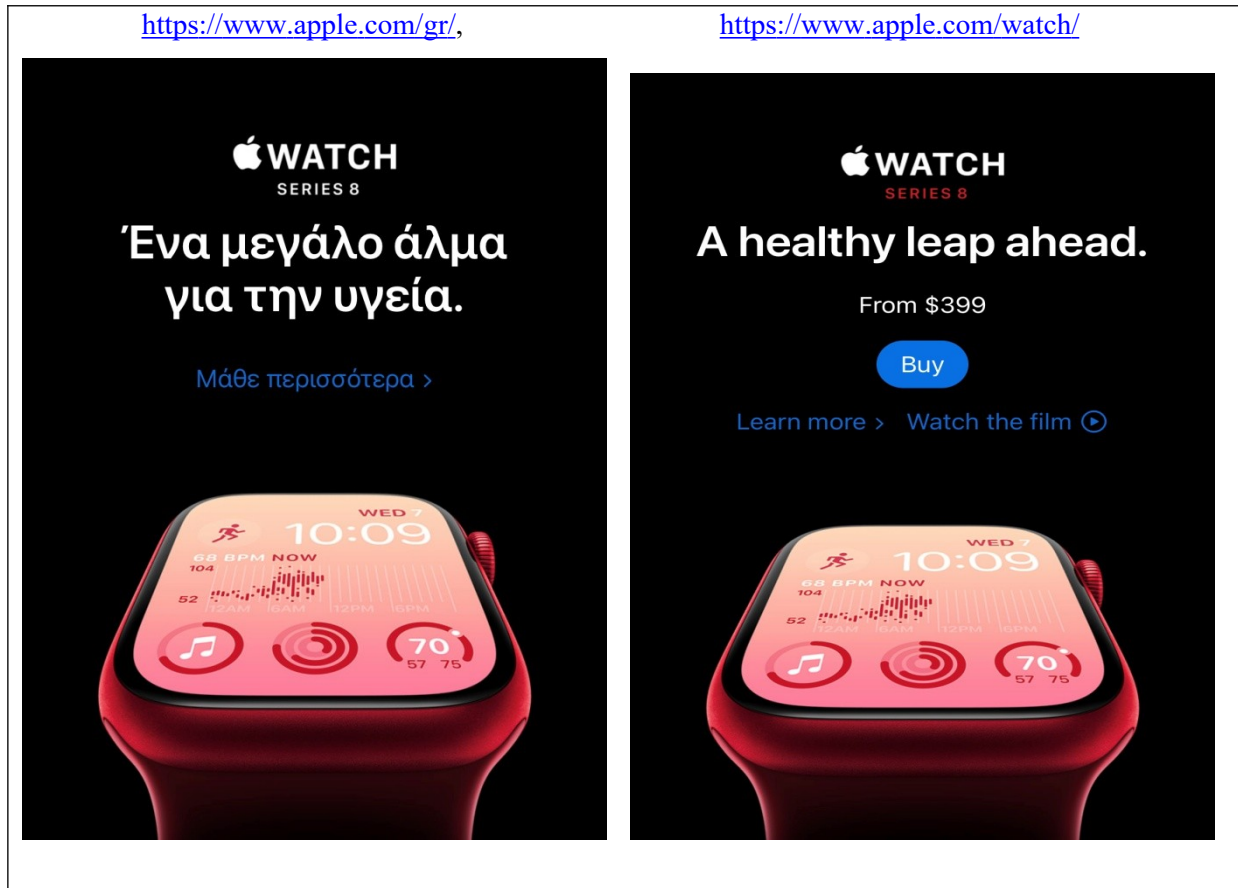
Σε αυτό το σημείο οι φοιτητές θα εξασκηθούν στην αναζήτηση και άντληση πληροφοριών πολιτισμικού υποβάθρου, το οποίο είναι το τρίτο μικρότερο βήμα του δεύτερου βήματος μετάφρασης, δηλαδή της αναζήτησης γνώσεων θεματικού πεδίου. Μιας και η μετάφραση είναι μια διαδικασία επικοινωνίας ανθρώπων από διαφορετικούς πολιτισμούς, ο μεταφραστής θα έχει ρόλο διαμεσολαβητή, προσαρμόζοντας, τον πολιτισμικό παράγοντα της γλώσσας αφετηρίας στη γλώσσα αφίξεως. Γι' αυτό, όμως, απαιτείται ένα να υπάρχει σύνολο πολιτισμικών γνώσεων για τη γλώσσα αφετηρίας και αφίξεως. Άρα, αναμφίβολα ο μεταφραστής οφείλει να διαθέτει εκ των προτέρων γνώσεις γύρω από τον πολιτισμό τόσο της γλώσσας αφετηρίας, όσο και της γλώσσας αφίξεως, ώστε όχι μόνο να τις εμπλουτίσει αλλά και να γνωρίζει πώς να τις προσαρμόσει κατάλληλα στο δια της μεταφράσεως μεταδιδόμενο περιεχόμενο. Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια της μετάφρασης στην οποία θα προχωρήσουν οι φοιτητές, όπως αυτή θα παρουσιαστεί στο «περιεχόμενο», θα λάβουν υπόψη τους τον *πολιτισμικό παράγοντα*. Ο πολιτισμικός παράγοντας για την House (2006: 29-30, 2015: 57 και 2018: 92) είναι το πολιτισμικό φίλτρο, το οποίο εντοπίζει τις κοινωνικοπολιτισμικές διαφορές και προσαρμόζει το κείμενο στη γλώσσα και στον πολιτισμό αφίξεως. Αυτό βοηθά τον μεταφραστή να μπορεί να διαχειρίζεται τις πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των δύο

γλωσσών και πολιτισμών. Σε αυτή τη διαδικασία, κανόνες, γλωσσικές συμβάσεις και επικοινωνιακές προτιμήσεις του πρωτότυπου κειμένου «φιλτράρονται» ώστε να γίνονται συμβατές με αυτές της γλώσσας αφίξεως και να δημιουργήσουν έναν νέο αφηγηματικό κόσμο. Ο σκοπός του μεταφραστή στην προκειμένη περίπτωση είναι να βλέπει το κείμενο αφετηρίας με τα μάτια ενός αναγνώστη του κειμένου αφίξεως (Κελάνδριας, 2023: 134). Με αυτόν τον τρόπο, οι φοιτητές εξασκούνται, όχι μόνο στη σωστή διαλογή των προϋπαρχουσών γνώσεων των πολιτισμών των δύο γλωσσών, αλλά και στον εμπλουτισμό τους, με την αναζήτηση περισσότερων πληροφοριών για τους πολιτισμούς των δύο γλωσσών. Έτσι, ολοκληρώνεται η στοχοθεσία των τριών μικρότερων βημάτων του δεύτερου βήματος μετάφρασης που ακολουθείται και διδάσκεται στα πανεπιστήμια. Η ανάγκη για γνώση του θεματικού πεδίου, λοιπόν, κατανοείται και οι φοιτητές εξασκούνται στη διαδικασία εμπλουτισμού αυτής.

Μέθοδος- Περιεχόμενο

Με σκοπό οι φοιτητές να εξασκηθούν στην αναζήτηση και άντληση πολιτισμικών πληροφοριών, θα μπορούσαν να λάβουν μια ενδιαφέρουσα διαφήμιση προς μετάφραση. Η παρακάτω, στην εικόνα (2), διαφήμιση της Apple, θα δοθεί και στα ελληνικά και στα αγγλικά. Δηλαδή, οι φοιτητές θα κληθούν να κάνουν εκ νέου τη δική τους μετάφραση ενσωματώνοντας το προαναφερθέν πολιτισμικό φίλτρο, τόσο προς τα αγγλικά όσο και προς τα ελληνικά. Στην ίδια διαδικασία θα αναλάβουν και να βρουν αυτό το ιδιαίτερο στοιχείο του πολιτισμικού παράγοντα, που διαφοροποιεί τα κοινά αφίξεως στις υπάρχουσες μεταφράσεις. Το στοιχείο που εν προκειμένω διαφοροποιεί τους πολιτισμούς των κοινών αφίξεως είναι η οικονομική ευμάρεια των Αμερικανών, σε αντίθεση με την χαμηλή εισοδηματική κατάσταση του μέσου Έλληνα, ο οποίος όμως, πάντα θα θέλει μια καλή συσκευή Apple, ακόμα και αν είναι ακριβή! Γι' αυτό και στην αμερικανική διαφήμιση ο διαφημιστής παρουσίασε αμέσως την τιμή, ενώ στην ελληνική, όχι. Ίσως ο Έλληνας ταραχτεί με την τιμή πριν δει όλα τα υπερσύγχρονα χαρακτηριστικά αυτού του μοντέλου, δεδομένου ότι ο διαφημιστής λαμβάνει υπόψη του την οικονομική κατάσταση του αγοραστικού του κοινού και εν προκειμένω, αυτού των Ελλήνων. Έτσι, οι φοιτητές εξασκούν την προσαρμογή των προϋπαρχουσών πολιτισμικών τους γνώσεων (δεδομένου ότι όλοι οι φοιτητές έχουν τις βασικές πολιτισμικές γνώσεις των πολιτισμών των δύο γλωσσών) και την πιθανή ανάγκη για διαλογή νέων, ώστε να εφαρμόσουν το πολιτισμικό φίλτρο στη μετάφραση και σε τελική ανάλυση να

αποκτήσουν τις αναγκαίες πολιτισμικές γνώσεις υποβάθρου ολοκληρώνοντας το τελικό βήμα, της ανάγκης για αναζήτηση γνώσεων εμπλουτισμού του υποβάθρου τους.

[Εικόνα (2): Περιεχόμενο κειμένου τριβής με το βήμα της ανάγκης για γνώση θεματικού πεδίου (άντληση πληροφοριών πολιτισμικού υποβάθρου) – (διαφήμιση Apple Watch)]

Κεφάλαιο 2.2

Χαρακτηριστικά του μεταφραστή

Σε αυτήν την ενότητα, λοιπόν, παρουσιάστηκαν τα τρία μικρότερα βήματα του δεύτερου βήματος του πρώτου σταδίου της μεταφραστικής πράξης, όπως αυτή διδάσκεται στα πανεπιστήμια. Τώρα, θα παρατεθούν τα χαρακτηριστικά του επαγγελματία μεταφραστή, που συνδέονται με αυτό το βήμα. Για την Kelly (2005: 32-33), ο μεταφραστής, πέραν των άλλων χαρακτηριστικών που θα παρατεθούν σε επόμενες ενότητες, οφείλει να διαθέτει *θεματική ικανότητα*, δηλαδή βασικές γνώσεις σε εξειδικευμένα πεδία. (Κελάνδριας, 2023: 27). Αυτό το

χαρακτηριστικό, που περιλαμβάνει ένας γενικός ορισμός του μεταφραστή, συνδέεται πραγματικά με αυτό το βήμα. Αυτό συμβαίνει, διότι **ο μεταφραστής θα έχει έρθει σε επαφή με διάφορα κείμενα (όπως αυτό με θέμα την αλιεία), τα οποία θα είναι εξειδικευμένα ή/και με ειδική ορολογία, ήδη από το πρώτο μικρότερο βήμα.** Μάλιστα, και το δεύτερο μικρότερο βήμα επιβεβαιώνει αυτό το χαρακτηριστικό, μιας και **ο μεταφραστής καλείται να κάνει διαλογή των προϋπαρχουσών βασικών του γνώσεων και ύστερα να τις εμπλουτίσει ανάλογα με το εκάστοτε θεματικό πεδίο του κειμένου.** Επίσης, κατά την ίδια, ο μεταφραστής οφείλει να διαθέτει *πολιτισμική και διαπολιτισμική ικανότητα* (Κελάνδριας, 2023: 27). Αυτό το χαρακτηριστικό συνδέεται με το τελευταίο μικρότερο βήμα, μιας και **ο μεταφραστής θα συγκεντρώσει τις υπάρχουσες πολιτισμικές του γνώσεις πάνω στις γλώσσες εργασίας και θα τις εμπλουτίσει με καινούργιες, ώστε να προσαρμόσει το κείμενο αφίξεως με βάση τον πολιτισμό του κοινού αφίξεως.** Επομένως, και τα δυο αυτά χαρακτηριστικά του μεταφραστή συνδέονται άμεσα με το δεύτερο βήμα των σταδίων μετάφρασης που διδάσκονται στα Α.Ε.Ι.

Κεφάλαιο 2.3

Διδακτική προσέγγιση

Στα προηγούμενα κεφάλαια της δεύτερης ενότητας, είδαμε το δεύτερο από τα επτά βήματα των σταδίων της μετάφρασης που διδάσκεται στα πανεπιστήμια, το οποίο αφορά την ανάγκη για γνώση του θεματικού πεδίου και παρουσιάστηκε μέσω του διαγράμματος *στόχος-μέθοδος-περιεχόμενο*, ώστε να διευκολυνθεί ο αναγνώστης στην κατανόηση του γιατί και πώς αυτό το βήμα πραγματώνεται. Σε αυτό το κεφάλαιο, λοιπόν, θα αναφερθούμε στη διδακτική προσέγγιση που θα ήταν ενδιαφέρον να ακολουθηθεί για τη διδασχά αυτού του βήματος. Στην προηγούμενη ενότητα αναλύσαμε το πρώτο σκέλος του ολοκληρωμένου μοντέλου κειμενικής ανάλυσης προσανατολισμένης στην μετάφραση, που παρουσιάζει η Christiane Nord. Το διδακτικό της μοντέλο επικεντρώνεται σε ένα μεταφραστικά προσανατολισμένο και λειτουργικό μοντέλο κειμενικής ανάλυσης και στην προηγούμενη ενότητα είδαμε τις ερωτήσεις του πρώτου σκέλους του μοντέλου της. Σε αυτό το κεφάλαιο θα δούμε τους εκπαιδευόμενους να καλούνται να απαντήσουν στη δεύτερη σειρά ερωτήσεων μερικής άγνοιας, οι οποίες χρησιμοποιούνται για την εξέταση των ενδοκειμενικών

παραγόντων, οι οποίοι γίνονται αντιληπτοί μόνο μετά την ανάγνωση του κειμένου. Για την ανάλυσή τους, οι ερωτήσεις θα είναι οι εξής:

- με ποια σειρά;
- τι;
- (τι όχι;)

Οι ερωτήσεις αυτές, οι οποίες θα βοηθήσουν στην ανάλυση των εξωκειμενικών παραγόντων, βασίζονται στο θεματικό πεδίο του κειμένου (πάνω σε ποιο θέμα;), στο περιεχόμενο (τι;) και στις γνωστικές προϋποθέσεις του συγγραφέα (τι όχι;). Τα τρία αυτά ερωτήματα αφορούν το **θεματικό πεδίο**, το περιεχόμενο και τις **γνωστικές προϋποθέσεις** και περιέχουν σημασιολογικές πληροφορίες σχετικές με το κείμενο αφετηρίας (Καράντζαλη, 2007:15-16-17). Για το ίδιο βήμα, ο διδάσκων θα μπορούσε να συνεχίσει τη διδακτική προσέγγιση αυτού του βήματος μετάφρασης, ακολουθώντας το «Διαδοχικό Μοντέλο Μετάφρασης», που προτείνει ο Gile (1995: 114), το οποίο έχει ως στόχο να αποτελέσει ένα εργαλείο μεταφραστικής μεθοδολογίας κατά τα αρχικά στάδια της εκπαίδευσης, παρέχοντας μια γενικότερη μεθοδολογική καθοδήγηση. Για την προκειμένη περίπτωση, εμείς θα ασχοληθούμε με την πρώτη φάση του μοντέλου του Gile. Η πρώτη φάση, λοιπόν, βασίζεται στην *φάση κατανόησης*. Ο μεταφραστής διατυπώνει μια νοηματική υπόθεση ως προς τη μονάδα που μεταφράζει κάθε φορά, βασιζόμενος στις προϋπάρχουσές του γνώσεις για τη γλώσσα-πηγή. Βέβαια, αυτή η γνωστική βάση δεν του παρέχει όλη την απαιτούμενη γνώση γι' αυτό και οφείλει να αναζητήσει και άλλου πληροφορίες. Αυτό το στάδιο ονομάζεται **πρόσκτηση γνώσης**. Τότε, ο μεταφραστής, μέσω της γνωστικής του βάσης και με την πρόσκτηση γνώσεων ελέγχει τα αποτελέσματά του για αληθοφάνεια και επαναλαμβάνει όσες φορές χρειαστεί τη διαδικασία (Καράντζαλη, 2007:21-22). Επομένως, χάρη στον συνδυασμό των δυο αυτών διδακτικών προσεγγίσεων, της Nord και του Gile, η διδαχή του δεύτερου βήματος μετάφρασης δύναται να επιτύχει τον στόχο της. Χάρη στη διδακτική προσέγγιση της Nord, θα ανακαλύψουν το θεματικό πεδίο του κειμένου-αφετηρίας και άρα θα αναγνωρίσουν το είδος του κειμένου που μεταφράζουν. Έπειτα, θα εξετάσουν τις γνώσεις υποβάθρου που κατέχουν και στη συνέχεια, με βάση τη διδακτική προσέγγιση του Gile, θα τις εμπλουτίσουν με περισσότερες. Σε κάθε περίπτωση, ο εμπλουτισμός αυτός θα αφορά και πολιτισμικές γνώσεις, μιας και η πρόσκτηση γνώσεων θα γίνεται και με βάσει τις νόρμες και τις συμβάσεις των δυο πολιτισμών των γλωσσών που αφορά η μετάφραση.

Ενότητα 3''

Γνώση κειμενικών προδιαγραφών- Γνώση λειτουργιών κειμένου

Κεφάλαιο 3.1

Σε αυτήν την ενότητα, λοιπόν, θα παρουσιαστεί το τρίτο βήμα που ακολουθείται στη διαδικασία της μετάφρασης. Αυτός αφορά τη γνώση των κειμενικών προδιαγραφών και έπειτα τη γνώση των λειτουργιών του κειμένου. Η διδαχή της ανάγκης για γνώση των κειμενικών προδιαγραφών θα παρουσιαστεί μέσω του διαγράμματος στόχος-μέθοδος-περιεχόμενο. Η διδαχή της ανάγκης για γνώση των λειτουργιών του κειμένου θα χωριστεί σε τρία μικρότερα βήματα, στις γλωσσικές, στις κειμενικές και στις μεταφραστικές λειτουργίες, των οποίων η διδαχή θα παρουσιαστεί, επίσης, μέσω του διαγράμματος στόχος-μέθοδος-περιεχόμενο.

Κεφάλαιο 3.1.1 (Κειμενικές Προδιαγραφές)

Στόχος

Δεδομένου ότι αναφερόμαστε σε φοιτητές του πρώτου ή του δεύτερου έτους (δηλαδή σε φοιτητές που ακόμα δεν έχουν διαλέξει κατεύθυνση), κρίνεται αναγκαία η γνώση των κειμενικών προδιαγραφών. Ο στόχος της διδαχής αυτής αποσκοπεί στο να εξοικειωθούν οι φοιτητές με τις **τυπολογικές συμβάσεις** κειμένων ίδιας θεματικής με το προς μετάφραση κείμενο στη μητρική γλώσσα και να αναπτύξουν την ικανότητα της **διακειμενικής σύγκρισης**, μέσα από τον εντοπισμό των διαφορών και των ομοιοτήτων στην εκφορά των επικοινωνιακών σκοπών των κειμένων στις γλώσσες εργασίας (Κελάνδριας, 2023:145). Η γνώση των κειμενικών προδιαγραφών επιτυγχάνεται με τη χρήση των λεγόμενων παράλληλων σωμάτων κειμένων. Τέτοια είναι κείμενα που έχουν την ίδια πληροφοριακή κατάσταση τόσο στη γλώσσα αφετηρίας, όσο και στη γλώσσα αφίξεως και έχουν παρόμοιες, επίσης, επικοινωνιακές καταστάσεις (Κελάνδριας, 2023:145). Πρέπει, όμως, σε κάθε περίπτωση να διασφαλιστεί ότι, τα σώματα κειμένων θα είναι αντιπροσωπευτικά ενός

δεδομένου τομέα ή δείγματος γλώσσας. Θα μπορούσαν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες (Κελάνδριας, 2023: 147):

α) παράλληλα σώματα κειμένων: συλλογή κειμένων, τα οποία έχουν μεταφραστεί σε μια ή περισσότερες γλώσσες από έναν πρωτότυπο κείμενο,

β) δίγλωσσα ή πολύγλωσσα σώματα κειμένων: σύνολα δυο ή περισσότερων μονόγλωσσων σωμάτων σε διαφορετικές γλώσσες με συγκεκριμένα κριτήρια σχεδιασμού,

γ) συγκρίσιμα σώματα κειμένων: συλλογή πρωτότυπων κειμένων που έχουν συλλεχθεί ανεξάρτητα και σε διάφορες γλώσσες και έχουν σχεδιαστεί βάσει κριτηρίων ομοιότητας ως προς το περιεχόμενο, το θεματικό πεδίο και την επικοινωνιακή λειτουργία (Zanettin, 1998: 2).

Μέθοδος

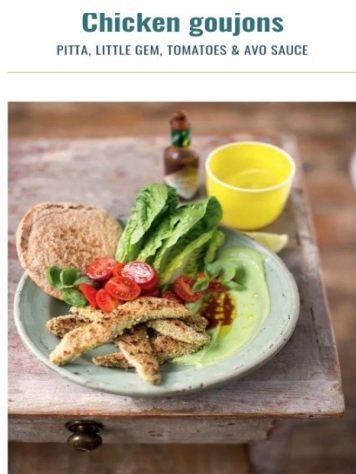
Σε αυτό το σημείο, λοιπόν, θα παρουσιαστεί η μέθοδος που θα ακολουθηθεί προκειμένου οι φοιτητές να κατανοήσουν την έννοια των κειμενικών προδιαγραφών. Σε πρώτη φάση θα μοιραστούν στους φοιτητές κείμενα στη μητρική γλώσσα και θα τους ζητηθεί **να αναγνωρίσουν και να αξιολογήσουν τις τυπολογικές τους συμβάσεις**, δηλαδή, τα τεχνικά τους χαρακτηριστικά, όπως τους τρόπους χρήσης των λεκτικών στοιχείων, δηλαδή, της σύνταξης, της δομής των προτάσεων, του ύφους και του γλωσσικού μητρώου, όπου βρίσκονται. Έπειτα, η ίδια διαδικασία θα ακολουθήσει και για τα κείμενα στη γλώσσα αφετηρίας, η οποία εδώ θα πούμε ότι είναι η αγγλική, μιας και η μητρική τους, κατά πάσα πιθανότητα είναι η ελληνική. Τέλος, θα ακολουθήσει **η σύγκριση των κειμένων** στη γλώσσα αφετηρίας και στη γλώσσα αφίξεως (Κελάνδριας, 2016: 139).

Περιεχόμενο

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ο στόχος της διδασχής των κειμενικών προδιαγραφών αποσκοπεί στο να εξοικειωθούν οι φοιτητές με τις τυπολογικές συμβάσεις κειμένων ίδιας θεματικής. Στην προκειμένη περίπτωση, η θεματική των συνταγών μαγειρικής, οι οποίες παρατίθενται παρακάτω, θα μπορούσαν να αποτελέσουν το περιεχόμενο αυτής της διδασχής. Η διαδικασία που ακολουθείται γι' αυτή τη διδασχή είναι η αξιολόγηση των τυπολογικών

συμβάσεων στη μητρική και έπειτα η σύγκρισή τους με τη γλώσσα αφετηρίας, την αγγλική. Εδώ, κρίνεται αναγκαίο να διευκρινίσουμε στους φοιτητές τι σημαίνει «τυπολογικές συμβάσεις», οι οποίες θα χρησιμεύσουν για τη σύγκριση των δυο κειμένων. Αυτές αφορούν τα εξωγλωσσικά, τα γλωσσικά και τα κειμενοτυπολογικά χαρακτηριστικά των κειμένων. Όσον αφορά τα εξωγλωσσικά χαρακτηριστικά, σε αυτά εντάσσεται η υποστηρικτική χρήση φωτογραφιών των φαγητών σε μια συνταγή στο διαδίκτυο. Σε ό,τι αφορά τα γλωσσικά χαρακτηριστικά, μια σημαντική διαφορά των ελληνικών από τις αγγλικές συνταγές είναι ο ρηματικός τύπος που χρησιμοποιείται στο σκέλος της παρασκευής των φαγητών. Οι αγγλικές συνταγές, κατά κανόνα χρησιμοποιούν προστακτική (preheat, tear, slice κ.λπ.), ενώ στις ελληνικές χρησιμοποιείται τόσο το α' όσο και το β' πληθυντικό (προσθέτουμε, σοτάρουμε, ρίχνουμε κ.λπ.). Τέλος, αναφορικά με τα κειμενοτυπολογικά χαρακτηριστικά, συγκρίνοντας τις αγγλικές και τις ελληνικές συνταγές οι φοιτητές θα παρατηρήσουν ότι στις αγγλικές συνταγές συνηθίζεται να δίνονται πληροφορίες σχετικά με τον χρόνο προετοιμασίας και παρασκευής, τις μερίδες που βγάζει η συγκεκριμένη συνταγή, καθώς και διατροφικές πληροφορίες, ενώ στις ελληνικές συνταγές, η παράθεση αυτών των στοιχείων δεν συνηθίζεται στον ίδιο βαθμό με τις αγγλικές (Κελάνδριας, 2023: 151-153). Εν κατακλείδι, η αναγνώριση, η αξιολόγηση των τυπολογικών συμβάσεων, όπως αυτές εξηγήθηκαν παραπάνω, τόσο στη μητρική όσο και στη γλώσσα αφετηρίας και έπειτα η σύγκρισή τους στις δύο γλώσσες, η διακειμενική σύγκριση, δηλαδή, αποτελούν βήματα τα οποία έχουν πραγματικά οφέλη για τους φοιτητές της μετάφρασης. Πρώτα απ' όλα βελτιώνουν το επίπεδό τους στη μητρική, τουλάχιστον σε επιμέρους τομείς και έπειτα βελτιώνουν το επίπεδο και της ξένης γλώσσας, μιας και αντιλαμβάνονται το κείμενο ως πολιτισμική έκφραση. Ακόμη, αναπτύσσουν τη μεταεπικοινωνιακή τους ικανότητα, δηλαδή τη γνώση των τρόπων με τους οποίους λειτουργούν δύο γλώσσες και πολιτισμοί. Επίσης, συνειδητοποιούν ότι οι ίδιες επικοινωνιακές προθέσεις λαμβάνουν διαφορετική λεκτική υπόσταση με διαφορετικούς τρόπους σε διαφορετικούς πολιτισμούς και έτσι, αρχίζουν να αντιλαμβάνονται ότι η παραγωγή κειμένων είναι στοχευμένη και πολιτισμικά προσδιοριζόμενη πράξη (Κελάνδριας, 2016: 139-140).

Η παρακάτω, στο πλαίσιο εικόνων (3) συνταγή προέρχεται από την ιστοσελίδα του γνωστού Άγγλου σεφ Jamie Oliver (<https://www.jamieoliver.com/recipes/chicken-recipes/chicken-goujons/>). Η ελληνική συνταγή, στο πλαίσιο εικόνων (3) που ακολουθεί προέρχεται από την ιστοσελίδα της Αργυρώ Μπαρμπαρήγου (<https://www.argiro.gr/recipe/kolokythoanthoi-meryzi/>).

Chicken goujons

PITTA, LITTLE GEM, TOMATOES & AVO SAUCE

Ingredients

6 wholemeal pittas
4 x 120 g free-range skinless chicken breasts
1 bunch of fresh basil, (30g)
1 large free-range egg
2 cloves of garlic
20 g Parmesan cheese
1 lemon
4 heaped tablespoons Greek yoghurt
1 ripe avocado
chipotle Tabasco sauce
extra virgin olive oil
2 little gem lettuces
320 g ripe cherry tomatoes

Method

1. Preheat the oven to 200°C/400°F/gas 6.
2. Tear 2 pitta breads into a blender and blitz into fine crumbs, then pour into a shallow tray.
3. Slice 4 x 120g chicken breasts lengthways into 1cm strips and place in a large bowl.
4. Add ½ a bunch of fresh basil (15g) to the blender with 1 large egg. Peel and add 2 cloves of garlic. Finely grate in 20g of Parmesan and the zest from 1 lemon, and squeeze in all the lemon juice. Add a pinch of sea salt and a good pinch of black pepper and blitz until smooth.
5. Pour over the chicken and toss together well, massaging that flavour into the meat.
6. Working in batches, gently turn the chicken strips in the tray of crumbs until nicely coated. Place on a large baking tray, then bake for 15 to 18 minutes, or until golden and cooked through, turning halfway.

Κολοκυθοανθοί γεμιστοί με ρύζι

Κολοκυθοανθοί γεμιστοί με ρύζι και μυρωδικά.
Μία παραδοσιακή συνταγή που μοσχοβαλάνει
Ελλάδα.

Μέτρια

Κατάλληλο για VGN

Υλικά

μερίδες 5

25 κολοκυθοανθοί	
1/2 φλ. ελαιόλαδο	
2 ξερά κρεμμύδια (πολύ ψιλοκομμένα)	
2 τρυφερά κολοκυθάκια (πολύ ψιλοκομμένα)	
1 καρότο τριμμένο	
1/2 φλ. ρύζι Καρολίνα (ή ηλιούρι)	
1 ματσάκι φρέσκα κρεμμυδάκια-τρυφερά με τα φύλλα τους (ψιλοκομμένα)	
1/2 ματσάκι άνηθο (ψιλοκομμένο)	
1/2 ματσάκι δυόσμο (ψιλοκομμένο)	
1/2 ματσάκι μαϊντανό (ψιλοκομμένο)	
1 ντομάτα	
1 λεμόνι	
αλάτι φρεσκοτριμμένο πιπέρι	
σάλτσα αυγολέμονο ή σάλτσα γιοούρτι για το σερβίρισμα	

Για σίγουρη επιτυχία +

Κολοκυθοανθοί με ρύζι

- Οι κολοκυθοανθοί με ρύζι, γίνονται στην κατσαρόλα ή στον φούρνο.
- Για να μείνει το ρύζι σπυρωτό, ξεπλύνετε το πολύ καλά σε σουρωτήρι να φύγει όλο το άμυλο και ραντίστε το με το χυμό λεμονιού.
- Ψιλοκόβουμε όλα τα λαχανικά και βότανα.
- Τρίβουμε τη ντομάτα.
- Ζεστάνουμε ένα βαθύ τηγάνι και προσθέτουμε το μισό ελαιόλαδο.
- Σοτάρουμε το κρεμμύδι για 3' ανακατεύοντας.

- Προσθέτουμε τα **κολοκύθια**, τα φρέσκα κρεμμύδια και το καρότο.
- Σοτάρουμε για 2-3' να λαδωθούν. Προσθέτουμε το ρύζι κι ανακατεύουμε.
- Ρίχνουμε 1 φλ. νερό και σε χαμηλή φωτιά αφήνουμε να σκάσει το ρύζι στα λίγα υγρά για 6-7'.
- Τραβάμε τη γέμιση από τη φωτιά.
- Προσθέτουμε την τριμμένη ντομάτα, τα βότανα κι αλατοπιπερώνουμε.
- Προαιρετικά προσθέτουμε μία κουταλιά της σούπας μαύρη σταφίδα και λίγο κουκουνάρι.
- Αφήνουμε λίγο να κρυώσει η γέμιση.
- Με προσοχή **γεμίζουμε τους κολοκυθοανθούς** και κλείνουμε επάνω τα λουλούδια να φυλακίσουμε τη γέμιση.
- Ακουμπάμε τους ανθούς κοντά κοντά στην κατσαρόλα, κάνοντας στρώσεις.

- Πρέπει να είναι σφιχτά ο ένας πλάι στον άλλο για να μην ανοίξουν.
- Συμπληρώνουμε νερό μέχρι να μισοσκεπαστούν.
- Αλατοπιπερώνουμε και προσθέτουμε δεμένα με σπάγκο τα κατσάνια από τα βότανα (μαϊντανό, άνηθο και δυόσμο).
- Περικύνουμε με το υπόλοιπο ελαιόλαδο.
- Αφήνουμε να πάρει βράση το φανηγό και χαμηλώνουμε τη φωτιά σε μέτρια. Σιγοβράζουμε για 30'.
- Σβήνουμε τη φωτιά και αφήνουμε την κατσαρόλα σκεπασμένη για 10'.
- Στο τέλος, πρέπει να έχει ελάχιστο ζουμάκι η κατσαρόλα. Αν τους φάτε σκέτους, ρίξτε το χυμό ενός λεμονιού και κερούλια. Δεν ανακατεύουμε γιατί θα λιώσουν.

[Εικόνα (4): Περιεχόμενο κειμένου τριβής με το βήμα της ανάγκης για γνώση των κειμενικών προδιαγραφών (συνταγές μαγειρικής)]

Κεφάλαιο 3.1.2 (Λειτουργίες Κειμένου)

Δεδομένου ότι η μεταφραστική πράξη αφορά την επανατοποθέτηση του ενός μεταφραζόμενου κειμένου σε διαφορετικά καταστασιακά πλαίσια, από αυτά του κειμένου αφετηρίας, τότε οι λειτουργίες του πρώτου εξυπηρετούν καθορισμένους σκοπούς, όμοιους ή διαφορετικούς από αυτούς του δευτέρου. Γι' αυτό και η αναγνώριση των κειμενικών λειτουργιών είναι μια πολύ σημαντική διαδικασία πριν την εκπόνηση της μετάφρασης. Σε αυτό το βήμα λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με το είδος των λειτουργιών που θα έχει το κείμενο αφίξεως. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η αναγνώριση των κειμενικών λειτουργιών και η επιλογή του είδους, που θα έχει το κείμενο αφίξεως, βασίζεται στην κατανόηση των λειτουργιών της γλώσσας, των κειμενικών λειτουργιών και των ειδών της μετάφρασης, πυλώνες, οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους, με στόχο την αποτελεσματικότερη κατανόηση και έπειτα εφαρμογή των λειτουργιών του κειμένου αφετηρίας και αφίξεως, αντίστοιχα (Κελάνδριας, 2023: 153).

Κεφάλαιο 3.1.2.1 (γλωσσικές λειτουργίες)

Στόχος

Δεδομένου ότι η γλώσσα αποτελεί το μέσο με το οποίο πραγματώνεται η εκφορά του λόγου, τόσο σε προφορικό όσο και σε γραπτό επίπεδο, τότε θα επιλέξει κανείς τα μέσα εκείνα που θα εξυπηρετούν την εκάστοτε επικοινωνιακή πρόθεση (Κελάνδριας, 2023: 154). Δηλαδή, ανάλογα με την περίπτωση θα επιλέξουμε συγκεκριμένο τρόπο χρήσης της γλώσσας με τη δομή που απαιτεί η εκάστοτε επικοινωνιακή περίπτωση (Κελάνδριας, 2023: 154). Επομένως, ο στόχος στην προκειμένη περίπτωση είναι **να κατανοήσουν οι φοιτητές ότι οι γλωσσικές λειτουργίες διαφοροποιούνται ανάλογα με την περίπτωση και το μήνυμα δύναται, επίσης, να διατυπωθεί με διαφορετικό τρόπο, ανάλογα με την πρόθεση του πομπού και τα συναισθήματα, που αυτός θέλει να δημιουργήσει στους αποδέκτες του.**

Μέθοδος

Στο περιεχόμενο που παρουσιάζεται παρακάτω, οι φοιτητές θα εντοπίσουν τον τρόπο εκφοράς του ίδιου μηνύματος, ώστε να κατανοήσουν τη λειτουργία που ενέχει η γλώσσα

στην αποτύπωση του μηνύματος. Θα μπορούσαν να λάβουν εργασίες τις οποίες θα επιλύσουν εκτός του χρονικού πλαισίου ενός μαθήματος (δηλ. στο σπίτι), στις οποίες θα πρέπει να μεταφράσουν ένα κείμενο με διαφορετικό μήνυμα από αυτό που μετέφρασαν στην τάξη και με διαφορετικό είδος κειμένου, όπως για παράδειγμα ένα κείμενο υποτίτλων όπου εμπεριέχεται υβριστικό περιεχόμενο και ο μεταφραστής θα οφείλει να το μεταφράσει με πιο ήπιο τόνο.

Περιεχόμενο

Εδώ, λοιπόν, οι φοιτητές θα κληθούν να μεταφράσουν ένα μήνυμα ενός συγκεκριμένου κειμενικού είδους (ρεπορτάζ), προκειμένου να εξασκηθούν στη μετάφραση με γνώμονα τις διαφορετικές γλωσσικές λειτουργίες, που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο μεταφραστής. Το μήνυμα, λοιπόν, που εκφέρεται από ειδησεογραφικές ιστοσελίδες αφορά ελληνικό ακτιβιστικό κίνημα, του οποίου σκοπός είναι η διαμαρτυρία κατά της κατάχρησης του ελληνικού αιγιαλού από επιχειρήσεις τουριστικού κλάδου. Η είδηση αυτή παρουσιάζεται από τις ιστοσελίδες “THETOC” και «ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ».

THETOC¹

«Κίνημα για ελεύθερες παραλίες: Κινητοποιήσεις στη Σκάλα Μαριών στη Θάσο – Έχει καταληφθεί εξ ολοκλήρου από ξαπλώστρες»

ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ²

«Το κίνημα της Πετσέτας» ξεκίνησε το 1976 – Από τον «Αρχίλοχο» στο σήμερα»

Οι φοιτητές, λοιπόν, σε αυτό το σημείο θα κατανοήσουν ότι τα δύο μέσα χρησιμοποιούν διαφορετικές γλωσσικές λειτουργίες για να εκφέρουν την ίδια είδηση. Ενώ το “THETOC” αναφέρεται ξεκάθαρα στον στόχο του κινήματος, με το πιο επίσημο όνομά του (Κίνημα για ελεύθερες παραλίες), με τη γλωσσική του λειτουργία να είναι πληροφοριακή, το «ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ» χρησιμοποιεί εκφραστική λειτουργία, μιας και αναφέρεται στον Αρχίλοχο και στη μακρά ιστορία του κινήματος. Χάρη στην εξέταση των δυο μηνυμάτων, λοιπόν, οι φοιτητές εξασκούνται (και θα εξασκηθούν και μόνοι τους στο σπίτι) στην κατανόηση του γεγονότος

¹ <https://www.thetoc.gr/koinwnia/article/kinima-gia-eleutheres-paralies-kinitopoiiseis-sti-skala-marion-sti-thaso---exei-katalifthei-ex-oloklirou-apo-xaplostres/>:

² <https://www.protothema.gr/greece/article/1399739/to-kinima-tis-petsetas-xekinise-to-1976-apo-ton-arhiloho-sto-simera/>:

οτι οι γλωσσικές λειτουργίες λαμβάνουν διαφορετική υπόσταση ανάλογα με την περίσταση. Τέλος, με την ενδιαφέρουσα αυτή μέθοδο αναγνωρίζουν τη δυνατότητα που έχει το μήνυμα να διατυπωθεί με διαφορετικό τρόπο σύμφωνα με την πρόθεση του πομπού.

Κεφάλαιο 3.1.2.2 (κειμενικές λειτουργίες)

Στόχος

Η αναγνώριση των γλωσσικών, όπως εξηγήθηκαν παραπάνω, των κειμενικών λειτουργιών και των σχέσεων μεταξύ τους συνιστά τη βάση για τον προσδιορισμό των λειτουργιών του κειμένου αφίξεως. Σε αυτήν την περίπτωση, η αναγνώριση των κειμενικών λειτουργιών του πρωτότυπου κειμένου βοηθάει τον μεταφραστή να αποφασίσει, με βάση τις μεταφραστικές οδηγίες, ποιες από αυτές τις κειμενικές λειτουργίες θα διατηρηθούν στο μετάφρασμα και ποιες όχι (Κελάνδριας, 2023: 157). Ο στόχος, λοιπόν, εδώ, θα είναι **η κατανόηση των κειμενικών λειτουργιών**, από πλευράς φοιτητών, όπως παρουσιάζονται ακολούθως. Σύμφωνα με τη Nord (Κελάνδριας, 2016: 144), οι κειμενικές λειτουργίες είναι οι εξής:

- α) *αναφορική* λειτουργία: αφορά αντικείμενα και φαινόμενα του πραγματικού κόσμου,
- β) *εκφραστική* λειτουργία: αφορά την αισθητική πλευρά των λογοτεχνικών/ ποιητικών κειμένων και τη στάση του πομπού απέναντι σε καταστάσεις,
- γ) *κλητική* λειτουργία: αποσκοπεί στην πρόκληση μια συγκεκριμένης αντίδρασης από τον αναγνώστη, όπως στο να τον πείσει για κάτι,
- δ) *φατική* λειτουργία: αποσκοπεί στη δημιουργία, τη διατήρηση ή τη διακοπή της επαφής μεταξύ πομπού και δέκτη του κειμένου.

Μέθοδος – Περιεχόμενο

Προκειμένου οι φοιτητές να κατανοήσουν την τυπολογία των κειμενικών λειτουργιών της Nord, θα μπορούσε ο διδάσκων να τους παραχωρήσει τέσσερα διαφορετικά κείμενα, με το καθένα να αφορά μια συγκεκριμένη κειμενική λειτουργία. Έτσι, οι φοιτητές θα μουν στη διαδικασία να σκεφτούν ποιες από αυτές τις λειτουργίες θα διατηρήσουν στο κείμενο

αφίξεως, ποιες όχι και ποιες θα προσαρμόσουν με βάση τον προκαθορισμένο σκοπό. Τα παρακάτω κείμενα αφορούν μια κειμενική λειτουργία το καθένα και θα χρησιμοποιηθούν για να επιτευχθεί ο προαναφερθέν στόχος.

α) παράδειγμα για αναφορική λειτουργία: ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ ΠΛΥΝΤΗΡΙΟΥ

• Αυτή η συσκευή πρέπει να είναι γειωμένη. Για να αποφύγετε την ηλεκτροπληξία, χρησιμοποιήστε ένα μεταλλικό σωλήνα για τη γείωση. • Αυτή η συσκευή μπορεί να χρησιμοποιηθεί από παιδιά 8 ετών και άνω και από άτομα με μειωμένες φυσικές, αισθητικές ή διανοητικές ικανότητες ή έλλειψη εμπειρίας και γνώσεων μόνο αν επιβλέπονται ή καθοδηγούνται σχετικά με τη χρήση του πλυντηρίου με ασφαλή τρόπο και κατανοούν τους σχετικούς κινδύνους. • Δεν επιτρέπεται τα παιδιά να παίζουν με τη συσκευή. • Το καθάρισμα και η συντήρηση από το χρήστη δεν πρέπει να γίνεται από παιδιά χωρίς επίβλεψη. • Τα παιδιά κάτω των 3 ετών πρέπει να παραμένουν μακριά από το πλυντήριο εκτός αν επιβλέπονται. • Αν θέλετε να αποκτήσετε ένα εγχειρίδιο χρήσης, επικοινωνήστε με το κατάστημά μας, το μεταπωλητή ή την τεχνική αντιπροσωπεία μας

β) παράδειγμα για εκφραστική λειτουργία:

Une mort très douce (douce= γλυκός γαλλ.) → Ένας πολύ γλυκός θάνατος => εδώ, και στα γαλλικά και στα ελληνικά το επίθετο γλυκός εκφράζει το συναίσθημα που βιώνει το άτομο που πεθαίνει.

όμως,

Une mort très douce (douce= γλυκός γαλλ.) → A Very Easy Death → Ein sanfter Tod => εδώ, στα αγγλικά η μετάφραση έγινε με βάση τη σκοπιά του γιατρού, ενώ στα γερμανικά συνδυάζονται και οι δυο ερμηνείες, μιας και το sanft, σημαίνει και «γλυκός», από τη σκοπιά της ετοιμοθάνατης, αλλά και «εύκολος», από τη σκοπιά λ.χ. του γιατρού.

γ) παράδειγμα για κλητική λειτουργία:

«Ταξίδευες στο εξωτερικό και δεν θέλεις να σου εμφανιστούν ανεπιθύμητες χρεώσεις χρήσης δεδομένων; Το μόνο που χρειάζεσαι είναι η αναβάθμιση του δικτύου σου σε Roaming, μόνο με 9.99 ευρώ για 10 ολόκληρες μέρες»

δ) παράδειγμα για *φατική* λειτουργία:

Μία λίστα ξενοδοχείων ενός τουριστικού πρακτορείου στην Βρέμη ξεκινά με την εξής παροιμία: “Wie man sich bettet, so schläft man, sagt ein Sprichwort. Dabei wollen wir Ihnen, lieber Gast, mit dieser Hotelliste behilflich sein”. Η εισαγωγή αυτή έχει ως στόχο να δημιουργήσει απλώς μία εύθυμη ατμόσφαιρα. Αν στον πολιτισμό – στόχο υπάρχει μία ανάλογη παροιμία (όπως στα ελληνικά, «Όπως στρώσεις, θα κοιμηθείς», και τα γαλλικά “Comme on fait son lit, on se couche”) , ο μεταφραστής μπορεί να την αντικαταστήσει. Όμως η αγγλική κατά λέξη μετάφραση δεν εξυπηρετεί τον επιδιωκόμενο στόχο, καθώς στα αγγλικά δεν υπάρχει κάποια αντίστοιχη έκφραση. Οπότε, μεταφραστής επιλέγει να πει “There is a proverb, which says: “As you make your bed, so you must lie on it”. That is why we hope that this Hotel List will be of service to you for your stay in Bremen.

Κεφάλαιο 3.1.2.3 (μεταφραστικές λειτουργίες)

Στόχος

Όπως προαναφέρθηκε, η αναγνώριση των γλωσσικών και των κειμενικών λειτουργιών συνιστά τη βάση για τον προσδιορισμό των λειτουργιών του κειμένου αφίξεως, δηλαδή των λειτουργιών της μετάφρασης, οι οποίες θα εφαρμοστούν στο κείμενο αφίξεως. Επειδή, όμως, η δομή του κειμένου αφίξεως ίσως διαφέρει από τη δομή του κειμένου αφετηρίας, εξαιτίας της επιδιωκόμενης λειτουργίας της μετάφρασης (Κελάνδριας, 2023: 157) και επειδή οι λειτουργίες του κειμένου αφίξεως ίσως διαφέρουν από τις λειτουργίες του κειμένου αφετηρίας, ως αποτέλεσμα δημιουργείται μια τυπολογία μεταφράσεων, οι οποίες μεταφράσεις έχουν συγκεκριμένες λειτουργίες. Οι τελευταίες είναι η απόρροια της επιδιωκόμενης λειτουργίας της μετάφρασης και των διαφορετικών λειτουργιών που ίσως θα έχει το μετάφρασμα από αυτές του κειμένου αφετηρίας. Η Nord (2001: 46-52) έχει προτείνει μια περιεκτική τυπολογία με βάση τις λειτουργίες των μεταφράσεων. Η διάκριση στην οποία προβαίνει γίνεται με βάση τη λειτουργία της μεταφραστικής διαδικασίας και τη λειτουργία του κειμένου αφίξεως, που προκύπτει από τη μεταφραστική διαδικασία (Κελάνδριας, 2023: 159). Η λειτουργία, δηλαδή, που θα έχει το μετάφρασμα καθορίζει και το είδος της μετάφρασης. Έτσι, η Nord κάνει λόγο για τεκμηριωτική μετάφραση, η οποία είναι

προσανατολισμένη στον πομπό και αφήνει στον αναγνώστη του μεταφράσματος τον ρόλο του εξωτερικού παρατηρητή μιας επικοινωνιακής κατάστασης στην οποία δεν συμμετέχει (Κελάνδριας, 2023: 159). και για εργαλειακή μετάφραση, η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη μιας νέας επικοινωνιακής διάδρασης μεταξύ του πομπού του πολιτισμού αφετηρίας και των δεκτών του πολιτισμού αφίξεως, χρησιμοποιώντας ως πρότυπο ορισμένες πτυχές του κειμένου-πηγής (Κελάνδριας, 2023: 160). Τα είδη της τεκμηριωτικής μετάφρασης είναι η διάστιχη (συγκριτική γλωσσολογία, γλωσσικές εγκυκλοπαίδειες), η κυριολεκτική (μεταφράσεις δηλώσεων ξένων προσωπικοτήτων, αυτολεξεί μεταφορά επιστημονικών χωρίων), η φιλολογική (μεταφράσεις κειμένων που αφορούν ξένες προς την κουλτούρα αφίξεως κουλτούρες) και η ξενικευτική. Τα είδη της εργαλειακής μετάφρασης είναι η ομοιολειτουργική (τεχνικά κείμενα, εγχειρίδια ηλεκτρονικών υπολογιστών και άλλα χρηστικά κείμενα, όπως οδηγίες χρήσης, συνταγές μαγειρικής, τουριστικά φυλλάδια), η ετερολειτουργική (μεταφρασμένη παιδική λογοτεχνία για παιδιά, εκλαϊκευτικές μεταφράσεις επιστημονικών κειμένων) και η ομολογή (μετάφραση ποίησης, μετάφραση τραγουδιών με σκοπό να τραγουδηθούν στη γλώσσα αφίξεως) (Κελάνδριας, 2023: 160-161). Ο στόχος, λοιπόν στην προκειμένη περίπτωση είναι να **κατανοήσουν οι φοιτητές την ανάγκη για σύνδεση λειτουργιών κειμένου αφετηρίας και αφίξεως**, σε πρώτη φάση και έπειτα **να μπορούν να διαπιστώσουν ποια θα είναι η λειτουργία της μετάφρασης**, ανάλογα με τη λειτουργία που οφείλει το κείμενο να έχει, με βάση τις εκάστοτε μεταφραστικές εντολές.

Μέθοδος

Αφού ο διδάσκων προχωρήσει στη θεωρητική προσέγγιση της τυπολογίας των λειτουργιών της μετάφρασης που προτείνει η Nord, θα μπορούσε να ασχοληθεί, σε πρώτη φάση, με την τεκμηριωτική μετάφραση και συγκεκριμένα με το είδος της ξενικευτικής. Το είδος της ξενικευτικής μετάφρασης αφορά μεταφράσεις, όπου δεν αλλάζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο περιγράφεται η κουλτούρα αφετηρίας και αποσκοπεί στην ανάδειξη του ξένου, του διαφορετικού προκαλώντας στον αναγνώστη μια παράξενη, εξωτική εντύπωση (Κελάνδριας, 2023: 161). Από την εμπειρία μου ως προπτυχιακή και μεταπτυχιακή φοιτήτρια, αυτό είναι το είδος με το οποίο θα έρθουν σε περισσότερη επαφή απ' ό,τι με τα άλλα δύο είδη της τεκμηριωτικής μετάφρασης. Γι' αυτό και προτείνω η πρακτική ανασκόπηση της τεκμηριωτικής μετάφρασης να βασιστεί στο είδος της ξενικευτικής με το περιεχόμενο που θα παρουσιαστεί παρακάτω. Από την άλλη πλευρά, ο διδάσκων, αφού έχει δώσει παραδείγματα

τύπων κειμένων με τα είδη της εργαλειακής μετάφρασης, θα μπορούσε να ζητήσει από τους φοιτητές να χωριστούν σε ομάδες και να εκπονήσουν μικρές σε έκταση μεταφράσεις τέτοιων κειμένων, τα οποία θα και θα διορθώσει, στα πλαίσια μιας άσκησης μικρής κλίμακας, μικρού εκτιμώμενου χρόνου ολοκλήρωσης εν μέσω εξαμήνου.

Περιεχόμενο

Σε αυτό το σημείο, λοιπόν, θα παρατεθεί το περιεχόμενο που θα χρησιμοποιήσει ο διδάσκων, ώστε να παρουσιάσει στους φοιτητές πώς πραγματώνεται μια ξενικευτική μετάφραση, η οποία είναι είδος της τεκμηριωτικής μετάφρασης. Αφού, ολοκληρωθεί και αυτό το βήμα, ο διδάσκων θα έχει δώσει στους φοιτητές να κατανοήσουν τα διαφορετικά είδη των λειτουργιών του κειμένου, οι οποίες αφορούν τόσο τη γλώσσα, όσο και το κείμενο αυτό καθ' αυτό αλλά και τη λειτουργία που θα έχει το μετάφρασμα, από την οποία καθορίζεται και το είδος της μετάφρασης. Παρακάτω θα παρατεθεί το περιεχόμενο για το είδος της τεκμηριωτικής μετάφρασης, και συγκεκριμένα του τύπου της ξενικευτικής, μιας και το είδος της εργαλειακής με τους τύπους κειμένων που εμπεριέχει θα αποτελέσει αντικείμενο εξάσκησης εν μέσω εξαμήνου. Με κίτρινο και ιδιαίτερα με κόκκινο είναι υπογραμμισμένες οι εκφράσεις που προδίδουν πασιφανώς πως το κείμενο αφίξεως πρόκειται για ξενικευτική μετάφραση μιας και αναδεικνύεται η βρετανική πολιτική κατάσταση, χωρίς να επηρεάζεται η ελληνική ή να δημιουργεί συναισθήματα στο ελληνικό κοινό, όπως δημιουργεί στο βρετανικό.

Tories fear poll disaster over high taxes The chancellor, Rishi Sunak, is facing a growing Tory revolt over economic policy and his handling of the cost of living crisis, as senior Conservatives warn that high taxes will fatally undermine their party's appeal to voters at the next general election. Former Tory cabinet minister David Davis said on Saturday that if the Conservatives were to become known as the party of high taxes, the damage to their economic	Οι Τόρις φοβούνται εκλογική καταστροφή εξαιτίας της υψηλής φορολογίας Ο καγκελάριος, Ρίσι Σουνάκ, αντιμετωπίζει μια όλο και μεγαλύτερης εμβέλειας εξέγερση από πλευράς Συντηρητικών υπό το πρίσμα της οικονομικής πολιτικής και της διαχείρισης της κρίσης του κόστους ζωής. Ανώτεροι Συντηρητικοί προειδοποιούν ότι οι υψηλοί φόροι θα κατακερματίσουν τη δημοτικότητα του κόμματός τους με φόντο τις επόμενες γενικές εκλογές. Ο πρώην πρόεδρος του υπουργικού συμβουλίου των Συντηρητικών, Ντέιβιντ Ντέιβις, δήλωσε το Σάββατο ότι αν οι Συντηρητικοί αποκτήσουν την ταμπέλα του κόμματος με τους υψηλούς φόρους ,θα έχει
---	--

reputation would be as deep and lasting as that inflicted on John Major's government by the disaster of **Black Wednesday** in September 1992.

Davis told the **Observer** that with the country now operating with the highest overall tax burden for decades, the electoral dangers were clear.

"Acquiring a reputation for being the high-tax party will do every bit as much damage to the Conservative Party as the **ERM** crisis did to us in the 1990s," Davis said.

The UK's chaotic and costly exit from the EU's exchange rate mechanism scarred the Major government's reputation for economic management and put it on course for the crushing defeat by **New Labour** in 1997.

Last week a poll for the **Labour List** website caused deep concern among Tory MPs, as it found the Conservatives were already seen as the party of high taxation by more voters (39%) than had that view of Labour (27%).

New analysis by the **Resolution Foundation** of tax measures taken by Sunak finds that they will raise £14bn over the course of the financial year.

ως αποτέλεσμα να καταστραφεί το όνομα που έχουν για την οικονομική ζωή της χώρας. Η πληγή θα είναι τόσο βαθιά και επίπονη μέσα στον χρόνο όσο αυτή της **Μαύρης Τετάρτης** τον Σεπτέμβριο του 1992 που προκλήθηκε στην κυβέρνηση του Τζον Μέιτζορ από την καταστροφή.

Ο Ντέιβις δήλωσε στην Κυριακάτικη αριστεροφιλελεύθερη εφημερίδα «**Ομπσέρβερ**» ότι εφόσον η χώρα λειτουργεί πλέον με την υψηλότερη συνολική φορολογική επιβάρυνση που δεν είχε γνωρίσει εδώ και δεκαετίες, ο κίνδυνος στις εκλογές είναι πια ορατός στον ορίζοντα.

«Παρόμοια κρίση με αυτήν του **EEM** τη δεκαετία του 1990 θα μας κάνει, εάν αποκτήσουμε την φήμη ότι είμαστε το κόμμα των υψηλών φόρων», δήλωσε ο Ντέιβις.

Η χαοτική και δαπανηρή έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από τον μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών της ΕΕ στιγματίσε τη φήμη της κυβέρνησης Μέιτζορ όσον αφορά την οικονομική της διαχείριση και την αποτελείωσε με τη νίκη των **Νέων Εργατικών** το 1997.

Την περασμένη εβδομάδα μια δημοσκόπηση για την ιστοσελίδα «Λέιμπορ Λιστ» (**στα ελληνικά θα το λέγαμε «Για τους Εργατικούς» ή «Μπρος ΚΚΕ»**) προκάλεσε έντονη ανησυχία ανάμεσα βουλευτές των Τόρις, καθώς διαπιστώθηκε ότι οι Συντηρητικοί θεωρούνται ήδη ως το κόμμα με την υψηλή φορολογία. Το 39% των ψηφοφόρων, οι περισσότεροι δηλαδή, τους θεωρούν ως το κόμμα των υψηλών φορολογιών, σε αντίθεση με το 27% που είχαν αυτή την άποψη για τους Εργατικούς.

Νέα ανάλυση του «Ρεσολούτιον Φαουντέισιον» (**υποσημείωση: είδος επιχείρησης που εμπορεύεται/προτείνει σκέψεις και λύσεις για το πώς να επιβιώσει μια οικογένεια με χαμηλό μισθό, κάτι αντίστοιχο με τις οργανώσεις που λες συλλογικά με άλλους στη συνεδρία, «μπορώ,**

The thinktank Common Wealth, which carried out the research, said the suppliers – Centrica, EDF, E.ON and its subsidiary nPower, Scottish Power and Scottish & Southern (SSE) – were in a healthy financial position and could afford to offset some of the soaring cost of electricity and gas faced by their customers.	ναι μπορώ» για τα φορολογικά μέτρα που έλαβε ο Σουνάκ διαπιστώνει ότι θα συγκεντρώσουν 14 δισ. λίρες κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους. Το κέντρο μελέτης «Κόμμον Γουέλθ» (υποσημείωση: πρόκειται για έναν ερευνητικό οργανισμό ο οποίος ασχολείται, όπως και άλλοι παρεμφερείς, με μελέτες αντιμετώπισης μιας ευρύτατης ποικιλίας ζητημάτων), το οποίο διεξήγαγε την έρευνα, δήλωσε ότι οι προμηθευτές –«Σέντρικα», «EDF» (γαλλική εταιρία παροχής ενέργειας ονόματι «Γαλλικός Ηλεκτρισμός»), E.ON (γερμανική εταιρία ενέργειας) και η θυγατρική της «ενΠάουερ», «Σκότις Πάουερ και Σκότις&Σάουδερν (ΣΣΕ)» - βρίσκονταν σε υγιή οικονομική θέση και μπορούσαν να αντισταθμίσουν μέρος του αυξανόμενου κόστους ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου που αντιμετωπίζουν οι πελάτες τους.
---	--

Κεφάλαιο 3.2

Χαρακτηριστικά του μεταφραστή

Το τρίτο βήμα, λοιπόν, ολοκληρώνεται με την κατανόηση των κειμενικών προδιαγραφών και των λειτουργιών του κειμένου. Σε αυτό το βήμα θα παρατεθούν τα χαρακτηριστικά του μεταφραστή που καλύπτονται με αυτό το βήμα. Για την Englund-Dimitrova (2005: 10-19), ο επαγγελματίας μεταφραστής είναι εκείνος που συνδυάζει μεταφραστική ικανότητα, μεταφραστική επάρκεια και εμπειρογνώσια (Κελάνδριας, 2023: 26), με την τελευταία να αναλύεται στο επόμενο κεφάλαιο. Η μεταφραστική ικανότητα, της οποία τον ορισμό διευρύνει ο Κεντρωτής (Κεντρωτής, 1996: 125), αφορά τη γνώση του σημασιολογικού χαρακτήρα, δηλαδή τη γνώση του πώς δομούνται οι προτάσεις και τη γνώση του συντακτικού χαρακτήρα, δηλαδή τη γνώση του πώς συντίθενται οι προτάσεις, προκειμένου να εκφράσουν το νόημα του πρωτοτύπου. Άρα ο μεταφραστής, *δεδομένης της γνώσης των λειτουργιών του κειμένου, θα μπορεί να διατυπώνει το μήνυμα του κειμένου αφίξεως με διαφορετικό τρόπο, ανάλογα με την πρόθεση του πομπού, κάτι το οποίο συνδέεται με τη γνώση*

του συντακτικού και σημασιολογικού χαρακτήρα της μεταφραστικής ικανότητας, μιας και ο μεταφραστής επανατοποθετεί, με συντακτικές και σημασιολογικές μεταβολές, το κείμενο αφίξεως σε ένα νέο επικοινωνιακό πλαίσιο. Τέλος, η μεταφραστική επάρκεια αφορά τη γνώση της γλώσσας και της κουλτούρας αφετηρίας και αφίξεως, καθώς και των πραγματολογικών, κειμενογλωσσολογικών και υφολογικών τους διαστάσεων. Αυτή η γνώση θα βοηθήσει τον μεταφραστή να μπορεί να δημιουργήσει μεταφραστικές παραλλαγές από ένα κείμενο αφετηρίας ή από ένα τμήμα του κειμένου αφετηρίας (Κελάνδριας, 2023: 26). Δηλαδή, ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, θα μπορεί να προσαρμόζει τη λειτουργία της μετάφρασης, επιλέγοντας αυτήν που ανταποκρίνεται στις μεταφραστικές εντολές, κάτι το οποίο συνδέεται με τη γνώση του πραγματολογικού χαρακτήρα της μεταφραστικής ικανότητας, μιας και ο μεταφραστής, διαρθρώνει το μήνυμα έτσι ώστε να δημιουργεί νέα δηλούμενα προσαρμοσμένα στον πολιτισμό στόχο και να μεταφέρει τις ίδιες πληροφορίες, που θέλησε ο πομπός να μεταφέρει στο δικό του κοινό, προσαρμοσμένες στο υφολογικό μητρώο του πολιτισμού στόχου.

Κεφάλαιο 3.3

Διδακτική προσέγγιση

Προκειμένου οι φοιτητές να εξασκηθούν στην κατανόηση των **κειμενικών προδιαγραφών** και συγκεκριμένα στις τυπολογικές συμβάσεις των κειμένων, ο διδάσκων θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τη διδακτική μέθοδο της εργασιοκεντρικής προσέγγισης της Gonzalez Davies. Η προσέγγιση αυτή, κατά τη Maria Gonzalez Davies (2004: 22-28), βασίζεται στο σχεδιασμό μιας σειράς μαθησιακών δραστηριοτήτων, εργασιών και *πρότζεκτ*. Τα δυο τελευταία θα αναλυθούν στα πλαίσια της ίδιας διδακτικής προσέγγισης στην έβδομη ενότητα. Όσον αφορά τις *δραστηριότητες*, σύμφωνα με τη Davies, αυτές νοούνται ως σαφείς και σύντομες ασκήσεις που συμβάλλουν στην εξάσκηση συγκεκριμένων σημείων, είτε αυτά είναι γλωσσολογικής είτε εγκυκλοπαιδικής είτε επαγγελματικής φύσεως (Καράντζαλη, 2007: 37). Στην προκειμένη περίπτωση, οι δραστηριότητες αυτές αφορούν την εύρεση των τυπολογικών συμβάσεων, τόσο σε κείμενα της μητρικής όσο και σε κείμενα της γλώσσας – στόχος, αλλά και τη διακειμενική τους σύγκριση, οι οποίες θα συζητηθούν, έπειτα στην τάξη.

Το μεταφραστικά προσανατολισμένο και λειτουργικό μοντέλο κειμενικής ανάλυσης της Nord, όπως παρουσιάστηκε ως διδακτική προσέγγιση στις δυο προηγούμενες ενότητες, θα χρησιμεύσει ως διδακτική προσέγγιση και για τη διδασχά των λειτουργιών του κειμένου. Το μοντέλο αυτό είναι χωρισμένο σε δυο τμήματα ερωτήσεων. Το πρώτο χρησιμοποιήθηκε στην πρώτη ενότητα και το δεύτερο στη δεύτερη ενότητα. Εδώ, σε αυτήν την ενότητα, θα χρησιμοποιήσουμε ξανά το πρώτο τμήμα των ερωτήσεων (*για ποιον σκοπό, με ποιο μέσο, πού, πότε, γιατί και με ποια λειτουργία*). Με αυτό το μοντέλο ερωτήσεων της διδακτικής προσέγγισης της Nord καλύπτεται η διδασχά των γλωσσικών, των κειμενικών και των μεταφραστικών λειτουργιών, δηλαδή των **λειτουργιών του κειμένου**, εν γένει. Συγκεκριμένα, οι ερωτήσεις –σε ποιον;- και - για ποιο σκοπό;- θα δώσουν στον φοιτητή της μετάφρασης απαντήσεις για τον επιδιωκόμενο αποδέκτη του κειμένου-στόχος και για την πρόθεση του πομπού. Έτσι, με το παράδειγμα των δύο ειδησεογραφικών ιστοσελίδων, που παρουσιάστηκαν στο «περιεχόμενο» ως κείμενα τριβής προς επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου, ο φοιτητής θα εξασκήσει τις γνώσεις του γύρω από τις γλωσσικές λειτουργίες, μιας και θα κληθεί να διαπιστώσει ότι ο αποδέκτης των δυο εφημερίδων διαφέρει και ότι η πρόθεση του πομπού στην εφημερίδα «ΠΡΩΤΟ ΘΕΜΑ», ίσως είναι και να διακωμωδήσει το γεγονός, πέρα από την απλή, χωρίς χρήσιμες ιστορικές αναδρομές στο κίνημα, ενημέρωση σχετικά με το κίνημα, όπως αυτή του «THE TOC». Άρα, με αυτές τις ερωτήσεις καλύπτει την κατανόηση των **γλωσσικών λειτουργιών**, μιας και αυτές οι ερωτήσεις θα του χρησιμεύσουν στην προσαρμογή της γλώσσας του μηνύματος, ανάλογα με τις προθέσεις του πομπού και με το κοινό-στόχος. Σε κάθε περίπτωση, όλες οι απαντήσεις των ερωτήσεων του πρώτου σκέλους (*για ποιον σκοπό, με ποιο μέσο, πού, πότε, γιατί και με ποια λειτουργία*) θα καταδείξουν την **κειμενική λειτουργία** (Καράντζαλη, 2007: 15). Ο συνδυασμός των εξωκειμενικών στοιχείων, με τα οποία γίνεται αναφορά στις επικοινωνιακές καταστάσεις, στο πλαίσιο των οποίων λειτουργούν το κείμενο-πηγή και στόχος, έχει ως απόρροιά του την απόκτηση της γνώσης της κειμενικής λειτουργίας, η οποία ορίζεται από εξωτερικά κριτήρια, πριν από την ανάγνωση, δηλαδή, του κειμένου, βάσει του κειμενικού του περιβάλλοντος (Nord, 2005: 42). Όπως προαναφέρθηκε οι κειμενικές λειτουργίες είναι η αναφορική, η εκφραστική, η φατική και η κλητική. Άρα, με το σύνολο των ερωτήσεων αυτών δίνεται στους φοιτητές η δυνατότητα να κατανοήσουν τις κειμενικές λειτουργίες, μιας και αυτές οι ερωτήσεις θα τους επιτρέψουν να αποφασίσουν ποιες από αυτές τις κειμενικές λειτουργίες θα διατηρηθούν στο μετάφρασμα, ποιες όχι (Κελάνδριας, 2023: 157) και ποιες θα προσαρμοστούν με βάση τον προκαθορισμένο σκοπό και τις μεταφραστικές οδηγίες. Τέλος, οι **μεταφραστικές λειτουργίες**, όπως αυτή της ξενικευτικής, που παρουσιάστηκε παραπάνω,

προκύπτουν από την κατανόηση των γλωσσικών λειτουργιών και των λειτουργιών του κειμένου και τον συνδυασμό αυτών. Με βάση τις εκάστοτε μεταφραστικές οδηγίες οι φοιτητές θα μπορούν να επιλέξουν ποια θα είναι η λειτουργία της μετάφρασης, ανάλογα με τη λειτουργία που οφείλει το κείμενο να έχει, ώστε η λειτουργία της μετάφρασης να αποτελέσει κατάλληλο μέσο επίτευξης της επιδιωκόμενης λειτουργίας του κειμένου- στόχος και εν τέλει του σκοπού του κειμένου-στόχος.

Ενότητα 4^η

Αναγνώριση Προβλημάτων

Κεφάλαιο 4.1

Στόχος

Σε αυτήν την ενότητα, αφού οι φοιτητές της μετάφρασης έχουν αποκτήσει ένα ικανοποιητικό απόθεμα γνώσεων σχετικά με το περιεχόμενο του κειμένου εργασίας, καλούνται να εντοπίσουν τα μεταφραστικά προβλήματα, να τα κατατάξουν σε κατηγορίες και να τα σχολιάσουν. Ο στόχος εδώ, πέρα από την **σωστή κατηγοριοποίηση των προβλημάτων**, ώστε να διευκολύνεται η επιλογή μικροστρατηγικών επίλυσής τους, είναι να αρχίσουν να αναπτύσσουν «λειτουργική σκέψη» επάνω στη μεταφραστική διαδικασία. Ο Neubert (1985: 71), θεωρεί αυτή τη λειτουργική σκέψη επιτρέπει στον μεταφραστή να αντιλαμβάνεται το ότι, ενώ το κείμενο αφετηρίας έχει δημιουργηθεί για να γίνει δεκτό σε ένα συγκεκριμένο χρόνο, τόπο και από μια συγκεκριμένη κουλτούρα, το κείμενο αφίξεως, από την άλλη, δημιουργείται για να λειτουργήσει σε διαφορετικά πλαίσια από αυτά του αφετηρίας. Έτσι, το κείμενο αφίξεως είναι ένα νέο κείμενο που παραγάγεται για συγκεκριμένο σκοπό και θα έχει διαφορετικές λειτουργίες από αυτές του αφετηρίας, με αναπόφευκτα προβλήματα να παρουσιάζονται (Κελάνδριας, 2016: 143).

Μέθοδος

Ο εντοπισμός των μεταφραστικών προβλημάτων γίνεται μέσω της προσεκτικής ανάγνωσης του κειμένου αφετηρίας και προκειμένου οι φοιτητές να τα κατηγοριοποιήσουν σωστά, θα πρέπει να γνωρίζουν τα είδη τους. Η διαδικασία αυτή θα λάβει καθηγητοκεντρικά χαρακτηριστικά, μιας και οι φοιτητές δεν είναι δυνατόν να γνωρίζουν τις τέσσερις κατηγορίες των μεταφραστικών προβλημάτων που θα παρατεθούν παρακάτω, γι' αυτό και έχουν ανάγκη την εν προκειμένω παρέμβαση του διδάσκοντος. Ειδικότερα, για κάθε κατηγορία προβλημάτων, ο διδάσκων θα παρουσιάσει ένα μικρό απόσπασμα, ώστε να παρουσιάζει το πρόβλημα από την πρακτική σκοπιά του, αυτή της μετάφρασης των μονάδων που αποτελούν το πρόβλημα. Οι κατηγορίες, λοιπόν, των μεταφραστικών προβλημάτων, που θα διδαχτούν, με βάση την κατάταξη της Nord, είναι οι εξής:

α) *πραγματολογικά* προβλήματα: απορρέουν από τις διαφορές των επικοινωνιακών καταστάσεων εντός των οποίων χρησιμοποιούνται τα κείμενα αφετηρίας και αφίξεως (Κελάνδριας, 2016: 141) και μπορούν να εντοπιστούν με τη σύγκριση των εξωκειμενικών παραγόντων (πομπός, δέκτης, μέσο, χρόνος, χώρος, κίνητρο, κειμενική λειτουργία) (Nord, 2014: 148),

β) *διαπολιτισμικά* προβλήματα: απορρέουν από τις διαφορές στις νόρμες και τις συμβάσεις που διέπουν τη λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά στους δυο εμπλεκόμενους πολιτισμούς (Nord, 2014: 149),

γ) *διαγλωσσικά* προβλήματα: απορρέουν από τις δομικές διαφορές στο λεξιλόγιο, τη σύνταξη και γενικώς, τη δομή του ζεύγους γλωσσών (Κελάνδριας, 2016: 142),

δ) *κειμενοϊδεογραφικά* προβλήματα: απορρέουν από τις ιδιαιτερότητες του κειμένου αφετηρίας που δεν μπορούν να ενταχθούν σε κάποια από τις παραπάνω κατηγορίες. Τέτοια είναι τα λογοπαίγνια, τα ρητορικά σχήματα, οι παρηχήσεις και οι ομοιοκαταληξίες (Κελάνδριας, 2016: 142).

Περιεχόμενο

Εδώ θα παρατεθούν τα κείμενα, που θα χρησιμοποιήσει ο διδάσκων προκειμένου να γνωρίσει τα είδη των μεταφραστικών προβλημάτων στους φοιτητές και να **τους βοηθήσει, έπειτα, στην εκμάθηση της σωστής κατηγοριοποίησής τους.**

α) *πραγματολογικά* προβλήματα: ο προσανατολισμός στον δέκτη έχει ιδιαίτερη σημασία στη μετάφραση όρων που συνδέονται με έναν συγκεκριμένο πολιτισμό, όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση με τη λατινική ονομασία του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης *Ruperto Carola*. Η μετάφραση του *Ruperto Carola* ως “Heidelberg University” και «Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης» στην αγγλική και ελληνική εκδοχή αντίστοιχα, λαμβάνει υπόψη ότι οι περισσότεροι αγγλόφωνοι και ελληνόφωνοι αναγνώστες δεν θα είναι εξοικειωμένοι με τη γερμανική συνήθεια να χρησιμοποιούνται λατινικά όνόματα για τα παλαιότερα πανεπιστήμια. Γι’ αυτό και έγινε η προσαρμογή αυτή στη μετάφραση, ώστε να ανταποκρίνεται στις συμβάσεις του πολιτισμού του δέκτη (Nord, 2014: 149).

β) *διαπολιτισμικά* προβλήματα: Παραδείγματα τέτοιων προβλημάτων είναι οι μονάδες μέτρησης, οι διαφορές στο ύφος και οι μορφές καθημερινής επικοινωνίας (Κελάνδριας, 2016: 142). Ως παράδειγμα, στο πλαίσιο εικόνων (4), η αμερικανική μονάδα μέτρησης του καιρού σε Φαρενάιτ και των υλικών μαγειρικής.

Ingredients

- 3 tablespoons Worcestershire sauce
- 1 fresh beef brisket (6 pounds)
- 1/2 teaspoon ground mustard

barbecue sauce:

- 2 tablespoons canola oil
- 1 cup ketchup
- 2 teaspoons chili powder

[Εικόνα (4): Περιεχόμενο κειμένου τριβής με το βήμα της αναγνώρισης μεταφραστικών προβλημάτων (καιρός, υλικά παραγωγής γεύματος)]

γ) *διαγλωσσικά* προβλήματα: Τέτοια προβλήματα μπορούν να εμφανιστούν σε συγκεκριμένα ζεύγη γλωσσών, όπως συμβαίνει με τις ψευδόφιλες λέξεις και με τις περιπτώσεις που στη

γλώσσα- στόχο υπάρχουν περισσότεροι του ενός όροι για έναν και μόνο όρο της γλώσσας πηγή, ή όταν δεν υφίσταται ισοδύναμος όρος στη γλώσσα- στόχο. Για παράδειγμα, η αγγλική λέξη “actually” που σημαίνει «στην πραγματικότητα», δεν έχει καμία σχέση με τη γερμανική λέξη “aktuell” που σημαίνει «επίκαιρος», η αγγλική λέξη “river” που στα γαλλικά μπορεί να μεταφραστεί ως “riviere” και ως “fleuve” και η ελληνική λέξη φιλότιμο που στα αγγλικά δεν μεταφράζεται, αντίστοιχα (Nord, 2014: 150-151)

δ) *κειμενοϊδεογραφικά* προβλήματα: Επειδή τα περισσότερα παραδείγματα αφορούν τον συμβατικό κόσμο και επειδή τα συγκεκριμένα προβλήματα δεν μπορούν να προσδιοριστούν, ο μεταφραστής θα πρέπει να είναι προετοιμασμένος να δράσει δημιουργικά, εφόσον σιγουρευτεί ότι το πρόβλημα δεν ανήκει σε κάποια από τις ως άνω κατηγορίες.

Κεφάλαιο 4.2

Χαρακτηριστικά του μεταφραστή

Το τέταρτο βήμα, λοιπόν, ολοκληρώνεται με την κατανόηση των ειδών των μεταφραστικών προβλημάτων και την κατηγοριοποίησή τους, μέσω κειμένων. Όπως αναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, σε αυτό το βήμα θα παρατεθούν τα χαρακτηριστικά του μεταφραστή που καλύπτονται με αυτό το βήμα, όπως αυτά ορίζονται από την Englund-Dimitrova (2005: 10-19). Εκτός, από τον συνδυασμό της μεταφραστικής ικανότητας και της μεταφραστικής επάρκειας, που παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, ο επαγγελματίας μεταφραστής πρέπει να διαθέτει και **εμπειρογνώσια** (Κελάνδριας, 2023: 26). Η εμπειρογνώσια αφορά τους ειδικούς, οι οποίοι έχουν τη δυνατότητα να μετατρέπουν τη δηλωτική γνώση του τομέα τους σε διαδικαστική γνώση, προκειμένου να αυτοματοποιούν αλληλουχίες ενεργειών ή στρατηγικών. Οι τελευταίες είναι απαραίτητες για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους (Κελάνδριας, 2023: 27). Αυτό σημαίνει, πως, όταν ο μεταφραστής διαθέτει την απαραίτητη εμπειρογνώσια, **τότε είναι σε θέση να βρει στρατηγικές προκειμένου να προσπαθήσει να επιλύσει τα προβλήματα που προκύπτουν, όπως αυτά παρουσιάστηκαν παραπάνω**. Μπορεί, βέβαια, το πρόβλημα να μην είναι μεταφραστικής φύσεως, όπως τα παραπάνω, αλλά συναισθηματικής, όπως για παράδειγμα κόπωση ή ανασφάλεια, προβλήματα για τα οποία η αποκτηθείσα εμπειρογνώσια του στον τομέα, θα τον βοηθήσει να τα διεκπεραιώσει.

Κεφάλαιο 4.3

Διδακτική προσέγγιση

Προκειμένου οι φοιτητές να εξασκηθούν στην αναγνώριση και στη σωστή κατηγοριοποίηση των μεταφραστικών προβλημάτων, ο διδάσκων θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τη διδακτική μέθοδο της κοινωνικο-κονστρουκτιβιστικής προσέγγισης του Kiraly. Ο τελευταίος πιστεύει ότι, για να επιτευχθεί ο στόχος, ο οποίος εδώ είναι **η αναγνώριση και η κατηγοριοποίηση των προβλημάτων**, οι διδάσκοντες θα έχουν έναν καθοδηγητικό, συμβουλευτικό και διευκολυντικό ρόλο. Θα προωθούν, δηλαδή, μαθησιακές διαδικασίες, οι οποίες εδώ είναι η αναγνώριση των προβλημάτων μέσω κειμένων που δίνονται στους φοιτητές, ρεαλιστικές, δηλαδή, μεταφραστικές δραστηριότητες, στόχος, των οποίων θα είναι η ενθάρρυνση της ατομικής και ομαδικής αυτονομίας σε συνδυασμό με την πλήρη ανάπτυξη της μεταφραστικής δεξιότητας των εκπαιδευομένων (Kiraly, 2000: 45-47). Αυτή, λοιπόν, η διαδικασία επίτευξης στόχου βασίζεται στην υποστηρικτική μάθηση, η οποία δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές να αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους, ώστε να αντεπεξέρχονται στις διαρκώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις του επαγγέλματός τους. Ο τρόπος με τον οποίο πραγματώνεται η υποστηρικτική μάθηση βασίζεται στη μάθηση μέσω αυθεντικής δράσης. Άλλωστε, για να κατακτήσει κανείς επαγγελματικές μεταφραστικές ικανότητες, την απαραίτητη δηλαδή εμπειρογνώσια, το χαρακτηριστικό του μεταφραστή που καλύπτεται με αυτό το βήμα όπως περιγράφεται παραπάνω, απαιτείται εξοικείωση με επαγγελματικές εργασίες, όπως αυτές περιγράφονται στο «περιεχόμενο», αλλά με τη συνεργασία του διδάσκοντα και επαγγελματία μεταφραστή, ώστε να τους καθοδηγεί στη σωστή κατεύθυνση. Προκειμένου, βέβαια, να συσχετιστεί η υποστηρικτική μάθηση με την επιδιωκόμενη επαγγελματική απόδοση, ο Kiraly προτείνει το «εργαστήριο μεταφραστικού έργου». Εκεί, προωθείται η συζήτηση και η διάδραση συμπεριλαμβανομένων φοιτητών και διδασκόντων, των οποίων ο ρόλος θα είναι καθοδηγητικός (Kiraly, 2000: 42-43 και 62-65). Με την αναγνώριση, δηλαδή, των μεταφραστικών προβλημάτων για κάθε κείμενο, θα υπάρχει και η ανάλογη συζήτηση για την ανάλυσή τους και την κατηγοριοποίησή τους, ώστε οι φοιτητές να αναγνωρίσουν, πρώτα την ύπαρξη προβλημάτων και έπειτα να διαπιστώσουν ότι για το κάθε πρόβλημα θα πρέπει να αναζητήσουν την κατάλληλη (μικρο)στρατηγική επίλυσής του. Αυτή η συζήτηση μεταξύ φοιτητών και διδασκόντων οδηγεί στην καλύτερη εξαγωγή συμπερασμάτων και κατάκτηση γνώσεων αλλά και στην επεξεργασία πολλαπλών λύσεων σε προβλήματα που φυσιολογικά προκύπτουν από αυθεντικές μεταφραστικές δραστηριότητες

(Kiraly, 2000: 65-69). Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν αυτοπεποίθηση, γεγονός το οποίο αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την παραγωγή κειμένων επαγγελματικής ποιότητας και θα είναι σε θέση να ενσωματωθούν σταδιακά στη μεταφραστική κοινότητα (Καράντζαλη, 2007: 34). Άρα, η αναγνώριση, η κατηγοριοποίηση, η ανάλυση και η προσπάθεια επίλυσης των μεταφραστικών προβλημάτων στα πλαίσια της συζήτησης είναι αυτά που βασίζουν την υποστηρικτική μάθηση, μιας και συνδυάζεται η συζήτηση με τη δράση υπό πραγματικές συνθήκες. Έτσι, ο Kiraly, με τη μαθητοκενρική κοινωνικο-κουνστρουκτιβιστική του προσέγγιση, εστιάζει στη δυναμική της τάξης και επιδιώκει να ενδυναμώσει τους φοιτητές στη βάση μιας συνεργατικής και υποστηρικτικής μάθησης στο πλαίσιο μιας αυθεντικής δράσης (Καράντζαλη, 2007: 36).

Ενότητα 5^η

Επιλογή Μακροστρατηγικών

Κεφάλαιο 5.1

Στόχος

Αφού έχει παρέλθει η φάση ανάλυσης των μεταφραστικών οδηγιών, του κειμένου αφετηρίας, έχουν εξεταστεί οι γνώσεις του θεματικού πεδίου και των κειμενικών προδιαγραφών, έχει διαπιστωθεί η λειτουργία του κειμένου αφετηρίας και έχουν παρθεί αποφάσεις σχετικά με τις λειτουργίες του κειμένου αφίξεως, τότε ο μεταφραστής κάνει το τελευταίο βήμα του πρώτου σταδίου της μεταφραστικής πράξης. **Ο διδάσκων, λοιπόν, παρουσιάζει τη φάση της επιλογής των μακροστρατηγικών που θα ακολουθηθούν**, οι οποίες τον βοηθούν να λάβει τις αρχικές αποφάσεις σχετικά με τη σχέση μεταξύ κειμένου αφετηρίας και κειμένου αφίξεως (Κελάνδριας, 2023: 176-177). Ένα από τα πιο γνωστά δίπολα μακροστρατηγικών μετάφρασης είναι αυτό της *ξενίκευσης* και της *οικειώσης*. Η οικειωτική μεταφραστική στρατηγική στοχεύει στην προσαρμογή του κειμένου αφετηρίας στις νόρμες και τις γλωσσοπολιτισμικές συμβάσεις της γλωσσοκουλτούρας αφίξεως, απαλείφοντας κάθε ιδιοπολιτισμικό στοιχείο του πρωτότυπου κειμένου. Στον αντίποδα της οικειωτικής στρατηγικής βρίσκεται η ξενικευτική στρατηγική, σύμφωνα με την οποία η επιλογή του προς μετάφραση κειμένου και η εφαρμογή μιας μεταφραστικής μεθόδου πραγματοποιούνται με βάση κατευθυντήριες γραμμές που δεν

περιλαμβάνονται στις κυρίαρχες πολιτιστικές αξίες της γλωσσοκουλτούρας αφίξεως (Venuti ό.π.: 242) (Κελάνδριας, 2023: 177). Εκτός, από το δίπολο ξενικευτική-οικειωτική μετάφραση, υπάρχουν και τα παρακάτω δίπολα μακροστρατηγικών μετάφρασης: α) δυναμική και μορφική ισοδυναμία (Nida), β) έκδηλη και συγκαλυμμένη μετάφραση (House), γ) καταλληλότητα και αποδεκτότητα (Toury), δ) επικοινωνιακή και σημασιολογική μετάφραση (Newmark) και ε) εργαλειακή και τεκμηριωτική μετάφραση (Nord) (Jääskeläinen και Kujamäki 2005: 72). Στη βάση των μεταφραστικών εντολών και του σκοπού της μετάφρασης, ο μεταφραστής λαμβάνει ως κριτήρια την επικοινωνιακή περίσταση, τα εξωγλωσσικά στοιχεία (εικόνες, μορφοτυπικά χαρακτηριστικά κ.λπ.), το λεξιλόγιο (διαλεκτικές μορφές, υφολογικό επίπεδο, ορολογία κ.λπ.), τη δομή προτάσεων, αλλά και υπερτεμαχιακά χαρακτηριστικά προσωδίας (ρυθμός, τονικότητα, στίξη) και αφού καταγράψει τις διαπιστώσεις του σχετικά με τις μεταφραστικές μονάδες που έχουν συνάφεια με το επιδιωκόμενο μεταφραστικό αποτέλεσμα και με το είδος των λειτουργιών που πρέπει να έχει το κείμενο αφίξεως, τότε περνάει στο σημαντικό σημείο, της λήψη αποφάσεων σχετικά με το ποια μακροστρατηγική θα ακολουθήσει, βασιζόμενος σε όλα τα παραπάνω κριτήρια (Κελάνδριας, 2023: 180-181).

Επομένως, το τελευταίο βήμα του πρώτου σταδίου της μεταφραστικής πράξης που διδάσκεται στους φοιτητές μετάφρασης βασίζεται σε όλα τα προηγούμενα. Ο φοιτητής, αφού έχει κατανοήσει τις μεταφραστικές οδηγίες, έχει αναλύσει το κείμενο αφετηρίας, έχει καταγράψει τις γνώσεις επί του θεματικού του πεδίου, έχει αποφασίσει σχετικά με τις λειτουργίες που θα επιτελέσει το κείμενο αφίξεως και έχει εντοπίσει τα μεταφραστικά προβλήματα, τότε θα επιλέξει, πρώτα σε μακροεπίπεδο και έπειτα σε μικροεπίπεδο, τις στρατηγικές μετάφρασης που θα ακολουθήσει, με τις τελευταίες να αναλύονται στο επόμενο κεφάλαιο (Κελάνδριας, 2023: 168). Για την Superceanu οι στρατηγικές είναι προσανατολισμένες στον σκοπό της μετάφρασης και εστιάζουν στην επίλυση των μεταφραστικών προβλημάτων που έχουν ανακύψει. Αντιπροσωπεύουν μια ατομική επιλογή από μια σειρά διαθέσιμων νοητικών λειτουργιών, απαιτούν γενική και συγκεκριμένη γνώση θεματικού πεδίου και οδηγούν στη βέλτιστη επίτευξη του στόχου (2004: 196-197). **Ο στόχος, εδώ, λοιπόν, είναι οι φοιτητές να κατανοήσουν τη σημασία αυτού του τελευταίου βήματος, διότι η επιλογή της σωστής στρατηγικής μετάφρασης, με βάση τον επιδιωκόμενο σκοπό, θα έχει ως αποτέλεσμα την αρτιότερη μετάφραση.**

Μέθοδος – Περιεχόμενο

Από την εμπειρία μου ως προπτυχιακή φοιτήτρια, το συνηθέστερο είδος δίπολου μεταφραστικών μακροστρατηγικών που κλήθηκα να προσαρμόσω σε μεταφράσεις μου ήταν αυτό της ξενικευτικής και της οικειωτικής μετάφρασης. Σπάνια ήρθα σε επαφή με τα προαναφερθέντα δίπολα και γι' αυτόν τον λόγο, σκέφτηκα να παρουσιάσω ως περιεχόμενο το ζεύγος των μακροστρατηγικών της ξενικευτικής και οικειωτικής μετάφρασης. Ο διδάσκων, λοιπόν, αφού παρουσιάσει στους φοιτητές το χρονικό σημείο κατά το οποίο θα επιλέξουν τη μακροστρατηγική που θα ακολουθήσουν, αφού τους παρουσιάσει τα άλλα είδη των διπόλων των μακροστρατηγικών μετάφρασης, αφού τους παρουσιάσει τα κριτήρια επιλογής της εκάστοτε μακροστρατηγικής και αφού τους έχει κάνει να κατανοήσουν τη σημασία αυτού του βήματος, της σωστής, δηλαδή, επιλογής μακροστρατηγικής μετάφρασης, τότε θα είναι σε θέση να τους εξοικειώσει σε πρακτικό επίπεδο με την επιλογή αυτή. Ειδικότερα, μέσα στην τάξη, θα μπορούσε να αναφερθεί σε ένα παράδειγμα συνδυασμού διπόλων μακροστρατηγικών. Ένας χαρακτηριστικός τέτοιος συνδυασμός δίνεται από τον τομέα μετάφρασης των τραγουδιών, όταν αυτά μεταφράζονται με σκοπό να τραγουδηθούν. Σε αυτή την περίπτωση, οι διαφορές στη φωνολογία, στις συντακτικές δομές, στο λεξιλόγιο, στην προσωδία ανάμεσα στις διάφορες γλώσσες αναπόφευκτα καθιστούν κάθε μετάφραση ιδιαίτερα δύσκολη (Raffel, 1988: 12) και συχνά επιβάλλουν στον μεταφραστή τη συνδυαστική χρήση μακροστρατηγικών. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, στην εικόνα (5), είναι η μετάφραση του τραγουδιού «Which side are you on?» της Florence Reece από τα Υπόγεια Ρεύματα:

**Which Side Are You On?
(Florence Reece, 1931)**

Which side are you on boys?
Which side are you on?
Which side are you on boys?
Which side are you on?
They say in Harlan County
There are no neutrals there
You'll either be a union man
Or a thug for J. H. Blair
Which side are you on boys?
Which side are you on?
Which side are you on boys?
Which side are you on?
My daddy was a miner
And I'm a miner's son
He'll be with you fellow workers
Until this battle's won
Which side are you on?
Which side are you on?
Which side are you on?
Which side are you on?
Oh workers can you stand it?
Oh tell me how you can?
Will you be a lousy scab
Or will you be a man?

(Συνέχεια)

Which side are you on?
Which side are you on?
Which side are you on?
Which side are you on?
Come all you good workers
Good news to you I'll tell
Of how the good old union
Has come in here to dwell
Which side are you on?
Which side are you on?
Which side are you on?
Which side are you on?

**Which side are you on?
(μετάφρ. Υπόγεια Ρεύματα, 2016)**

Ελάτε μαζευτείτε
κάτι έχω να σας πω,
στον τοίχο θα μας στήσουν
γι' αυτό και σε ρωτώ.
Which side are you on. (x4)

Χρωστάν δεν τους χρωστάμε
αυτό να θυμηθείς,
σαν έρθει εκείνη η ώρα
μπροστά τους να σταθείς.
Which side are you on. (x4)

Οι βουλευτές μας κλαίνε
δημοκρατία ζητούν,
μα οι δημοκρατίες τους
όλους δεν μας χωρούν.
Which side are you on. (x4)

Ο δήμος είμαστε όλοι
προσέξτε το καλά,
το αίμα όταν χύνεται
κι άλλο αίμα ζητά.

Which side are you on. (x4)

Καιρός να αποφασίσεις
δεν παίρνει αναβολή,
στη θέση αυτού που πνίγεται
αύριο θα `σαι εσύ.
Which side are you on. (x4)

[Εικόνα (5): Περιεχόμενο κειμένου τριβής με το βήμα της επιλογής της καταλληλότερης μακροστρατηγικής (μετάφραση τραγουδιού)]

(Κελάνδριας, 2023: 179-180)

Σε αυτή τη φάση, ο καθηγητής θα συνεχίσει να έχει υποστηρικτικό ρόλο και θα δημιουργήσει ένα συνεργατικό κλίμα, όπου οι φοιτητές θα συζητούν με βάση τις κατευθύνσεις του διδάσκοντα το ποιες μακροστρατηγικές «παντρεύουν». Ειδικότερα, οι φοιτητές, εδώ, θα εξοικειωθούν με τον συνδυασμό της (1) ξενικευτικής και της (2) οικειωτικής μακροστρατηγικής. Όπως θα διαπιστώνουν με τη σταδιακή μετάφραση που θα τους προσφέρει ο διδάσκων, θα δύνανται **(1) να μεταφέρουν αυτούσιο, στην αγγλική γλώσσα, τον τίτλο και το ρεφρέν του τραγουδιού διατηρώντας τους αμετάφραστους, ενώ (2) θα προσαρμόζουν στην ελληνική πραγματικότητα τις ιδιοπολιτισμικές αναφορές του πρωτότυπου μέσω της οικειωτικής μακροστρατηγικής**. Αυτό θα συμβεί, διότι, με βάση τον σκοπό της συγκεκριμένης μετάφρασης, η έντονη παρουσία του ξενικού στοιχείου στους στίχους (π.χ. my daddy was a miner ή will you be a lousy scab?) δεν θα είχε ούτε κάποια συνάφεια με την ελληνική πραγματικότητα αλλά ούτε και εν τέλει κάποιο ενδιαφέρον για τους Έλληνες δέκτες της μετάφρασης του συγκεκριμένου τραγουδιού (Κελάνδριας, 2023: 180). Έτσι, λοιπόν, οι φοιτητές, μέσα στην τάξη, εξασκούν την ικανότητα επιλογής μακροστρατηγικών μετάφρασης και εκπαιδεύονται ακόμα και στον συνδυασμό του προαναφερθέντος διπλού με σκοπό την αρτιότερη μετάφραση.

Βέβαια, με βάση το ότι ένα κείμενο μπορεί να μεταφραστεί για πολλούς και διαφορετικούς σκοπούς, η επιλογή των μεταφραστικών μακροστρατηγικών δεν εξαρτάται από το είδος ή τον τύπο του κειμένου αφετηρίας αλλά από το επιδιωκόμενο επικοινωνιακό αποτέλεσμα του κειμένου αφίξεως. Οι φοιτητές, λοιπόν, προκειμένου να εξοικειωθούν περισσότερο με τη σωστή επιλογή μακροστρατηγικών μετάφρασης, θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν ως παράδειγμα τη μετάφραση της παιδικής λογοτεχνίας όπου, ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, οι μεταφραστές επιλέγουν συγκεκριμένες μακροστρατηγικές. Ως άσκηση για το σπίτι, λοιπόν, οι φοιτητές θα μπορούσαν να λάβουν υπόψη τους την παρακάτω υπόθεση. Αποφασίζεται ότι ένα παιδικό βιβλίο που γράφτηκε σε παλαιότερη εποχή, όπως τα παραμύθια των αδελφών Γκριμ, πρέπει να μεταφραστεί με τρόπο που να ανταποκρίνεται στις σημερινές συνθήκες. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τα παραμύθια των αδελφών Γκριμ, αλλά και άλλα παραμύθια εκείνης της εποχής. Σε αυτήν την υπόθεση, λοιπόν, οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν τη μακροστρατηγική του εκσυγχρονισμού του κειμένου. Με την επιλογή αυτής της μακροστρατηγικής οι φοιτητές θα εξασκηθούν στην προσαρμογή της γλώσσας προσαρμόζοντας όλες τις παλαικές της μορφές στη γλώσσα του σήμερα προκειμένου το κείμενο να γίνει ευκολότερα κατανοητό, με βάση τα σημερινά δεδομένα (Oitinen 2000: 90).

Κεφάλαιο 5.2

Χαρακτηριστικά του μεταφραστή

Το πέμπτο και τελευταίο βήμα του πρώτου σταδίου της μεταφραστικής πράξης, λοιπόν, ολοκληρώνεται με την κατανόηση της ανάγκης της επιλογής της σωστής μακροστρατηγικής, όπως αυτές παρουσιάστηκαν παραπάνω. Τώρα, θα παρατεθεί το χαρακτηριστικό του μεταφραστή που καλύπτεται με αυτό το βήμα, το οποίο είναι το ίδιο με αυτό του προηγούμενου κεφαλαίου, όπως αυτό ορίζεται και πάλι από την Englund-Dimitrova (2005: 10-19). Ο επαγγελματίας μεταφραστής, λοιπόν, πρέπει να διαθέτει και πάλι την απαραίτητη **εμπειρογνώσια** (Κελάνδριας, 2023: 26), η οποία θα τον βοηθήσει σε αυτό το βήμα να επιλέξει την καλύτερη στρατηγική που θα τον βοηθήσει να προσαρμόσει τη μετάφραση με βάση τον επιδιωκόμενο σκοπό της και να αυτοματοποιήσει τις διαδικασίες πραγμάτωσης των προσαρμογών που περιέχει/ουν η/οι στρατηγική/ές, που επιλέγει σε κάθε περίπτωση. Οι στρατηγικές (ο συνδυασμός στρατηγικών, δηλαδή, όπως παρουσιάστηκε στο «περιεχόμενο») ή η στρατηγική που θα επιλέξει είναι απαραίτητες για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει κατά την εκπόνηση της μετάφρασης και εν γένει κατά την άσκηση του επαγγέλματός του (Κελάνδριας, 2023: 27). Άρα, όταν ο μεταφραστής διαθέτει την απαραίτητη εμπειρογνώσια, **τότε είναι σε θέση να επιλέξει την/τις σωστή/ές στρατηγική/ές προκειμένου να προσπαθήσει να επιλύσει τα προβλήματα που προκύπτουν**, όπως αυτά παρουσιάστηκαν παραπάνω στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Κεφάλαιο 5.3

Διδακτική προσέγγιση

Προκειμένου οι φοιτητές να εξασκηθούν στα είδη και στην επιλογή της καταλληλότερης, με βάση τον προκαθορισμένο σκοπό της μετάφρασης, μακροστρατηγικής μετάφρασης, ο διδάσκων θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει και σε αυτήν την περίπτωση, όπως και στο προηγούμενο κεφάλαιο, τη διδακτική μέθοδο της κοινωνικο-κονστрукτιβιστικής προσέγγισης του Kiraly. Ο τελευταίος πιστεύει ότι, για να επιτευχθεί ο στόχος, ο οποίος εδώ είναι **η επιλογή της σωστότερης μακροστρατηγικής**, οι διδάσκοντες θα έχουν έναν καθοδηγητικό ρόλο. Δηλαδή, ο διδάσκων θα παρουσιάσει στους φοιτητές τα είδη των μακροστρατηγικών μετάφρασης και θα τους καθοδηγήσει ως προς την απόφαση επιλογής

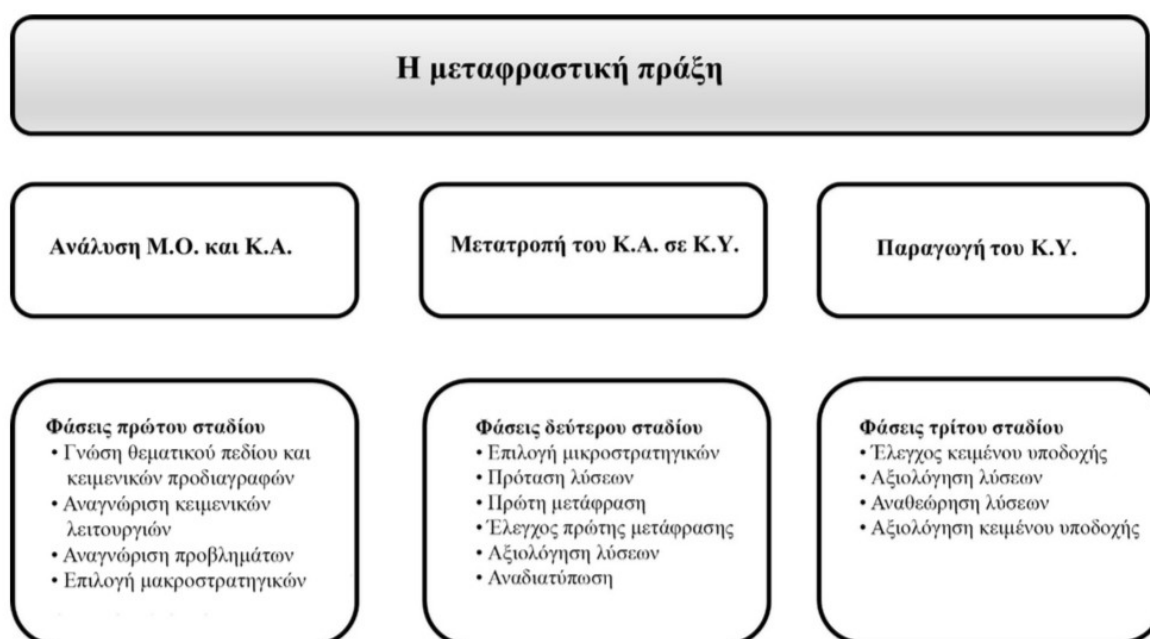
της σωστότερης, ανάλογα με τον σκοπό της μετάφρασης. Με τη σωστή καθοδήγηση, λοιπόν, θα εξασκεί τους φοιτητές στη διαδικασία επιλογής μεταφραστικών μακροστρατηγικών μέσω μεταφραστικών δραστηριοτήτων, όπως αυτής με την επιλογή της σύζευξης της οικειωτικής και ξενικευτικής μακροστρατηγικής για τη μετάφραση του τραγουδιού, στόχος, των οποίων θα είναι η ενθάρρυνση της ατομικής και ομαδικής αυτονομίας σε συνδυασμό με την πλήρη ανάπτυξη της μεταφραστικής δεξιότητας των εκπαιδευομένων (Kiraly, 2000: 45-47). Αυτή, λοιπόν, η διαδικασία επίτευξης στόχου βασίζεται στην υποστηρικτική μάθηση, η οποία δίνει τη δυνατότητα στους φοιτητές να αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους και να επικεντρώνεται στη μαθησιακή διαδικασία, η οποία είναι η μετάφραση μέσω μακροστρατηγικών. Ο τρόπος με τον οποίο πραγματώνεται η υποστηρικτική μάθηση βασίζεται στη μάθηση μέσω αυθεντικής δράσης. Ειδικότερα, με την καθοδήγηση του διδάσκοντα, οι φοιτητές θα μεταφράσουν, στην τάξη, το τραγούδι με τις μακροστρατηγικές της ξενικευτικής και οικειωτικής μετάφρασης και θα προσπαθήσουν να επιλέξουν τη σωστότερη μακροστρατηγική και στο σπίτι, όταν θα κληθούν να μεταφράσουν παιδική λογοτεχνία. Έτσι, ξεκινούν να αποκτούν επαγγελματικές μεταφραστικές ικανότητες, την απαραίτητη δηλαδή εμπειρογνώσια, το χαρακτηριστικό του μεταφραστή που καλύπτεται με αυτό το βήμα όπως περιγράφεται παραπάνω. Προκειμένου, βέβαια, να συσχετιστεί η υποστηρικτική μάθηση με την επιδιωκόμενη επαγγελματική απόδοση, ο Kiraly προτείνει το «εργαστήριο μεταφραστικού έργου». Εκεί, προωθείται η συζήτηση και η διάδραση συμπεριλαμβανομένων φοιτητών και διδασκόντων, των οποίων ο ρόλος θα είναι καθοδηγητικός (Kiraly, 2000: 42-43 και 62-65). Για την επιλογή, δηλαδή, της καταλληλότερης μεταφραστικής μακροστρατηγικής, θα υπάρχει και η ανάλογη συζήτηση για την ανάλυσή της, ώστε οι φοιτητές να κατανοήσουν την ανάγκη για επιλογή διαφορετικής μακροστρατηγικής ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Αυτή η συζήτηση μεταξύ φοιτητών και διδασκόντων οδηγεί στην καλύτερη εξαγωγή συμπερασμάτων και κατάκτηση γνώσεων αλλά και στην επεξεργασία πολλαπλών λύσεων, που φυσιολογικά προκύπτουν από αυθεντικές μεταφραστικές δραστηριότητες (Kiraly, 2000: 65-69), οι οποίες λύσεις μπορεί να είναι η σύζευξη μακροστρατηγικών, όπως παρουσιάστηκε παραπάνω. Έτσι, στα πλαίσια της συζήτησης η επιλογή και η προσαρμογή της καταλληλότερης μεταφραστικής μακροστρατηγικής, είναι αυτά που βασίζουν την υποστηρικτική μάθηση, μιας και συνδυάζεται η συζήτηση με τη δράση υπό πραγματικές συνθήκες. Έτσι, ο Kiraly, με τη μαθητοκεντρική κοινωνικο-κουνστρουκτιβιστική του προσέγγιση επιδιώκει να ενδυναμώσει τους φοιτητές στη βάση μιας συνεργατικής και υποστηρικτικής μάθησης στο πλαίσιο μιας αυθεντικής δράσης (Καράντζαλη, 2007: 36).

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ

Ενότητα 6^η

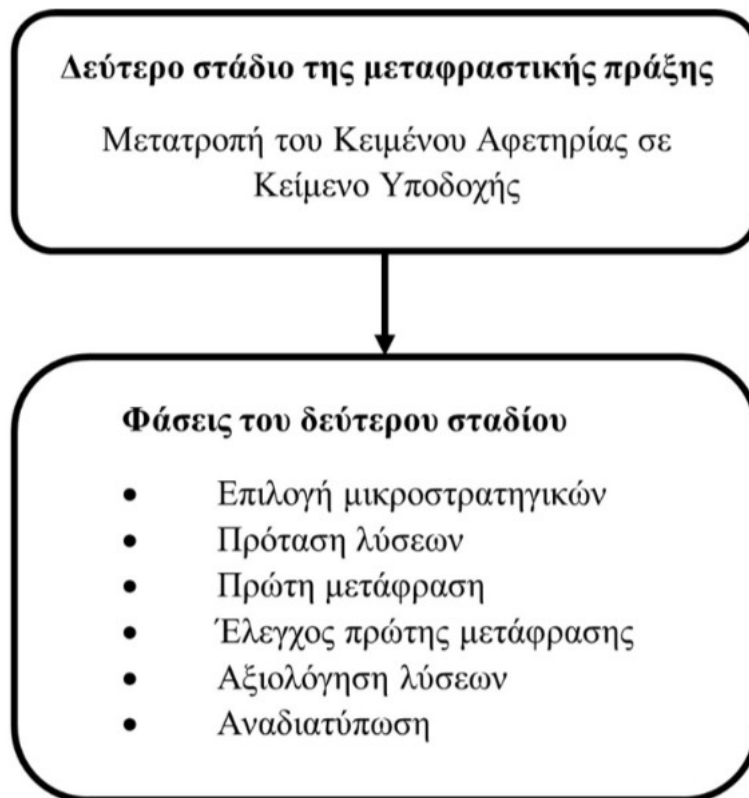
Μετατροπή του κειμένου αφετηρίας

Κεφάλαιο 6.1

(Εικόνα (6): Τα τρία στάδια της μεταφραστικής πράξης)

Η παραπάνω εικόνα (6) (Κελάνδριας, 2023: 100) μας επεξηγεί τα στάδια της μεταφραστικής πράξης. Τα προηγούμενα κεφάλαια, λοιπόν, αφιερωθήκαν σε μια εκτενή αναφορά της πραγμάτωσης του πρώτου σταδίου, αυτού της ανάλυσης των μεταφραστικών εντολών και του κειμένου αφετηρίας. Παρουσιάστηκαν οι στόχοι επίτευξης του κάθε βήματος του πρώτου σταδίου, σε συνδυασμό με τη μέθοδο που θα ακολουθηθεί και το περιεχόμενο που θα χρησιμοποιηθεί, ώστε να διδαχθεί στους φοιτητές μετάφρασης το κάθε βήμα. Σε αυτήν την ενότητα, λοιπόν, θα ασχοληθούμε με το δεύτερο στάδιο της μεταφραστικής πράξης, που είναι η μετατροπή του κειμένου αφετηρίας σε κείμενο υποδοχής (στην εργασία εμφανίζεται ως «κείμενο αφίξεως»). Τα βήματα που απαρτίζουν το δεύτερο στάδιο παρουσιάζονται συνοπτικά στην παρακάτω εικόνα (7) (Κελάνδριας, 2023: 196) και ενδελεχώς στο κεφάλαιο που ακολουθεί.

(Εικόνα (7): Δεύτερο στάδιο της μεταφραστικής πράξης)

Στόχος – Μέθοδος - Περιεχόμενο

Αφού, λοιπόν, οι φοιτητές ολοκληρώσουν τα βήματα του πρώτου σταδίου, ανάλογα με τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν, θα τους ζητηθεί να προβούν σε μια **πρώτη μετάφραση** του κειμένου αφετηρίας, η οποία θα συζητηθεί στην τάξη. Ο λόγος για τον οποίο οι φοιτητές καλούνται να κάνουν μια πρώτη μετάφραση έγκειται στο ότι θα πρέπει να διαπιστώσουν στη συνέχεια τη **διακειμενική συνεκτικότητα** της πρώτης μετάφρασης με το κείμενο αφετηρίας. Ο έλεγχος της μετάφρασης γίνεται, πάντοτε, σε σχέση με το κείμενο αφετηρίας (Κελάνδριας, 2023: 197). Εδώ ελέγχονται κυρίως ζητήματα νοηματικών παρανοήσεων, διαπιστώνεται, δηλαδή, κατά πόσο το κείμενο αφίξεως (η πρώτη μετάφραση) είναι λειτουργικά συναφές με το κείμενο αφετηρίας (Κελάνδριας, 2023: 197). Πρόκειται για το πιο σημαντικό, ίσως βήμα σε αυτό το στάδιο, εφόσον η νοηματική συνάφεια του κειμένου αφετηρίας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή έκβαση της μεταφραστικής διαδικασίας (Κελάνδριας, 2016: 155). Στη συνέχεια, αφού διαπιστωθεί ότι το κείμενο αφίξεως είναι λειτουργικά συναφές με το κείμενο αφετηρίας, οι φοιτητές είναι λογικό να έχουν συναντήσει προβλήματα που

αφορούν τη μικροδομή του κειμένου. Γι' αυτό και θα κληθούν να αποφασίσουν **ποιες μικροστρατηγικές θα επιλέξουν**, ώστε να επιλύσουν τα προβλήματα μικροδομής. Ως μικροστρατηγικές θα μπορούσαμε να ορίσουμε «[...] τις δυνάμει συνειδητές διαδικασίες για την επίλυση ενός προβλήματος το οποίο αντιμετωπίζει ο μεταφραστής όταν μεταφράζει ένα τμήμα ενός κειμένου από μια γλώσσα προς μια άλλη» (Lörscher, 1991: 76). Υπάρχει μια πληθώρα αναφορών για μικροστρατηγικές που παρέχουν ενδεδειγμένες λύσεις για προβλήματα μικροδομής. Ο Chesterman (1997: 91-92) κάνει λόγο για *επιμέρους στρατηγικές* τις οποίες χρησιμοποιούμε όταν το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε αφορά το πώς θα μεταφράσουμε μια δομή, μια ιδέα ή ένα τμήμα του κειμένου. Αυτές τις στρατηγικές τις διαχωρίζει σε α) στρατηγικές αναζήτησης, β) στρατηγικές δημιουργικότητας και γ) κειμενικές (Chesterman, 1990: 82). Το μοντέλο των Vinay και Darbelnet (1958), από την άλλη, ξεκινά με έναν πρώτο διαχωρισμό ανάμεσα σε δύο κύριες μικροστρατηγικές (οι ίδιοι τις ονομάζουν στρατηγικές): την απευθείας μετάφραση και την πλάγια μετάφραση. Στη συνέχεια, έχουμε και την κατηγοριοποίηση των μικροστρατηγικών που προτείνει ο Peter Newmark (1988: 81-93), η οποία αφορά τη μετάφραση πολιτισμικών στοιχείων. Κατ' εμέ, η πιο ενδιαφέρουσα, ευκολότερη και κατανοητή κατηγοριοποίηση μεταφραστικών μικροστρατηγικών είναι αυτή του Chesterman (1997: 92-116), διότι καλύπτει όλες τις προαναφερθείσες κατηγοριοποιήσεις, ο οποίος, όπως αναφέραμε παραπάνω, κάνει λόγο για επιμέρους στρατηγικές και τις κατατάσσει σε τρεις ομάδες:

α. πρωτίστως *συντακτικές/γραμματικές*, β. πρωτίστως *σημασιολογικές* και γ. πρωτίστως *πραγματολογικές* (Κελάνδριας, 2023: 201).

Οι α) *συντακτικές/γραμματικές στρατηγικές* περιλαμβάνουν αποκλειστικά και μόνο συντακτικές αλλαγές κάθε είδους και έχουν επίδραση στη μορφή του κειμένου. Άλλωστε, είναι προφανείς οι μεταβολές των συντακτικών και των γραμματικών δομών. Οι κυριότερες από αυτές τις στρατηγικές είναι οι εξής:

α. Κυριολεκτική μετάφραση. Το κείμενο αφίξεως βρίσκεται εξαιρετικά κοντά στο κείμενο αφετηρίας και είναι από γραμματική άποψη σύμφωνο με τους κανόνες της γλώσσας αφίξεως,

β. Δάνειο, έκτυπο. Πρόκειται για άμεση υιοθέτηση της ξένης λέξης στο κείμενο αφίξεως και/ή κυριολεκτική και ακριβή μετάφραση μιας λέξης ή έκφρασης,

γ. Μετάταξη. Πρόκειται για την αντικατάσταση ενός μέρους του λόγου με κάποιο άλλο, χωρίς αλλαγή νοήματος,

δ. Μετατόπιση μονάδων. Πρόκειται για την περίπτωση κατά την οποία ένα μόρφημα, μια λέξη, μια φράση, μια πρόταση, μια περίοδος κ.λπ. του κειμένου αφετηρίας αλλάζουν μορφή στο κείμενο αφίξεως,

ε. Αλλαγή της δομής της φράσης. Πρόκειται για τη μεταβολή της εσωτερικής δομής μιας φράσης χωρίς να αλλάζει το νόημά της,

ζ. Αλλαγή της δομής της πρότασης. Πρόκειται για αλλαγές σε επίπεδο πρότασης, π.χ. όταν η ενεργητική φωνή μετατρέπεται σε παθητική κ.λπ,

η. Αλλαγή της δομής της περιόδου,

θ. Αλλαγή συνοχής. Πρόκειται για αλλαγές στις ενδοκειμενικές αναφορές,

ι. Μετατόπιση επιπέδου. Αφορά τις αλλαγές στους τρόπους έκφρασης,

κ. Αλλαγή σχήματος. Πρόκειται για αλλαγές που γίνονται στην περίπτωση ρητορικών σχημάτων όπως οι παραλληλισμοί, οι παρηχήσεις, ο ρυθμός κ.λπ.).

Οι β) *σημασιολογικές στρατηγικές* περιλαμβάνουν τα είδη των αλλαγών ή μεταβολών της σημασίας ενός κειμένου, μιας περιόδου ή μιας πρότασης. Οι κυριότερες είναι οι εξής:

α. συνωνυμία,

β. αντωνυμία,

γ. υπωνυμία,

δ. μετατροπές,

ε. μεταβολή αφαίρεσης,

ζ. αλλαγή κατανομής, όταν τα ίδια σημασιολογικά στοιχεία διευρύνονται ή συμπυκνώνονται κατά τη μετάφραση,

η. αλλαγή έμφασης, όταν στο κείμενο αφίξεως μειώνεται ή εντείνεται η έμφαση του κειμένου αφετηρίας,

θ. παράφραση, όταν η μετάφραση είναι πιο ελεύθερη ή πιο περιφραστική με προσθήκη επεξηγήσεων, ερμηνειών κ.λπ.,

ι. αλλαγή σχημάτων λόγου, π.χ. αντικατάσταση μιας ιδιωματικής ή μεταφορικής έκφρασης με μια κυριολεκτική, αντικατάσταση μιας μεταφοράς με μια άλλη κ.λπ.,

Οι γ) *πραγματολογικές στρατηγικές* περιλαμβάνουν τις αλλαγές που έχουν να κάνουν κυρίως με την επιλογή των πληροφοριών του κειμένου αφετηρίας που θα περιληφθούν στο κείμενο αφίξεως. Οι επιλογές αυτές εξαρτώνται από την εκτίμηση του μεταφραστή ως προς τις γνώσεις των αποδεκτών του μεταφράσματος και συχνά επιλέγονται με βάση τις μακροστρατηγικές που έχουν προαποφασιστεί στο πρώτο στάδιο της μεταφραστικής πράξης. Αν, για παράδειγμα, έχει αποφασιστεί η παραγωγή μιας οικειωτικής μετάφρασης, τα περισσότερα ή όλα τα ιδιοπολιτισμικά στοιχεία του κειμένου αφετηρίας δεν θα αναπαραχθούν ως τέτοια στο κείμενο αφίξεως. Σε αυτές τις στρατηγικές περιλαμβάνονται οι παρακάτω:

α. Πολιτισμικό φίλτρο (αναλύθηκε σε προηγούμενα κεφάλαια),

β. Αλλαγές στο επίπεδο της σαφήνειας. Η πληροφορία γίνεται λιγότερο ή περισσότερο σαφής μέσω επεξηγήσεων, προσθηκών κ.λπ.,

γ. Αλλαγές πληροφοριών. Οι πληροφορίες του κειμένου αφίξεως αλλάζουν με προσθήκη νέων ή περαιτέρω πληροφοριών,

δ. Αλλαγές γλωσσικών πράξεων. Είναι αλλαγές που αφορούν, για παράδειγμα, τη μετατροπή του ευθύ λόγου σε πλάγιο, τη χρήση ρητορικών ερωτήσεων στο κείμενο αφίξεως, εκφράσεων θαυμασμού κ.λπ.

ε. Αλλαγές στη συνοχή. Αφορούν τη λογική διάταξη της πληροφορίας και περιλαμβάνουν την αναδιάταξή της σε διάφορα επίπεδα,

στ. Μερική μετάφραση. Αφορά περιπτώσεις περιληπτικής μετάφρασης, νοηματικής απόδοσης κ.λπ.,

ζ. Διεπιμέλεια (transediting). Είναι η ριζική επανεπιμέλεια που πρέπει να γίνει από τους μεταφραστές σε κακογραμμένα πρωτότυπα κείμενα τα οποία δεν είναι κατανοητά και δεν μπορούν να μεταφραστούν.

(Κελάνδριας, 2023: 201-203)

Με την ολοκλήρωση της πρώτης μετάφρασης και του ελέγχου της διακειμενικής συνεκτικότητας, οι φοιτητές καλούνται να σκεφτούν λύσεις για τα προβλήματα που

προέκυψαν από τις παραπάνω διαδικασίες. Οι λύσεις αυτές αφορούν το επίπεδο μικροδομής του κειμένου και προκύπτουν από την επιλογή των μικροστρατηγικών μετάφρασης που έχουν αποφασίσει να ακολουθήσουν, όπως αυτές παρουσιάζονται αναλυτικά παραπάνω. Σε κάθε περίπτωση, ο φοιτητής της μετάφρασης οφείλει να επιλέξει αυτές τις μικροστρατηγικές, οι οποίες θα εξυπηρετούν τον σκοπό της μετάφρασης και θα είναι σύμφωνες με τις μεταφραστικές οδηγίες.

Με βάση, λοιπόν, τις μικροστρατηγικές που έχουν επιλέξει οι φοιτητές της μετάφρασης να ακολουθήσουν, ώστε να επιλύσουν τα προβλήματα που προέκυψαν από την πρώτη μετάφραση, προχωρούν στη **δεύτερη μετάφραση** του κειμένου αφετηρίας. Αφού την ολοκληρώσουν, **την ελέγχουν** ως προς τη σαφήνιά της και στη συνέχεια **την αξιολογούν** στη βάση των λύσεων που έχουν χρησιμοποιήσει από τις μικροστρατηγικές που έχουν αποφασίσει να ακολουθήσουν (Κελάνδριας, 2023: 207). Η αξιολόγηση αυτή μπορεί να γίνει στα πλαίσια ενός διαλόγου μέσα στην τάξη με τον διδάσκοντα να έχει περισσότερο συντονιστικό ρόλο, παρεμβαίνοντας με ερωτήσεις, όπου κρίνει ότι είναι απαραίτητο (Κελάνδριας, 2016: 156). Τέλος, οι φοιτητές προχωρούν στην **αναδιατύπωση** της μετάφρασης, στην τρίτη, δηλαδή, μετάφραση, με βάση τις διαπιστώσεις που θα κάνουν κατά τον έλεγχο και την αξιολόγηση των επιλογών τους (Κελάνδριας, 2023: 207).

Η πρώτη μετάφραση του κειμένου αφετηρίας, ο έλεγχος για διακειμενική συνεκτικότητα, η απόφαση για το ποιες μικροστρατηγικές θα επιλέξουν, ώστε να προκρίνουν ενδεδειγμένες λύσεις για τα προβλήματα που συνάντησαν, η δεύτερη μετάφραση, ο έλεγχος, η αξιολόγηση και η αναδιατύπωσή της, λοιπόν, συνιστούν τα βήματα που διδάσκονται οι φοιτητές της μετάφρασης, τα οποία απαρτίζουν το δεύτερο στάδιο της μεταφραστικής πράξης, που είναι η μετατροπή του κειμένου αφετηρίας σε κείμενο αφίξεως. Ο **στόχος**, εδώ, είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές την αλληλουχία των βημάτων και να προσπαθήσουν να πραγματοποιήσουν τη διαδικασία του δεύτερου σταδίου, με όσο το δυνατό περισσότερη συγκέντρωση, κατανοώντας, παράλληλα, ότι διατυπώνουν τις ιδέες του κειμένου αφετηρίας σύμφωνα με τις δομές της γλώσσας αφίξεως. Η **μέθοδος** που θα ακολουθηθεί από τον διδάσκοντα θα βασίζεται στην αλληλουχία των βημάτων, όπως αυτά παρουσιάστηκαν παραπάνω και ως **περιεχόμενο**, για τη βάση επίτευξης του στόχου, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το παρακάτω κείμενο.

There is a lot of romance in the idea of Wayne Rooney returning to Everton to become manager – and I am in love with the thought – but it makes a lot of business sense, too. After Rafael, Benítez’s brief, unhappy spell, the club need to reconnect with the fans, and the

appointment of a hero is a good way of going about it. It is fair to say a lot of the fanbase were not enamoured of the appointment of a former Liverpool manager, so going in the opposite direction would be a smart move to get the supporters back on side.

For me the dream would be Duncan Ferguson as assistant alongside Rooney. When Rooney came through at Everton, Ferguson was the one who looked after him; he would drive him to training, act as a protector on the pitch and also don boxing gloves – the pair would spar together in the club's gym. Rooney idolised Ferguson growing up and they became good friends during their playing days, a bond that could help get Everton back to their best. Ferguson knows how to get the best out of Rooney – he knew his teammate was at his best on the pitch when angry, so would get him fired up before matches. Having an assistant who knows how a manager ticks is integral and this seems a perfect match.

Although Rooney does not have a vast array of experience as a manager, he has shown some very promising signs at Derby. Despite all the struggles going on around the club, the performances and results have been impressive with a relatively young squad which he has galvanised in tough circumstances. **Rooney has held his own in a storm, a good sign that he can deal with anything.**

There are never guarantees that a great player will become a good manager. Rooney, however, will have picked up plenty down the years playing for some of the most accomplished coaches in the game. He learned a lot from Sir Alex Ferguson and speaks glowingly about the man-management he and his Manchester United teammates received, and he will be looking to implement a similar style. Top players are always targets to be hunted but Rooney knew how to avoid the traps and stay at the highest level for a long time. He knows what it takes to win and is accustomed to diverse dressing rooms with big characters such as Cristiano Ronaldo, Carlos Tevez and Nemanja Vidic, so he knows how to cope with the elite.

Those within the Everton dressing room will not want a constant churn of managers; what players desire is consistency to ensure high performance. Bringing in Rooney, who would command the respect of the squad immediately because of his achievements, would be a great boost to this group. When someone of his ilk speaks, everyone listens.

When you have had such a successful and diverse career it is a great help. I would often ask Rachel Yankey a question and she would say, "I might not know the answer but I can only speak from my experience", and she has had so much experience that you ended up getting the answer you needed every time. Any player going to Rooney will be able to get the answer in the same way – any given situation will have happened to him or someone around him in a dressing room, so he can give the best guidance.

He knows how to manage a young squad and Everton have plenty of young talent emerging. To learn from a former Goodison Park prodigy would be perfect for them because he will understand everything the players are going through as they try to become Premier League

regulars.

Young Everton players such as Jarrad Branthwaite, on his knees here after scoring against Chelsea, would have a great mentor in Wayne Rooney.

Amid all the hype and narrative there are concerns for Rooney regarding a potential homecoming. There will be fears from some corners that, like Frank Lampard at Chelsea, the dream job has come too soon and if it goes wrong then it's a long way back. Lampard's situation, however, was very different to what Rooney would find at Goodison Park. He had to deal with the transfer ban but he had such a good squad and young players he was fully aware of from his assistant Jody Morris's work in the academy that there was a bit more pressure on him. Rooney would be coming into a side in a really difficult situation and have greater time to grow and less of a fall if things go badly.

Despite Everton's issues there are plenty of positives within the squad. The players are struggling for confidence but Rooney has proved at Derby he can enthuse players. He has a striker in Dominic Calvert-Lewin who will score goals with the right assistance, they have decent wide players and a good goalkeeper in Jordan Pickford, and youngsters such as Jarrad Branthwaite are starting to emerge.

Rooney would do well to bring in someone to help with recruitment, which is where Everton have fallen short in recent times. They have spent £500m on players since Farhad Moshiri bought into the club in February 2016 but their squad certainly does not reflect that. Getting the infrastructure of the club and having strong foundations will be key.

Business is about maximising your resources and Rooney has shown he can do that at Derby, so stepping up to a better squad at Everton should not be a problem. Add a bit of romance into the mix and it could make the perfect marriage.

*με κίτρινο, οι όροι που παρουσιάζουν ενδιαφέρον ως προς τις μικροστρατηγικές που θα ακολουθηθούν για τη μετάφρασή τους.

Κεφάλαιο 6.2

Χαρακτηριστικά του μεταφραστή

Το δεύτερο στάδιο της μεταφραστικής πράξης που διδάσκεται στα πανεπιστήμια ολοκληρώνεται, λοιπόν, με την κατανόηση και την πραγμάτωση των βημάτων μετατροπής του κειμένου αφετηρίας σε κείμενο αφίξεως. Τώρα, θα παρατεθούν τα χαρακτηριστικά του

μεταφραστή που καλύπτονται με αυτό το βήμα. Στο κεφάλαιο 2.2 (ενότητα 2^η) είχαν αναφερθεί δύο από τα χαρακτηριστικά, που προτείνει η Kelly, που πρέπει να διαθέτει ο επαγγελματίας μεταφραστής. Σε αυτό το κεφάλαιο, λοιπόν, θα παρατεθούν τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά, που σύμφωνα με την Kelly (2005: 32-33) πρέπει να διαθέτει ο επαγγελματίας μεταφραστής: Ειδικότερα, πρέπει να διαθέτει:

- α. Επικοινωνιακή και κειμενική επάρκεια σε τουλάχιστον δύο γλώσσες και πολιτισμούς,
- β. Επαγγελματική και εργαλειακή επάρκεια (χρήση πηγών τεκμηρίωσης),
- γ. Συμπεριφορική ή ψυχοφυσιολογική επάρκεια (αυτοαντίληψη, αυτοπεποίθηση, προσοχή/συγκέντρωση, μνήμη, πρωτοβουλία),
- δ. Στρατηγική επάρκεια (οργανωτικές και σχεδιαστικές ικανότητες, επίλυση προβλημάτων, παρακολούθηση, αυτοαξιολόγηση και αναθεώρηση)

(Κελάνδριας, 2023: 27).

Ολοκληρώνοντας, σύμφωνα με την έρευνα της ομάδας PACTE (στο Beeby 2004: 44-45), ο επαγγελματίας μεταφραστής πρέπει να χαρακτηρίζεται από την ικανότητα μεταφοράς. Πρόκειται, ουσιαστικά, για την ικανότητα ολοκλήρωσης της διαδικασίας μεταφοράς από το κείμενο αφετηρίας στο κείμενο αφίξεως, δηλαδή την ικανότητα κατανόησης του κειμένου αφετηρίας και επαναδιατύπωσής του στη γλώσσα αφίξεως (Κελάνδριας, 2023: 27), η οποία διαδικασία παρουσιάζεται παραπάνω.

Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι αυτά ακριβώς που περιγράφουν τον μεταφραστή, τόσο σε αυτή τη φάση, του δεύτερου σταδίου, όσο και στην επόμενη φάση, αυτή του τρίτου σταδίου, που θα αναλυθεί στην επόμενη ενότητα. Στην επόμενη, λοιπόν, ενότητα, δεν θα επαναληφθεί η παράθεση των χαρακτηριστικών του μεταφραστή, μιας και έγινε ήδη αναφορά εδώ, αλλά θα επεξηγηθούν οι λόγοι για τους οποίους τα ως άνω χαρακτηριστικά του μεταφραστή είναι αυτά που τον περιγράφουν στα δυο τελευταία στάδια.

Κεφάλαιο 6.3

Διδακτική προσέγγιση

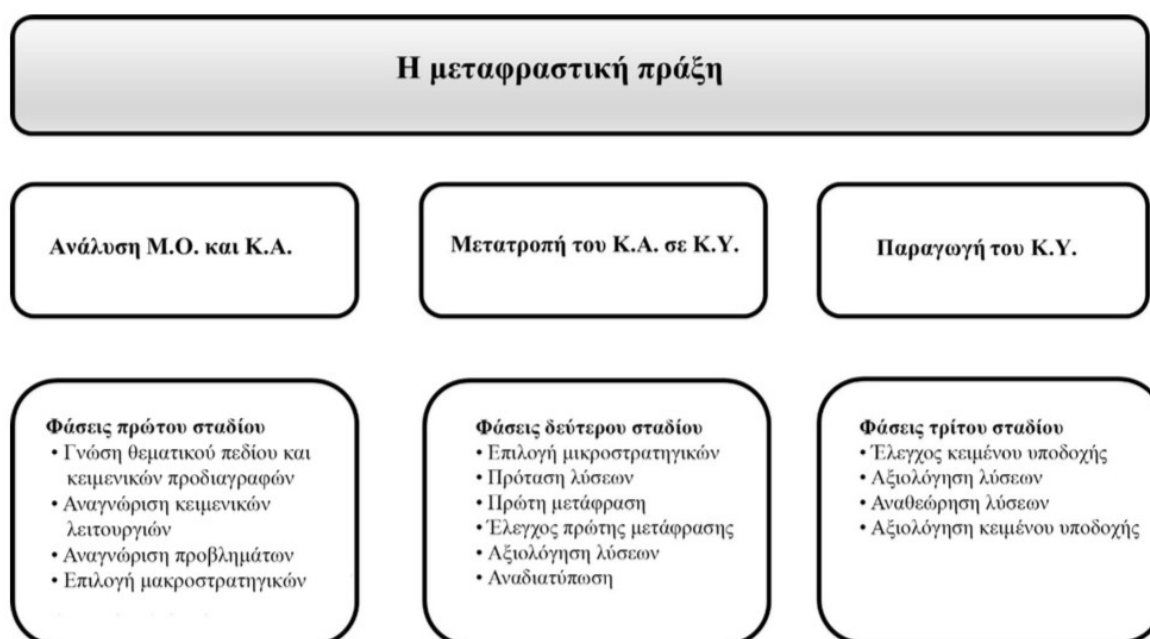
Προκειμένου οι φοιτητές να εξασκηθούν στην πραγμάτωση των βημάτων του δεύτερου σταδίου, ο διδάσκων θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει και σε αυτήν την περίπτωση, όπως και στα δύο προηγούμενα κεφάλαια, τη διδακτική μέθοδο της κοινωνικο-κονστροκτιβιστικής προσέγγισης του Kiraly. Αυτή η προσέγγιση στοχεύει στο να συνδέσει τη μάθηση με την πρότερη γνώση των εκπαιδευομένων, αλλά και με την επαγγελματική τους συμπεριφορά και απόδοση (Kiraly, 2000: 42-43). Με άξονα αυτή τη συσχέτιση, ο Kiraly προτείνει την ένταξη του «εργαστηρίου μεταφραστικού έργου» στην τάξη, όπου σε αυτό το εργαστήριο θα προωθείται η συζήτηση μεταξύ διδασκομένων και διδασκόντων, των οποίων ο ρόλος θα είναι κατευθυντικός, στα πλαίσια μιας «εμπλαισιωμένης» και «ενδυναμωτικής» διαδικασίας κατανόησης του νοήματος πίσω από την πραγμάτωση των βημάτων του δεύτερου σταδίου, εν προκειμένω (Καράντζαλη, 2007: 34). Αυτή η μέθοδος της κοινωνικο-κονστροκτιβιστικής προσέγγισης σε συνδυασμό με τη φοιτητοκεντρική προσέγγιση στηρίζουν την οργάνωση του μαθήματος «... σε μικρές ομάδες φοιτητών, όπου στόχος θα είναι η μεγιστοποίηση της μάθησης σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο» (Johnson et al. 1993:6). Αυτός, λοιπόν, ο συνδυασμός βασίζεται στην άποψη ότι το αποτέλεσμα της προσπάθειας της ομάδας των φοιτητών μπορεί να είναι αρτιότερο από το αποτέλεσμα οποιασδήποτε μεμονωμένης προσπάθειας, όπου βασικό χαρακτηριστικό της προσπάθειας αυτής θα είναι η συνεργατικότητα και η δημιουργικότητα. Επομένως, σε ένα τέτοιο συνεργατικό και δημιουργικό περιβάλλον διαλόγου και συζήτησης, με τον διδάσκοντα να υποβάλλει ερωτήματα, τα οποία συνδράμουν εποικοδομητικά στην προσπάθεια των φοιτητών να βρουν λύσεις και να συνεχίσουν τα βήματά τους, τα θετικά είναι πολλά (Κελάνδριας, 2016: 77). Πρώτα απ' όλα οι φοιτητές κατανοούν σε μεγαλύτερο βαθμό το προς μάθηση υλικό και αυξάνουν την αυτοεκτίμησή τους. Επίσης, κρατούν θετική στάση απέναντι στην εκπαιδευτική διαδικασία, βελτιώνουν τον γραπτό και προφορικό τους λόγο και τέλος, αναπτύσσουν την ικανότητα της κριτικής τους σκέψης. Άρα, αυτός ο συνδυασμός της μεθόδου της κοινωνικο-κονστροκτιβιστικής προσέγγισης, δηλαδή, του «εργαστηρίου μεταφραστικού έργου» σε συνδυασμό με τη φοιτητοκεντρική προσέγγιση, όπου υπάρχει διάλογος μεταξύ των φοιτητών και ο διδάσκων συμβάλλει διευκολυντικά σε αυτόν, δημιουργούν ένα περιβάλλον με τα προαναφερθέντα οφέλη για τους φοιτητές, αλλά αποτελούν και τα κύρια συστατικά της μεταφραστικής διαδικασίας. Έτσι, οι εκπαιδευόμενοι θα έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να παραγάγουν κείμενα επαγγελματικής ποιότητας σε οποιονδήποτε τομέα, ακόμα και εν μέσω σπουδών (Καράντζαλη, 2007: 34).

ΤΡΙΤΟ ΣΤΑΔΙΟ

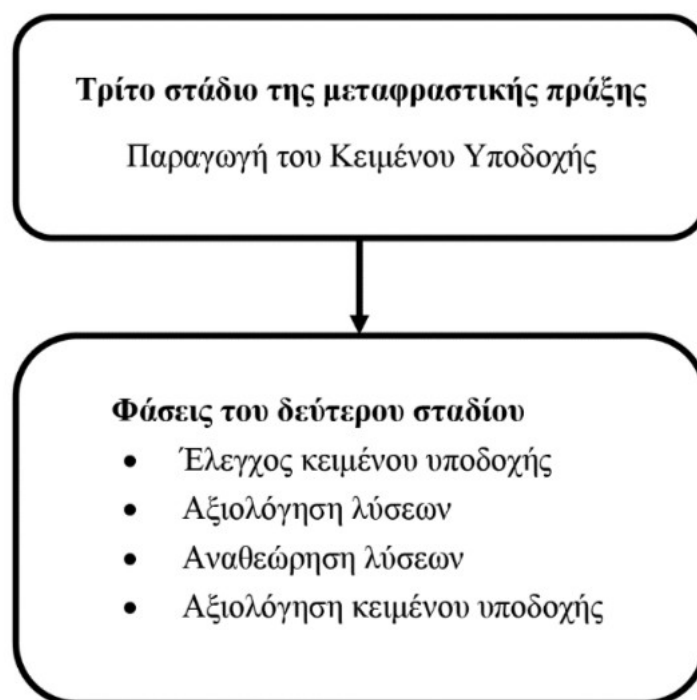
Ενότητα 7^η

Παραγωγή Κειμένου Αφίξεως

Κεφάλαιο 7.1

Με την παραπάνω φωτογραφία (Κελάνδριας, 2023: 100) μας επεξηγούνται και πάλι τα στάδια της μεταφραστικής πράξης. Τα προηγούμενα κεφάλαια, λοιπόν, αφιερωθήκαν σε μια εκτενή αναφορά της πραγμάτωσης του πρώτου και του δεύτερου σταδίου. Όπως παρουσιάστηκαν οι στόχοι επίτευξης του κάθε βήματος του πρώτου και του δεύτερου σταδίου, σε συνδυασμό με τη μέθοδο που θα ακολουθηθεί και το περιεχόμενο που θα χρησιμοποιηθεί, ώστε να διδαχθεί στους φοιτητές μετάφρασης το κάθε βήμα, έτσι και στην τελευταία αυτή ενότητα, λοιπόν, θα ασχοληθούμε με το τρίτο στάδιο της μεταφραστικής πράξης, που είναι η παραγωγή του κειμένου αφίξεως. Τα βήματα που απαρτίζουν το τρίτο στάδιο παρουσιάζονται συνοπτικά στην παρακάτω εικόνα (8) (Κελάνδριας, 2023: 196) και ενδελεχώς στο κεφάλαιο που ακολουθεί.

(Εικόνα (8): Τρίτο στάδιο της μεταφραστικής πράξης)

Στόχος – Μέθοδος - Περιεχόμενο

Δεδομένου ότι σε αυτό το τελευταίο στάδιο της μαθησιακής διαδικασίας το κείμενο αφίξεως έχει ήδη ελεγχθεί ως προς τη διακειμενική του συνεκτικότητα με το κείμενο αφετηρίας και ότι έχουν, επίσης, ελεγχθεί οι λύσεις σε επίπεδο μικροδομής, αυτό που μένει σε πρώτη φάση είναι ο **έλεγχος της ενδοκειμενικής συνοχής του κειμένου αφίξεως σε σχέση προς τους χρήστες** (Κελάνδριας, 2016: 160). Αυτό θα συμβεί, διότι το κείμενο αφίξεως θα έχει δημιουργηθεί για να λειτουργήσει σε διαφορετικό τόπο και χρόνο και σε μια διαφορετική κουλτούρα από το κείμενο αφετηρίας. Άρα, παράγεται, από τον μεταφραστή, ένα νέο κείμενο με διαφορετική στόχευση και με διαφορετικό προσανατολισμό. Επομένως, μιλάμε για ένα νέο κείμενο το οποίο απευθύνεται σε διαφορετικούς χρήστες από αυτούς του κειμένου αφετηρίας. Γι' αυτό τον λόγο, σε αυτή τη φάση, οι φοιτητές, θα μπορούσαν, πάντα με βάση τις μεταφραστικές οδηγίες, να αναγνώσουν το κείμενο αφίξεως ως ένα αυτόνομο κείμενο, χωρίς να το συγκρίνουν με το πρωτότυπο. Έτσι, θα ελέγξουν την ενδοκειμενική συνοχή του κειμένου αφίξεως, που παρήγαγαν, σε σχέση με τους χρήστες του, μιας και θα κληθούν να βεβαιωθούν για την εκπλήρωση των επικοινωνιακών αναγκών των δεκτών του μεταφράσματος (Κελάνδριας, 2016: 161). Στη συνέχεια, θα πρέπει οι φοιτητές να προχωρήσουν στον **έλεγχο του κειμένου αφίξεως**, ο οποίος λαμβάνει **χαρακτήρα γλωσσικής επιμέλειας**. Δηλαδή, διορθώνονται λάθη που δεν έγιναν αντιληπτά στο

προηγούμενο στάδιο, όπως συντακτικά και γραμματικά λάθη, ή λάθη από το πληκτρολόγιο, ή αντικατάσταση λέξεων από συνώνυμους τους (Κελάνδριας, 2023: 209). Σε επόμενη φάση, θα ξαναελεγχθεί το κείμενο αφίξεως, εστιάζοντας στην τυπολογία των λαθών που αφορούν **α) την επιτυχή ολοκλήρωση του επικοινωνιακού σκοπού του κειμένου αφίξεως και β) τη νοηματική του συνάφεια με το πρωτότυπο κείμενο**. Η παράμετρος (α) αφορά την ενδοκειμενική συνοχή του κειμένου αφίξεως, ενώ η παράμετρος (β) αφορά τη διακειμενική συνεκτικότητα του κειμένου αφίξεως με το κείμενο αφετηρίας. Οι δύο αυτές παράμετροι έχουν την ίδια βαρύτητα στο αποτέλεσμα της αξιολόγησης, δεδομένου ότι υπάρχουν περιπτώσεις όπου ένα μετάφρασμα μπορεί να είναι νοηματικά συναφές με το πρωτότυπο αλλά λειτουργικά ανεπαρκές (Κελάνδριας, 2023: 213). Στη συνέχεια, οι φοιτητές θα πάρουν στα χέρια τους την τρίτη μετάφραση που έχουν παραγάγει από το δεύτερο στάδιο, η οποία θα είναι το αποτέλεσμα i) της αξιολόγησης των λύσεων που έχουν χρησιμοποιήσει από τις μικροστρατηγικές που έχουν αποφασίσει να ακολουθήσουν και ii) του ελέγχου ως προς τη σαφήνιά της. Εκεί, σε αυτή τη φάση, οι φοιτητές **θα αξιολογήσουν**, σε τελική πια φάση, **τις λύσεις από τις στρατηγικές που έχουν χρησιμοποιήσει**. Μετά, στη βάση του ελέγχου που έχουν κάνει στο τρίτο στάδιο, ως προς την ενδοκειμενική συνοχή του κειμένου αφίξεως σε σχέση προς τους χρήστες, ως προς τη γλώσσα, ως προς την επίτευξη του επικοινωνιακού σκοπού του κειμένου αφίξεως και της νοηματικής του συνάφειας με το πρωτότυπο, **θα αναθεωρήσουν τις λύσεις από τις στρατηγικές που έχουν χρησιμοποιήσει**. Αν και το προτελευταίο βήμα δεν αναφέρεται στη σχετική βιβλιογραφία, θεωρώ ότι σε επόμενη φάση, **οι φοιτητές θα μπορούσαν σε διορθώσεις πάνω στη μετάφραση**, οι οποίες θα βασίζονται στην αξιολόγηση και στην αναθεώρηση των λύσεων από τις στρατηγικές που χρησιμοποίησαν στο δεύτερο στάδιο. Το τελευταίο, λοιπόν, βήμα του τρίτου σταδίου, αφορά τη **γενικότερη αξιολόγηση του κειμένου αφίξεως**. Αυτή η αξιολόγηση θα μπορούσε να γίνει με βάση το σύστημα του Κελάνδρια (Κελάνδριας, 2016: 166-167), το οποίο είναι συνδυασμός των δικών του συμπερασμάτων σχετικά με τους τρόπους αξιολόγησης των μεταφράσεων και της πρότασης αξιολόγησης της Colina (2008, 2009): Πρόκειται για ένα σύστημα αξιολόγησης που είναι ευέλικτο, κάθε επιμέρους στοιχείο του μπορεί να προσλάβει διαφορετικό ειδικό βάρος ανάλογα με την περίπτωση και το είδος του κειμένου και βλέπουμε μια εύστοχη και αντικειμενική ταξινόμηση των κατηγοριών των λαθών (Κελάνδριας 2023: 214). Το μοντέλο, λοιπόν (Κελάνδριας, 2023: 213-214).

α. Αξιολόγηση της ενδοκειμενικής συνοχής του κειμένου αφίξεως

Αξιολογούνται:

- Η λειτουργική καταλληλότητα του μεταφράσματος και, συγκεκριμένα
 - η ακρίβεια στην έκφραση, ◦ η ομαλή ανάγνωση και ◦ η εκπλήρωση των κειμενικών λειτουργιών του μεταφράσματος σύμφωνα με τις μεταφραστικές οδηγίες.
- Η γλωσσική καταλληλότητα, δηλαδή
 - η συμμόρφωση του μεταφράσματος με τις γλωσσικές συμβάσεις του κοινού αφίξεως του μεταφράσματος, ◦ η κειμενική και λειτουργική καταλληλότητα, ◦ στην περίπτωση των ειδικών κειμένων, η χρήση του κατάλληλου για την περίπτωση περιεχομένου και ορολογίας, ◦ το μη ειδικό περιεχόμενο.

β. Αξιολόγηση της διακειμενικής συνεκτικότητας του κειμένου αφίξεως με το κείμενο αφετηρίας. Αξιολογείται η λειτουργική επάρκεια του κειμένου αφίξεως αναφορικά προς το κείμενο αφετηρίας (παρανοήσεις, αντιστροφή σημασιών, παραλείψεις πυρηνικού περιεχομένου κ.λπ.).

Με βάση την αξιολόγηση του κειμένου αφίξεως από τους φοιτητές όπως παραπάνω, ζητείται να σχολιάσουν την ποιότητα του κειμένου τους με τα εξής κριτήρια (Colina 2009: 258):

- Δύναται να δημοσιευτεί ή/και να χρησιμοποιηθεί ως έχει.
- Χρειάζονται ελάχιστονος σημασίας αλλαγές πριν από τη δημοσίευση.
- Χρειάζεται σημαντική αναθεώρηση πριν από τη δημοσίευση.
- Η μετάφραση πρέπει να ξαναγίνει.

Στο τελευταίο στάδιο, λοιπόν, της μεταφραστικής πράξης που διδάσκεται στους φοιτητές μετάφρασης, ο **στόχος** είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές την αλληλουχία των βημάτων και να προσπαθήσουν να πραγματώσουν τη διαδικασία του τρίτου σταδίου, με όσο το δυνατό περισσότερη συγκέντρωση. Η **μέθοδος** που θα ακολουθηθεί από τον διδάσκοντα θα βασίζεται στην αλληλουχία των βημάτων, όπως αυτά παρουσιάστηκαν παραπάνω και ως **περιεχόμενο**, για τη βάση επίτευξης του στόχου, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το ίδιο κείμενο που χρησιμοποιήθηκε και στην προηγούμενη ενότητα.

Κεφάλαιο 7.2

Χαρακτηριστικά του μεταφραστή

Όπως υποσχθήκαμε στην προηγούμενη ενότητα (6.2), εδώ, σε αυτήν την ενότητα, θα παραθέσουμε τους λόγους για τους οποίους το κάθε χαρακτηριστικό του μεταφραστή, που αναφέρθηκε εκεί, ταιριάζει απόλυτα με τα βήματα τόσο του δεύτερου σταδίου, όσο και με αυτά του τρίτου. Η επικοινωνιακή και κειμενική επάρκεια, λοιπόν, σε τουλάχιστον δύο γλώσσες και πολιτισμούς είναι ένα χαρακτηριστικό το οποίο συνοδεύει τον μεταφραστή σε όλη τη διάρκεια της μεταφραστικής πράξης, διότι, εάν δεν έχει την απαραίτητη γλωσσική επάρκεια δεν θα μπορεί να κινηθεί άνετα στην επικράτεια των δυο γλωσσών και πολιτισμών και άρα να πραγματώσει τα βήματα που χρειάζονται για ένα άρτιο γλωσσικά αποτέλεσμα. Στη συνέχεια, το χαρακτηριστικό της επαγγελματικής και εργαλειακής επάρκειας, δηλαδή, η γνώση της χρήσης των πηγών τεκμηρίωσης των δεδομένων του, είναι αυτό που ορίζει τον μεταφραστή στα βήματα των ελέγχων και των αξιολογήσεων των πεπραγμένων του. Άλλωστε, εάν δεν γνωρίζει πώς να ελίσσεται στους δαιδαλώδεις δρόμους των τεκμηριωτικών πηγών και πώς να ωφεληθεί από τις πηγές που μπορεί να διαθέσει, τότε κάθε διαδικασία αναδιατύπωσης θα ήταν ανώφελη, αφού δεν θα είχε χρησιμοποιήσει σωστά ή και επαρκώς τις πηγές από τις οποίες θα λάμβανε δεδομένα για τα κριτήρια ελέγχου και αξιολόγησης των πράξεών του. Στη συνέχεια, το χαρακτηριστικό της συμπεριφορικής ή ψυχοφυσιολογικής επάρκειας, δηλαδή, η αυτοαντίληψη, η αυτοπεποίθηση, η μνήμη και η πρωτοβουλία είναι αυτά που χαρακτηρίζουν τον μεταφραστή, και πάλι, σε όλες τις διαδικασίες ελέγχου και αξιολόγησης, αλλά και στις διαδικασίες παραγωγής των μεταφράσεων και διορθώσεών τους. Εάν δεν διαθέτει αυτό το χαρακτηριστικό δεν θα μπορέσει να πραγματώσει μια μετάφραση, ως αυτόνομο κείμενο, διότι δεν θα την έχει ελέγξει και αξιολογήσει επαρκώς, εξαιτίας της περιορισμένης ψυχοφυσιολογίας του, η οποία θα τον περιόριζε στα στενά όρια της πιστής αναπαραγωγής των λέξεων και δεν θα του επέτρεπε να χρησιμοποιήσει τα χαρακτηριστικά της αυτοαντίληψης, της αυτοπεποίθησης και της πρωτοβουλίας, ώστε να δημιουργήσει ένα μετάφρασμα επαγγελματικών δεδομένων. Η στρατηγική επάρκεια, στη συνέχεια, η ικανότητα χρήσης των οργανωτικών και σχεδιαστικών του ικανοτήτων για επίλυση προβλημάτων, είναι ένα χαρακτηριστικό που πρέπει να αποκτήσει ο φοιτητής της μετάφρασης, από την αρχή των σπουδών του, διότι θα τον ακολουθεί σε όλη την επαγγελματική του πορεία. Εάν ο φοιτητής της μετάφρασης δεν αποκτήσει αυτό το χαρακτηριστικό από τα φοιτητικά του χρόνια, δεν θα μπορεί να αποφασίζει σωστά ποιες

μεταφραστικές στρατηγικές θα χρησιμοποιήσει και άρα δεν θα μπορεί να επιλύει τα προβλήματα που προκύπτουν. Άρα, η στρατηγική επάρκεια πρέπει να αποκτηθεί από νωρίς, ώστε οι μεταφραστές να είναι ικανοί να οργανώνουν και να σχεδιάζουν έτσι την μεταφραστική τους πράξη, ώστε να προσφέρουν το αρτιότερο δυνατό αποτέλεσμα. Ενώ, λοιπόν, τα παραπάνω χαρακτηριστικά του μεταφραστή μας δίνονται από την Kelly (2005: 32-33), το τελευταίο χαρακτηριστικό μας δίνεται από την ομάδα PACTE (στο Beeby 2004: 44-45), και είναι αυτό της ικανότητας μεταφοράς. Ο φοιτητής της μετάφρασης μαθαίνει τα βήματα της διαδικασίας μεταφοράς από το κείμενο αφετηρίας στο κείμενο αφίξεως και κατά τη διάρκεια των σπουδών του αποκτά την ικανότητα κατανόησης του κειμένου αφετηρίας και επαναδιατύπωσής του στη γλώσσα αφίξεως, δηλαδή, την ικανότητα ολοκλήρωσης της μεταφραστικής πράξης. Άρα, είναι πέρα για πέρα σημαντικό το χαρακτηριστικό της ικανότητας της μεταφοράς, διότι αυτό ακριβώς το χαρακτηριστικό είναι αυτό που διακρίνει τον μεταφραστή για την εν συνόλω ικανότητά του να μεταφράζει και είναι ουσιαστικά η πεμπτουσία της μεταφραστικής πράξης, στο σύνολό της.

Κεφάλαιο 7.3

Διδακτική προσέγγιση

Στην τελευταία ενότητα, η οποία αφορά τη διδασχή του τελευταίου σταδίου της μεταφραστικής πράξης στους φοιτητές της μετάφρασης, αυτού της παραγωγής του κειμένου αφίξεως, ο διδάσκων θα μπορούσε να συνδυάσει την εργασιοκεντρική προσέγγιση της Davies (2004: 22-28) με την κοινωνιο-κονστρουκτιβιστική προσέγγιση του Kiraly. Ειδικότερα, οι *εργασίες* που προτείνει η Davies, νοούνται ως μια αλυσίδα δραστηριοτήτων με σκοπό ένα τελικό προϊόν. Δεδομένου ότι η πλήρης διεκπεραίωση μιας εργασίας απαιτεί αρκετές περιόδους μάθησης, οι φοιτητές, στην πορεία μάθησής τους, θα εξασκηθούν τόσο στη διαδικαστική (γνωρίζω πώς), όσο και στη δηλωτική τους γνώση (γνωρίζω τι) (Καράντζαλη, 2007: 37). Αυτή η διεκπεραίωση των εργασιών θα μπορούσε να επιτευχθεί σε ένα «εργαστήριο μεταφραστικού έργου», όπως προτείνει ο Kiraly (2000: 62-65), όπου η συνεργατική περίοδος μάθησης βοηθά τους φοιτητές να κατακτούν σταδιακά τη γνώση τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Η Davies (Davies 2005: 74) θεωρεί πως η περίοδος μάθησης λειτουργεί αποτελεσματικότερα εφόσον περιλάβει και τις ακόλουθες προσεγγίσεις στην εκπαίδευση μεταφραστών:

- Εστίαση στη μεταφραστική λειτουργία: επίγνωση του γιατί, πού και πότε διεκπεραιώνεται η μεταφραστική ανάθεση (Nord 2005b).
- Εστίαση στη μεταφραστική διαδικασία: πώς οι σπουδαστές κατακτούν τις μεταφραστικές δεξιότητες.
- Εστίαση στο μεταφραστικό προϊόν: τι επιτυγχάνουν οι εκπαιδευόμενοι.

Σε αυτό το εργαστήριο, λοιπόν, και με βάση τις προαναφερθείσες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, ο διδάσκων επικεντρώνεται στη διάδραση τόσο μεταξύ των φοιτητών, όσο και μεταξύ φοιτητών και διδάσκοντος, διαπραγματεύεται τα μεταφραστικά προβλήματα με τους φοιτητές και τους βοηθά να κατακτήσουν τις επαγγελματικές δεξιότητες που χρειάζονται (Davies, 2004:13-14). Άρα, οι φοιτητές ενθαρρύνονται να επικοινωνούν μεταξύ τους, δηλαδή να συνεργάζονται, ώστε να επιτελέσουν μεταφραστικό έργο και εν τέλει να μάθουν, να αποκτήσουν γνώσεις για την αποτελεσματικότερη διεκπεραίωση των εργασιών (Davies, 2005: 78). Επομένως, ο διδάσκων, με διευκολυντικό ρόλο, βοηθά τον φοιτητές στην πραγμάτωση των εργασιών, διότι εστιάζει στη δυναμική της τάξης στο σύνολό της και επειδή συμβάλλει στην ενδυνάμωσή τους στη βάση μιας εμπλαισιωμένης δράσης.

Ενότητα 8^η

Ανάγκες Αγοράς Εργασίας – Ανάγκες Φοιτητών **Μετάφρασης**

Κεφάλαιο 8.1

Δεδομένου ότι οι φοιτητές της μετάφρασης εκπαιδεύονται για να ακολουθήσουν, στην πλειοψηφία τους, το επάγγελμα του μεταφραστή, σε αυτό το κεφάλαιο, θα δούμε ποιες είναι οι ανάγκες της αγοράς εργασίας και στο επόμενο θα δούμε πώς αυτές καλύπτονται από τη διδασκαλία της μετάφρασης. Προκειμένου να σκιαγραφήσω τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, βασίστηκα στη μελέτη των Χριστοδούλου και Γαλιατσάτου, η οποία είχε τίτλο «Έρευνα αναφορικά με τον κλάδο των μεταφραστικών υπηρεσιών», που ετοιμάστηκε από αποκλειστικά για τον Π.Α.Σ.ΜΕ.Ε. (2008) και στην έρευνα της Αικατερίνης Βρέττα-Πανίδου (2009). Με βάση τα αποτελέσματα των ως άνω ερευνών και δεδομένου ότι το ερωτηματολόγιο πρέπει να προσανατολίζεται στον πληθυσμό που εστιάζεται, προετοίμασα το δικό μου προσωπικό ερωτηματολόγιο, το οποίο απέστειλα σε 38 μεταφραστικά γραφεία, εκ των οποίων απάντησαν τα 22. Στο τέλος του παρόντος κεφαλαίου παρατίθεται το εν λόγω ερωτηματολόγιο. Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε μια συγκεκριμένη σειρά ερωτήσεων, χωρίς επηρεασμούς από εξωτερικούς παράγοντες. Κατά τη διάρκεια σύνταξης του ερωτηματολογίου πέρασα από τρεις φάσεις. Πρώτα καθόρισα τα θέματα που θα διερευνηθούν. Δηλαδή, τις γλώσσες ζήτησης, τα είδη κειμένων με τη περισσότερη ζήτηση για μετάφραση, τα προτιμώμενα εργαλεία μετάφρασης, τα χαρακτηριστικά εκπόνησης καθηκόντων, τις απόψεις των εργοδοτών σχετικά με τις δυνατότητες και τις αδυναμίες των μεταφραστών και τη στήριξη των μεταφραστικών γραφείων στους μεταφραστές. Έπειτα, σχεδίασα τον τύπο ερωτήσεων, οι οποίες ήταν ανοιχτές, κλειστές και συνδυασμός αυτών και στη συνέχεια, προχώρησα στη σύνταξη των ερωτήσεων. Έδωσα ιδιαίτερη βάση στη σύνταξη των ερωτήσεων, ώστε να επιτύχω τη μετατροπή των ερευνητικών ερωτημάτων, που προέκυψαν από τη διερεύνηση των ως άνω θεμάτων, σε συμπεράσματα και τη σαφήνεια στις ερωτήσεις, ώστε να εξασφαλιστεί η προσαρμοστικότητα των ερωτημάτων σε υποθέσεις εργασίας για το επόμενο κεφάλαιο. Τέλος, προκειμένου να εξασφαλίσω ότι ο συμμετέχων είναι σε θέση να δώσει απάντηση και ότι γνωρίζει ερευνητικό θέμα, καθόρισα τον αριθμό των ερωτήσεων σε 12, με την κάθε ερώτηση να είναι απαραίτητη για την εκπόνηση της

έρευνας. Δημιούργησα το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο με τη χρήση του εργαλείου Google Forms και το απέστειλα με ηλεκτρονική αλληλογραφία, ως ηλεκτρονικό σύνδεσμο στους συμμετέχοντες. Προσπάθησα το ερωτηματολόγιο αυτό να είναι πλήρες, ώστε να καλύπτει όλες τις πτυχές του παρακάτω ερευνητικού θέματος, να είναι σύντομο, ώστε να μην κουραστεί ο ερωτώμενος και να είναι σαφές ως προς τις ερωτήσεις του, ώστε ο συμμετέχων να μην αντιμετωπίσει προβλήματα στην κατανόηση των ερωτήσεων (Λιάργκοβας et al, 2021: 109, 113-114). Έτσι, προσπάθησα να εκπονήσω μια πιο πρόσφατη έρευνα σχετικά με τις ανάγκες της μεταφραστικής αγοράς, ώστε να τις συνδέσω με την κάλυψή τους από τη διδασκαλία της μετάφρασης και με τις ανάγκες των φοιτητών που καλύπτονται από τη διδασκαλία της μετάφρασης, όπως την παρουσίασα στις επτά προηγούμενες ενότητες.

Από τα αποτελέσματα της έρευνάς μου προέκυψε ότι:

α) οι τρεις γλώσσες με τη μεγαλύτερη ζήτηση στη μετάφραση είναι τα αγγλικά, τα γερμανικά, τα ιταλικά και τα ρώσικα,

β) τα βασικότερα είδη κειμένων που ζητούνται για μετάφραση είναι τα νομικά, τα ιατρικά και τα κείμενα του επιχειρηματικού κλάδου,

γ) το μεταφραστικό εργαλείο που χρησιμοποιούν ως επί των πλείστων είναι το SDL/Trados,

δ) σημαντικό κριτήριο αξιολόγησης είναι η εκ των προτέρων γνώση του λογισμικού μετάφρασης που χρησιμοποιείται από το εκάστοτε μεταφραστικό γραφείο, αλλά και η εξειδίκευση μετάφρασης συγκεκριμένων ειδών κειμένων. Ίσως προκαλεί εντύπωση η απάντηση 16 μεταφραστικών γραφείων που θεωρούν αρκετή την εξειδίκευση σε δυο μόνο αντικείμενα, έναντι των τεσσάρων που απάντησαν ότι σε όσα περισσότερα είδη υπάρχει εξειδίκευση, τόσο το καλύτερο, για να μην αναφέρουμε την απάντηση των δυο, τα οποία απαιτούσαν εξειδίκευση σε ένα και μόνο είδος κειμένου! Κατά τη γνώμη μου, αυτή η απάντηση των 16 μεταφραστικών γραφείων, αλλά και των δυο τελευταίων, αποδεικνύει την εκτίμηση που υπάρχει για την εξειδίκευση, διότι, μάλλον, γίνεται κατανοητό το γεγονός ότι όταν υπάρχει εξειδίκευση σε έναν τομέα, τότε και το αποτέλεσμα θα είναι αρκετά καλύτερο!,

ε) κανένα από τα μεταφραστικά γραφεία που απάντησαν δεν υπερέβησαν την προθεσμία παράδοσης για ανατεθέν έργο, παρά μόνο για ένα με δύο.

στ) τα είκοσι από τα είκοσι δύο μεταφραστικά γραφεία έχουν προσλάβει μεταφραστές, από τους οποίους ζήτησαν πτυχίο μετάφρασης, ενώ τα άλλα δύο δεν το ζήτησαν .

ζ) η πλειοψηφία των μεταφραστικών γραφείων προσλαμβάνει μεταφραστές λαμβάνοντας υπόψη της μόνο το αντικείμενο σπουδών και την ταχύτητα μετάφρασης.

η) δεκαοχτώ (!) μεταφραστικά γραφεία προσφέρουν σεμινάρια επιμόρφωσης των μεταφραστών μόνο ανάλογα με τις ανάγκες της εργασιακής καθημερινότητας, ενώ δύο από αυτά προσφέρουν επιμορφωτικά σεμινάρια (ακόμα και με πληρωμή) σε σταθερή βάση και δύο, καθόλου.

θ) τα περισσότερα μεταφραστικά γραφεία θεωρούν σημαντικό πλεονέκτημα των μεταφραστών το γεγονός ότι διαχειρίζονται άπταιστα την αγγλική ή άλλη ξένη γλώσσα, ότι διαθέτουν μεταφραστικές δεξιότητες και ότι έχουν εμπειρία στη μετάφραση. Όμως, θεωρούν ότι οι μεταφραστές που έχουν προσλάβει υστερούν στις διαδικασίες της κειμενικής επιμέλειας και του ελέγχου, στη γνώση του θεματικού πεδίου και στη γνώση σχετικού λεξιλογίου και ορολογίας.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ: <https://forms.gle/yikrjmCiTAbBCw2L7>

Οι ανάγκες και οι σκέψεις των μεταφραστικών γραφείων

Γεια σας! Είμαι η Μαρία Βαλαντάση Κανέλλου και ολοκληρώνω τη φοίτησή μου στο ΠΜΣ "Επιστήμη της Μετάφρασης" του Ιονίου Πανεπιστημίου. Προκειμένου να την ολοκληρώσω, όμως, οφείλω να καταθέσω τη ΜΔΕ μου. Το θέμα της αφορά τα στάδια του μεταφραστικού έργου, τις διδακτικές προσεγγίσεις που ακολουθούνται για τη διδασχά του κάθε σταδίου και το πώς οι ανάγκες τόσο των φοιτητών όσο και των μεταφραστικών γραφείων μπορούν να καλυφθούν από τις παραδόσεις των μαθημάτων μετάφρασης (και ειδικότερα των γενικών), που προσφέρονται στο ΙΠ. Θα με βοηθούσατε πραγματικά πάρα πολύ εάν απαντούσατε σε αυτές τις λίγες ερωτήσεις, οι οποίες δεν θα δεσμεύσουν πάνω από δέκα λεπτά από τον πολύτιμο χρόνο σας!

Από ποιες ξένες γλώσσες προς τα ελληνικά υπάρχει η περισσότερη ζήτηση σε μεταφράσεις; Συμπληρώστε τρεις (3).

Η απάντησή σας

Από τα ελληνικά προς ποιες ξένες γλώσσες υπάρχει η περισσότερη ζήτηση σε μεταφράσεις; Συμπληρώστε τρεις (3).

Η απάντησή σας

Ποια είδη κειμένων έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση; (π.χ. Ιατρικά, νομικά, λογοτεχνικά..). Συμπληρώστε τρία (3).

Η απάντησή σας

Ποια μεταφραστικά εργαλεία χρησιμοποιείτε; *

Η απάντησή σας

Εκπαιδεύετε τους μεταφραστές που προσλαμβάνετε στα μεταφραστικά εργαλεία που χρησιμοποιείτε ή απαιτείτε να γνωρίζουν τη χρήση τους εκ των προτέρων; *

- ☐ Ναι, τους παρέχουμε την απαραίτητη εκπαίδευση
- ☐ Θα πρέπει να γνωρίζουν τη χρήση τους πριν αναζητήσουν εργασία

Απαιτείτε από τους μεταφραστές που προσλαμβάνετε να είναι εξειδικευμένοι σε ένα είδος μετάφρασης ή σε περισσότερα; *

- ☐ Σε ένα και καλό!
- ☐ Σε δυο είναι αρκετό
- ☐ Όσο περισσότερα, τόσο το καλύτερο!

Στην κλίμακα των 100 έργων, σε πόσα από αυτά δεν τηρήθηκε η προθεσμία παράδοσης; *

Η απάντησή σας

Από τους μεταφραστές που προσλαμβάνετε, απαιτείτε να έχουν πτυχίο μετάφρασης; *

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι
- ☐ Αδιάφορο

Ποια είναι τα πρώτα τρία χαρακτηριστικά από τα παρακάτω που λαμβάνετε υπόψη σας για την πρόσληψη νέων μεταφραστών; *

- ☐ Αντικείμενο σπουδών (π.χ. ειδικευση στη μετάφραση, ειδικευση στις γλώσσες -από ξένες φιλολογίες-)
- ☐ Μεταφραστικές δεξιότητες
- ☐ Ταχύτητα
- ☐ Μεταφραστική εμπειρία
- ☐ Δεξιότητες κειμενικής επεξεργασίας και ελέγχου
- ☐ Κοινή λογική
- ☐ Ομαδικότητα
- ☐ Εργατικότητα
- ☐ Ικανότητα εργασίας υπό συνθήκες άγχους
- ☐ Ικανότητα Διαχείρισης Μεταφραστικού έργου

Προσφέρετε σε σταθερή βάση σεμινάρια επιμόρφωσης των μεταφραστών σας; (ακόμα και με πληρωμή) *

- ☐ ΝΑΙ
- ☐ ΟΧΙ
- ☐ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Ποια φαίνονται να είναι τα ΤΡΙΑ σημαντικότερα πλεονεκτήματα των μεταφραστών που έχετε προσλάβει; *

- ☐ Άπταιστη χρήση της αγγλικής ή άλλης ξένης γλώσσας
- ☐ Γνώση της Θεωρίας της μετάφρασης
- ☐ Μεταφραστικές δεξιότητες
- ☐ Ταχύτητα
- ☐ Μεταφραστική Εμπειρία
- ☐ Ικανότητες κειμενικής επιμέλειας και ελέγχου
- ☐ Κοινή λογική
- ☐ Γνώση θεματικού πεδίου
- ☐ Γνώση σχετικού λεξιλογίου και ορολογίας
- ☐ Ομαδικό πνεύμα
- ☐ Εργατικότητα
- ☐ Ικανότητα εργασίας υπό συνθήκες πίεσης
- ☐ Ικανότητα Διαχείρισης Μεταφραστικού έργου
- ☐ Επαγγελματική αυτοπεποίθηση

Ποια φαίνονται να είναι τα ΤΡΙΑ σημαντικότερα μειονεκτήματα των μεταφραστών που έχετε προσλάβει; *

- ☐ Ανεπαρκής χρήση της αγγλικής ή άλλης ξένης γλώσσας
- ☐ Άγνοια της Θεωρίας της μετάφρασης
- ☐ Ελλειπείς Μεταφραστικές δεξιότητες
- ☐ Αργοπορία
- ☐ Έλλειψη Μεταφραστικής Εμπειρίας
- ☐ Αδυναμία κειμενικής επιμέλειας και ελέγχου
- ☐ Απουσία Κοινής λογικής
- ☐ Άγνοια θεματικού πεδίου
- ☐ Έλλειψη γνώσεων σχετικού λεξιλογίου και ορολογίας
- ☐ Απουσία Ομαδικού πνεύματος
- ☐ Οκνηρία
- ☐ Αδυναμία εργασίας υπό συνθήκες πίεσης
- ☐ Απουσία ικανότητας Διαχείρισης Μεταφραστικού έργου

(Εικόνα (9): Ερωτηματολόγιο)

Κεφάλαιο 8.2

Σε αυτό, λοιπόν, το κεφάλαιο, θα γίνει μια σύντομη αναφορά στο πώς σχετίζονται οι ανάγκες της αγοράς εργασίας, με τις ανάγκες των φοιτητών, ακόμα και αν αυτοί δεν τις γνωρίζουν και πώς οι δεύτερες ανάγκες καλύπτονται (ή και όχι!) από τη διδασκαλία των σταδίων και των βημάτων μετάφρασης στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Κατ' αρχάς, η ζήτηση των αγγλικών, των γερμανικών, των ιταλικών και των ρωσικών είναι ένα ζήτημα που πρέπει να καλυφθεί από τους φοιτητές, μιας και η γνώση των ξένων γλωσσών είναι προσωπικό ζήτημα. Ωστόσο, δεδομένου ότι αναφερόμαστε στα βήματα μετάφρασης που διδάσκονται στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, όντας το μοναδικό στην Ελλάδα, ο διδάσκων, οφείλει να προσαρμόσει τη διδακτική του μέθοδο και προσέγγιση με σκοπό την απόκτηση όλο και περισσότερων γνώσεων, που αφορούν την ξένη γλώσσα. Ειδικότερα, όταν πρόκειται ο φοιτητής να μελετήσει και να αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις επί του θεματικού πεδίου, να αναμοχλεύσει, δηλαδή, τις

απαιτούμενες γνώσεις υποβάθρου και να αντλήσει πληροφορίες πολιτισμικού υποβάθρου, εξασκεί παράλληλα τις γλωσσικές του ικανότητες. Επίσης όταν καλείται να κατηγοριοποιήσει και να επιλύσει τα μεταφραστικά προβλήματα, ο διδάσκων οφείλει να τον κατευθύνει με τέτοιο τρόπο, ώστε να τον φέρει ακόμα πιο κοντά με τις νόρμες, τις συμβάσεις και τους πολιτισμικούς κώδικες που διέπουν αυτή τη γλώσσα, ώστε ο φοιτητής να οικειοποιηθεί με αυτήν στο σύνολό της και όχι μόνο σε γραμματικό επίπεδο. Άρα, οι φοιτητές χάρη στη συνεχή τριβή με τις γλώσσες καλύπτουν αυτή την ανάγκη της αγοράς εργασίας, ανεξάρτητα από τη γλώσσα που ζητείται.

Μια άλλη ανάγκη που έχουν οι φοιτητές είναι αυτή της εξειδίκευσης σε συγκεκριμένα είδη κειμένων. Δεδομένης της ανάγκης για εξειδίκευση σε τουλάχιστον δυο αντικείμενα, όπως αποδείχτηκε από την προσωπική μου έρευνα, οι φοιτητές της μετάφρασης χρειάζεται να εξειδικευτούν, αν όχι σε ένα, τουλάχιστον σε δύο αντικείμενα, ώστε να ανταποκριθούν στις συνεχείς ζητήσεις των πελατών και να επιτελούν μεταφράσεις επαγγελματικού επιπέδου, μιας και η εξειδίκευση, όχι μόνο απαιτεί χρόνια, αλλά και έχει αποτελέσματα πραγματικά υψηλού επιπέδου. Μάλιστα, τα βασικότερα είδη κειμένων που ζητούνται για μετάφραση είναι τα νομικά, τα ιατρικά και τα κείμενα του επιχειρηματικού κλάδου. Ειδικότερα, όταν οι φοιτητές καλούνται να μελετήσουν και να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις επί του θεματικού πεδίου, εξασκούνται πρώτα στη γνωριμία τους με τα είδη κειμένων, καθώς μπορεί να μεταφράσουν δεκάδες κείμενα, με διαφορετικό είδος το καθένα. Έτσι, αναγνωρίζουν τη διαφορετικότητα του κάθε είδους κειμένου και διαπιστώνουν ποια είδη είναι αυτά που τους αρέσουν περισσότερο, ώστε να επιλέξουν την ανάλογη κατεύθυνση στα επόμενα έτη και να εξειδικευτούν σε αυτή (ή σε αυτές, ανάλογα με τα παρακλάδια), ώστε, ως επαγγελματίες, να προσφέρουν μεταφράσεις, οι οποίες προέρχονται από εξειδίκευση στο συγκεκριμένο είδος. Επίσης, οι φοιτητές, χάρη στη συνεχή τριβή που έχουν στα δυο πρώτα έτη με τις γενικές μεταφράσεις, όπου έρχονται σε επαφή με εκλαϊκευμένα κείμενα διαφόρων τομέων, μελετούν παράλληλα τις κειμενικές προδιαγραφές και τις λειτουργίες του κειμένων που τους προσφέρονται. Δηλαδή, έρχονται σε επαφή με τις διαφορετικές εκφάνσεις, που μπορεί να έχει το γλωσσικό ρεπερτόριο, ανάλογα με την περίπτωση που απαιτείται να μεταφραστεί το μήνυμα, εξασκούνται στην προσαρμογή του μηνύματος στην απαραίτητη γλωσσική λειτουργία που απαιτείται να παρουσιαστεί και έρχονται σε επαφή με τις μεταφραστικές λειτουργίες που μπορούν να επιλέξουν. Έτσι, οι φοιτητές, μιας και από τις απαρχές των σπουδών τους έρχονται σε επαφή με κείμενα διαφόρων ειδών, μελετούν τους μορφοσυντακτικούς τους κανόνες, τις κειμενικές προδιαγραφές και λειτουργίες τους και

μαθαίνουν πώς να τα μεταφράζουν με βάση τις εκάστοτε μεταφραστικές οδηγίες. Άρα, οι φοιτητές καλύπτουν την ανάγκη της αγοράς εργασίας για εξειδίκευση σε δύο (αλλά και τρία εν προκειμένω) γνωστικά αντικείμενα, μιας και αναγνωρίζουν όχι μόνο ποιο είναι το είδος (ή τα είδη) κειμένου/ων που τους αρέσει(ουν) περισσότερο, αποφασίζοντας, έτσι, σε ποιο είδος θα εξειδικευτούν, αλλά και το πώς το (τα) μεταφράζουν, στη βάση των κειμενικών προδιαγραφών και λειτουργιών τους.

Σημαντική, είναι, όμως, η ανάγκη για εξειδίκευση και στα μεταφραστικά εργαλεία, από τα οποία οι φοιτητές θα βοηθηθούν ακόμα περισσότερο στην εξειδίκευσή τους σε κειμενικά είδη, μιας και θα εξασκηθούν στην εξαγωγή γλωσσάριου στα επόμενα έτη, καθώς δεν θα μιλάμε πια για εκλαϊκευμένα κείμενα, αλλά για πραγματικά εξειδικευμένα, ανά τομέα, είδη κειμένων, για τα οποία, όμως, θα υπάρχει η θεμελιωμένη βάση γνώσης μετάφρασής τους. Αυτή, η ανάγκη, η εκ των προτέρων γνώση λογισμικού μετάφρασης, θα μπορούσε να καλυφθεί από άλλο μάθημα, φίλιο με τις τεχνολογίες και τους υπολογιστές. Άρα, αυτή είναι μια ανάγκη που θα μπορούσε να συνδυαστεί με τη διδασκαλία των βημάτων μετάφρασης, απλά ίσως χρειαστεί να γίνει στα επόμενα έτη, όπου οι φοιτητές θα έχουν ήδη χτίσει τη βάση για μετάφραση εκλαϊκευμένων κειμένων, για τα οποία δε θα είναι χρήσιμη η εξαγωγή μεταφραστικής μνήμης ή γλωσσάριου, όπως θα είναι στα επόμενα έτη με εξειδικευμένα κείμενα.

Ίσως η σημαντικότερη, βέβαια, ανάγκη της αγοράς εργασίας να είναι αυτή της άριστης γνώσης της μεθόδου που ακολουθείται για την επιτέλεση της μετάφρασης. Αυτό συμβαίνει διότι σχεδόν όλα (τα 20 από τα 22) μεταφραστικά γραφεία απαιτούν την προσκόμιση πτυχίου μετάφρασης. Αν και μερικοί μεταφραστές δεν γνωρίζουν άριστα τη διαδικασία μετάφρασης, επειδή ίσως είναι απόφοιτοι ξένων φιλολογιών και όχι απόφοιτοι του τμήματος μετάφρασης του Ιονίου Πανεπιστημίου, πάντα θα είναι αναγκαίοι οι καταξιωμένοι στη διαδικασία εκπόνησης της μεταφραστικής πράξης μεταφραστές. Ειδικότερα, με την παρούσα οργάνωση των σταδίων και των βημάτων μετάφρασης, οι φοιτητές της μετάφρασης έρχονται σε επαφή με την απαραίτητη ακολουθία βημάτων που περιλαμβάνει η μεταφραστική πράξη. Εκτός από την κατανόηση των μεταφραστικών οδηγιών, τις γνώσεις θεματικού πεδίου που αποκτούν οι φοιτητές, την κατανόηση των κειμενικών προδιαγραφών και λειτουργιών κειμένου, την κατηγοριοποίηση των μεταφραστικών προβλημάτων, οι φοιτητές της μετάφρασης, έρχονται και σε επαφή με την ανάγκη για επιλογή σωστών μακροστρατηγικών μετάφρασης. Ανάλογα με τις μεταφραστικές οδηγίες, ο μεταφραστής επιλέγει τη σωστότερη μακροστρατηγική και την προσαρμόζει στις κειμενικές προδιαγραφές και στις λειτουργίες του κειμένου αφίξεως.

Έτσι, αφού οι φοιτητές της μετάφρασης θα έχουν εξασκηθεί σε πάμπολλες μεταφράσεις, θα έχουν κληθεί να επιλέξουν πλήθος μακροστρατηγικών μετάφρασης, θα έχουν αποκτήσει, ως αποτέλεσμα, την απαραίτητη εμπειρογνωσία που θα τους χρειαστεί, ώστε να είναι αυτοί, οι οποίοι θα γνωρίζουν καλύτερα τη διαδικασία μετάφρασης και θα προσφέρουν μεταφράσεις, οι οποίες δεν θα υστερούν σε κανένα επίπεδο. Άρα, αυτή, λοιπόν, η ανάγκη, για πτυχίο μετάφρασης και, ως αποτέλεσμα, για γνώση της διαδικασίας της μετάφρασης, καλύπτεται στο έπακρο, μιας και στην εργασία αυτή παρουσιάστηκε η αλληλουχία της διδασχής των σταδίων μετάφρασης που διδάσκεται στο ΤΞΓΜΔ, με βάση τους άξονες των στόχων, της μεθόδου και του περιεχομένου, όπως αυτή παρουσιάστηκε στα βιβλία του Κελάνδρια (*Λειτουργική Διδακτική της Μετάφρασης και Η Πράξη της Μετάφρασης Στάδια, Διαδικασίες και Στρατηγικές*). Επομένως, αν οι φοιτητές παρακολουθούν την αλληλουχία των σταδίων της μεταφραστικής πράξης που τους διδάσκεται θα μπορούν να πραγματοποιούν μεταφράσεις και να επιτελούν έργοέρα των απλών προσδοκιών ενός εργοδότη. Οι συνεχείς αξιολογήσεις των λύσεων και των προσαρμογών τους στις μεταφράσεις, οι αναδιατυπώσεις τους και ο έλεγχος των πεπραγμένων τους είναι βήματα τα οποία διδάσκονται στους φοιτητές, περισσότερο στα δύο τελευταία στάδια της μεταφραστικής πράξης, και τους δίνουν τη δυνατότητα να αποκτούν αυτοπεποίθηση για το έργο τους, κάτι το οποίο συνεισφέρει ακόμα περισσότερο στην καλύτερη πραγμάτωση μεταφράσεων, οι οποίες ξεπερνούν τις προσδοκίες. Γι' αυτό και οι βασικοί άξονες εκτίμησης των μεταφραστών, οι οποίοι, μάλιστα, κατέχουν πτυχίο μετάφρασης από το εν λόγω τμήμα, είναι η τριβή τους με το αντικείμενο των σπουδών τους και η ταχύτητα εκπόνησης ενός έργου, κάτι στο οποίο έχουν εκπαιδευθεί στις σπουδές τους. Έτσι, χάρη στη βαθύτατη κατανόηση του αντικείμενου των σπουδών τους και στην εξοικείωσή τους με ταχεία πραγμάτωση μεταφραστικών έργων, τα βασικά πλεονεκτήματα των προσληφθέντων μεταφραστών είναι η άπταιστη χρήση της αγγλικής ή άλλης ξένης γλώσσας, οι μεταφραστικές τους δεξιότητες και η εμπειρία, η οποία, ίσως απορρέει και από την εξάσκηση του επαγγέλματος του ελεύθερου μεταφραστή, εκτός από τις σπουδές τους.

Αν και η άπταιστη χρήση της αγγλικής ή άλλης ξένης γλώσσας είναι βασικό προσόν του μεταφραστή, μιας και έχει εκπαιδευθεί σε μια πληθώρα μεταφραστικών εγχειρημάτων κατά τη διάρκεια των σπουδών του, εξασκώντας παράλληλα τις μεταφραστικές του δεξιότητες και αποκτώντας την απαραίτητη εμπειρογνωσία, πολλά μεταφραστικά γραφεία βρίσκουν ότι οι μεταφραστές που έχουν προσλάβει υστερούν στις διαδικασίες της κειμενικής επιμέλειας και του ελέγχου, στη γνώση του θεματικού πεδίου και στη γνώση σχετικού λεξιλογίου και

ορολογίας. Μπορεί η επιμέλεια και ο έλεγχος να μην άπτονται του άμεσου αντικειμένου της μετάφρασης, αλλά η έλλειψη γνώσης του θεματικού πεδίου και του σχετικού λεξιλογίου και ορολογίας είναι σημαντικές παράμετροι της έρευνας. Ο Chan³ πίστευε ότι για τους νεοπροσληφθέντες μεταφραστές, οι μεγαλύτερες προκλήσεις ήταν η έλλειψη σχετικών γνώσεων και εξειδικευμένης ορολογίας:

Μπορεί να σας ζητηθεί να μεταφράσετε έναν κατάλογο καλλυντικών και μακιγιάζ, γεμάτο με σπάνιους βιοτεχνολογικούς όρους. Την επόμενη μέρα, μπορεί να μεταφράζετε έγγραφα σχετικά με όλα τα είδη των οικονομικών ταμείων. Και στη συνέχεια, μπορεί να μεταφράζετε κάτι άλλο. Χρειάζεται χρόνος για να δημιουργηθεί μια βάση δεδομένων με την ορολογία σε αυτούς τους τομείς μέσω της ανάγνωσης και της μετάφρασης. (Chan, απομαγνητοφωνήσεις: 9-10)

Άρα, προκύπτει ότι ανεξάρτητα από τη γνωσιακή βάση επί του θεματικού πεδίου που έχουν χτίσει οι φοιτητές της μετάφρασης κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, πάντα θα είναι σημαντική η διεύρυνσή της με σχετικές επί του θεματικού πεδίου γνώσεις και με σχετική ορολογία. Άλλωστε, δεν είναι εφικτό σε τέσσερα μόνο χρόνια οι φοιτητές να έχουν εξασκηθεί σε όλα τα είδη κειμένων και σε όλα τα θεματικά πεδία και να έχουν αποκτήσει τη μεγαλύτερη δυνατή βάση δεδομένων σχετικής ορολογίας. Γι' αυτό και είναι σημαντική η συνεχής τριβή των μεταφραστών με διαφορετικά κείμενα και η συνεχής ενασχόλησή τους με το επάγγελμα, ώστε σε βάθος χρόνου να έχουν κατακτήσει όσο το δυνατόν περισσότερες γνώσεις σε διάφορα θεματικά πεδία και να έχουν χτίσει την προσωπική τους βάση θεματικής ορολογίας!

Εκτός, βέβαια, από το αυστηρά διδακτικό κομμάτι των σταδίων μετάφρασης, ο διδάσκων θα πρέπει να προσφέρει στους φοιτητές και συμβουλές, οι οποίες θα αφορούν το πρακτικό κομμάτι της εργασίας τους ως μεταφραστές. Οφείλει να είναι αυστηρός στις προθεσμίες παράδοσης των εργασιών μιας και σχεδόν κανένα από τα μεταφραστικά γραφεία δεν υπερέβησαν την προθεσμία παράδοσης για ανατεθέν έργο, παρά μόνο ένα με δύο. Επίσης, οφείλει να τους καθοδηγήσει στη διαδικασία αναζήτησης εργασίας και να τους προετοιμάσει για το γεγονός ότι δεν έχει τόσο σημασία ένα αξιοσημείωτα προσεγμένο βιογραφικό, αλλά η εικόνα ενός εν δυνάμει επαγγελματία μεταφραστή με αυτοπεποίθηση που μπορεί να βγάλει

³ Chan, however, believed that for her new recruits, the biggest challenges were lack of related field knowledge and specialized terminology: *You may be required to translate a catalogue of cosmetics and make-ups, filled with rare biotechnological terms. The next day, you may be translating documents on all sorts of financial funds. And afterwards, you may be translating something else. It takes time for them to build up a database of terminology in these fields through reading and translating.* (Chan, transcripts: 9–10), Li Defeng (2007), *Translation curriculum and pedagogy*, 112, 130-131, DOI: <https://doi.org/10.1075/target.19.1.07li>.

εις πέρας ένα δείγμα αξιολόγησης, προσφέροντας μετάφραση επαγγελματικού επίπεδου, αφού έχει εκπαιδευτεί και καταξιωθεί στα βήματα μιας μετάφρασης.

Μια προσωπική παρατήρηση ως ανάγκη των φοιτητών είναι, το μάθημα της μετάφρασης να προσανατολίζεται προς τη «διαρκώς μεταβαλλόμενη πραγματικότητα» και οι μεταφράσεις, με τις οποίες δουλεύουν οι φοιτητές, να είναι ρεαλιστικές και παρόμοιες με αυτές που αναλαμβάνουν οι επαγγελματίες μεταφραστές, δεδομένου ότι προσφέρονται σεμινάρια επιμόρφωσης ανάλογα με τις ανάγκες της εργασιακής καθημερινότητας και όχι τόσο τακτικά όσο θα έπρεπε. Επομένως, παρίσταται η ανάγκη να εξασκούνται οι φοιτητές στη συνεχή μεταβαλλόμενη πραγματικότητα με κείμενα επίκαιρα και να οικειοποιούνται με τις όποιες αλλαγές συμβαίνουν, ώστε να βγαίνουν στη αγορά εργασίας έτοιμοι, χωρίς άμεση ανάγκη επιμορφωτικών σεμιναρίων, τα οποία στην τελική δεν προσφέρονται και τόσο συχνά.

Συμπεράσματα – Παρατηρήσεις

Σε αυτήν την ενότητα, λοιπόν, θα κάνουμε μια πολύ σύντομη αναφορά στα συμπεράσματα, που έχουν προκύψει από την εκτενέστατη αυτή εργασία, αλλά και στις παρατηρήσεις που κάποιος ίσως υποδείκνυε. Η εργασία, αυτή, λοιπόν, αφορά την οργάνωση των μαθημάτων γενικής μετάφρασης. Ασχολήθηκα με τη γενική μετάφραση, διότι, θέλησα να αποδείξω, ότι οι γνώσεις που αποκτά ο φοιτητής της μετάφρασης στα πρώτα δύο έτη από τα μαθήματα των γενικών μεταφράσεων είναι πολύ σημαντικές για τη μετάφραση ειδικών κειμένων στα επόμενα έτη. Συγκεκριμένα, προκύπτει ότι η αλληλουχία διδασχής των σταδίων και των βημάτων μετάφρασης στα πρώτα δύο έτη είναι πολύ σημαντική, διότι θέτει τις βάσεις, τα θεμέλια, για την απόκτηση της γνώσης της σωστής και της απαραίτητης σειράς διαδικασιών που οφείλει ο μεταφραστής να ακολουθεί. Η ανάλυση των μεταφραστικών οδηγιών και του κειμένου αφετηρίας, η γνώση του θεματικού πεδίου, των κειμενικών λειτουργιών και προδιαγραφών, η αναγνώριση και η σωστή κατηγοριοποίηση των προβλημάτων που ανακύπτουν, η σωστή επιλογή μακροστρατηγικών μετάφρασης και τα δύο επόμενα στάδια της μεταφραστικής πράξης, η μετατροπή και παραγωγή του κειμένου αφετηρίας σε κείμενο αφίξεως συνιστούν τους άξονες πάνω στους οποίους βασίζεται η διδασκαλία της γενικής μετάφρασης. Προκύπτει, λοιπόν, ότι η αυστηρή ακολουθία της άνω σειράς των βημάτων των σταδίων της μετάφρασης θέτει τον μεταφραστή σε μια συνεχή διαδικασία τριβής με τη μεταφραστική πράξη. Παράλληλα με τη διδασχή των σταδίων της μεταφραστικής πράξης, οι φοιτητές, εκτός από την πρακτική ενασχόλησή τους με αυτήν, μαθαίνουν τη θεωρία της μετάφρασης, συνδέουν, δηλαδή, τη θεωρία με την πράξη, μιας και καλούνται να αιτιολογούν τις μεταφραστικές τους επιλογές. Άρα, προκύπτει ότι ο διδάσκων οφείλει να διατηρήσει τη σειρά διδασχής των σταδίων, ώστε όχι μόνο να θέτει τον φοιτητή σε μια συνεχή διαδικασία πιστής πραγμάτωσης της σειράς των βημάτων μετάφρασης, αλλά και να του δώσει εκείνα τα χαρακτηριστικά, τα οποία αποκτά, αφενός, έπειτα από κάθε στάδιο μετάφρασης και αφετέρου, τον καταξιώνουν επαγγελματικά και του προσδίδουν επαγγελματικό κύρος. Αυτά τα χαρακτηριστικά, ο φοιτητής της μετάφρασης τα αποκτά και από το γεγονός ότι εκτίθεται σε ένα ευρύ φάσμα γνωστικού αντικειμένου. Αυτό, όμως, το οποίο είναι σημαντικό και θα παρατηρούσε κανείς είναι η επιλογή της διδακτικής προσέγγισης, που ακολουθείται σε κάθε διδασκαλία σταδίων μετάφρασης. Ενώ, λοιπόν, έγινε λόγος για τη χρήση του «Προσανατολισμένου στη Μετάφραση Μοντέλου Κειμενικής Ανάλυσης» της Nord, της «Κοινωνικό-Κουνστρουκτιβιστικής Προσέγγισης» του Kiraly, της εργασιοκεντρικής προσέγγισης της Davies και της Albir, αυτό το οποίο δεν αναφέρθηκε είναι η αναγκαιότητα

του επαγγελματικού ρεαλισμού μέσα στο μάθημα της μετάφρασης. Μια σημαντική παρατήρηση, που θα μπορούσε να φανεί χρήσιμη στη διαδικασία διδασκαλίας των σταδίων μετάφρασης, είναι η αντίληψη του, Gouadec (1994), ο οποίος, προτείνει την ενσωμάτωση στο πρόγραμμα σπουδών πραγματικών μεταφραστικών έργων για πραγματικούς πελάτες. Στο ίδιο πνεύμα κινούνται και πολλοί άλλοι, όπως ο Vienne (1994) που θα ήθελε μέσα στην τάξη να μεταφράζονται κείμενα που μεταφράζουν οι καθηγητές επαγγελματικά, η Colina (2003) που επιθυμεί το μάθημα της μετάφρασης να εναρμονίζεται με τον επαγγελματικό κόσμο, η Kelly (2005) που τάσσεται υπέρ της πρακτικής άσκησης στα πλαίσια των σπουδών, κ.α. (Σαχίνης Μ.). Ανεξάρτητα από τη διδακτική μέθοδο που θα ακολουθηθεί, οι φοιτητές της μετάφρασης αλλάζουν ριζικές αντιλήψεις για τη μετάφραση, όπως απλή γραμμική μετατροπή των λέξεων, καθώς καλούνται να αιτιολογούν τις στρατηγικές τους και έτσι βρίσκονται σε μια διαρκή διαδικασία βελτίωσής τους.

Επίλογος

Σε κάθε περίπτωση, ανεξάρτητα από το βάθος που δίνεται στη μελέτη της οργάνωσης διδασχής μαθημάτων γενικής μετάφρασης, ο διδάσκων θα πρέπει να επιμορφώνεται συνεχώς σε θέματα που άπτονται των διδακτικών προσεγγίσεων και των αλλαγών που φέρει η πραγματικότητα. Αυτό θα πρέπει να συμβαίνει, διότι επηρεάζεται, όχι μόνο το επάγγελμα του μεταφραστή, από τις νέες απαιτήσεις που θα προκύπτουν, αλλά και τα δεδομένα, πάνω στα οποία θα βασίζεται τόσο η διδακτική προσέγγιση, και οι απαιτήσεις των πελατών, όσο και ο κόσμος γενικότερα. Έτσι, ο διδάσκων θα αποκτά την προαπαιτούμενη εμπειρία πάνω στα νέα δεδομένα που έρχονται και κατά τη γνώμη μου, θα συντονίζει όλο και καλύτερα τη διδασκαλία των σταδίων της μεταφραστικής πράξης, οι οποίοι θα προσφέρουν στους εν δυνάμει μεταφραστές όλα τα απαραίτητα εφόδια για να συμβαδίζουν με τις νέες πραγματικότητες και με τις συνεχείς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις που επιφέρει η νέα τάξη πραγμάτων, που έρχεται!

Βιβλιογραφία

- 1) Γραμμενίδης, Σ., Δημητρούλια, Ξ., Κουρδής, Ε., Λουπάκη, Ε., & Φλώρος, Γ.. Διεπιστημονικές προσεγγίσεις της μετάφρασης [Προπτυχιακό εγχειρίδιο] (2015). Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/3901>, σελ.19.
- 2) Καράντζαλη Φιλομήλα, Διπλωματική Εργασία «Βασικές Προσεγγίσεις στη Διδακτική της Μετάφρασης», ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 2007, σελ. 13, 15-17, 21-22, 34 36, 37, DOI: <https://doi.org/10.26262/heal.auth.ir.74211>.
- 3) Κελάνδριας Π., Η Πράξη της Μετάφρασης. Στάδια, Διαδικασίες και Στρατηγικές, εκδ. ΚΑΛΛΙΠΟΣ ΑΝΟΙΚΤΕΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ repository.kallipos.gr, 2023, σελ. 26, 27, 100, 101, 105, 112, 121, 123-130, 129, 134, 139, 141, 142, 145, 147, 151-153, 154, 156, 157, 159, 160-161, 166-167, 168, 176-177, 180-181, 196, 197, 209, 201-203, 207, 213-214, ISBN: 978-618-5667-74-0.
- 4) Κελάνδριας Π., Λειτουργική Διδακτική της Μετάφρασης, εκδ. Δίαυλος, 2016, σελ. 77, 137, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 145, 150-151, 155, ISBN 9789605313562.
- 5) Κεντρωτής Γ., Θεωρία και πράξη της μετάφρασης, εκδ. Δίαυλος, 1996, σελ. 125, ISBN 9789605310158.
- 6) Λιάργκοβας Γ. Παναγιώτης, Δερμάτης Ζαχαρίας, Κομνηνός Δημήτριος, Μεθοδολογία της Έρευνας και Συγγραφή Επιστημονικών Εργασιών, Εκδ. Τζιόλας, 2021, σελ. 109, 113-114, ISBN 9789604188307.
- 7) Σαχίνης Μιχαήλ, Η διδακτική της μετάφρασης στον ελληνόφωνο χώρο: ευθυγραμμίζοντας τις ανάγκες των φοιτητών με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, <https://www.frl.auth.gr/sites/metafrasi/PDF/sahinis.pdf>, σελ. 3-6 (τελευταία επίσκεψη στις 24/12/2023).

- 8) Χριστοδούλου Θ. & Γ. Γαλιατσάτου. Έρευνα αναφορικά με τον κλάδο των μεταφραστικών υπηρεσιών. Αθήνα (2008): Π.Α.Σ.ΜΕ.Ε.
- 9) Allen Ginsberg, “Howl” from Collected Poems, 1947-1980. Copyright © 1984 by Allen Ginsberg. Used with the permission of HarperCollins Publishers. Source: Selected Poems 1947-1995 (HarperPerennial, 2001).
- 10) Bernardini, Silvia (2004). “The theory behind the practice”. K. Malmkjær (Ed.). Translation in Undergraduate Degree Programs. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co. 21.
- 11) Colina S. (2003). “Towards an empirically-based translation pedagogy”. In B.J. Baer (ed), Beyond the Ivory Tower. Rethinking translation pedagogy. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 29-59.
- 12) Colina S. (2003). Translation Teaching. From Research to the Classroom. A Handbook for teachers. (Gen. Eds: James F. Lee and Bill VanPatten). USA: Mc Graw Hill.
- 13) Colina, Sonia (2009). “Further evidence for a functionalist approach to translation quality evaluation”. Target 21(2). p.258.
- 14) Chesterman, Andrew (2000). “Strategies for emancipatory translation”. Ch. Schnier & B. Adab (Eds.). Developing Translation Competence. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co. p.82.
- 15) Englund Dimitrova, Birgitta (2005). Expertise and Explication in the Translation Process. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co. P.10-19.
- 16) Gile D. (1995). Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. p. 114
- 17) González Davies, María (2004). Multiple Voices in Translation Classroom. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Co., p. 13-14, 22-28.

- 18) González Davies M. (2005). "Minding the process, improving the product. Minding the process, improving the product". In M. Tennent (ed), Training for the New Millennium. Pedagogies for translation and interpreting. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, p. 74-78

- 19) Gouadec, Daniel (2007). Translation as a Profession. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co. p.12.

- 20) House, Juliane (2006). "Covert Translation, Language Contact, Variation and Change". SYNAPS 19. p.29-30.

- 21) House, Juliane (2015). Translation quality assessment: past and present. London/New York: Routledge. p.57.

- 22) House, Juliane (2018). Translation: The Basics. London/New York: Routledge. p.92.

- 23) Inductive vs Deductive Research: Difference of Approaches, <https://www.questionpro.com/blog/inductive-vs-deductive-research/>, τελευταία επίσκεψη 14/1/2024.

- 24) Jääskeläinen, Riitta & Kujamäki, Pekka (2005). "Foreignising vs. Domesticating? The Role of Cultural Context in Determining the Choice of Translation Strategy". Revista Canaria de estudios Ingleses 51. p.72.

- 25) Johnson, David W. & Johnson, Roger T. & Holubec, Edyth (1993). Circles of learning: Cooperation in the classroom. Edina, M.N.: Interaction. p.6

- 26) Kelandrias, Panagiotis (2021). "Song translation in modern Greece: an analysis and evaluation of translation macrostrategies". J. Franzon & A. K. Greenall & S. Kvam & A. Parianou (Eds.). Song Translation: Lyrics in Context. Berlin: Frank & Timme GmbH. 49-82.

- 27) Kelly D. (2005). A Handbook for Translator Trainers: Translation Practices Explained. Oxford: St. Jerome Publishing.

- 28) Kelly, Dorothy (2005). *A Handbook for Translator Trainers: A Guide to Reflective Practice*. Manchester, UK: St Jerome. p. 32-33.
- 29) Kiraly D. (2000). *A Social Constructivist Approach to Translator Education*. Manchester: St Jerome Publishing. p. 42-43, 45-47, 62-65, 65-69
- 30) Li Defeng (2007), *Translation curriculum and pedagogy*, 112, 130-131, DOI: <https://doi.org/10.1075/target.19.1.07li>.
- 31) Neubert, Albrecht (1985). *Text und Translation*. Leipzig: Verlag Enzyklopädie. p. 71.
- 32) Newmark, Peter (1988). *A Textbook of Translation*, New York-London: Prentice Hall. p. 81-93.
- 33) Nord, Christiane (2014). Η μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα. Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις (Μετάφραση- Προσαρμογή Σίμος Π. Γραμμενίδης και Δέσποινα Δ. Λάμπρου). Αθήνα: Διάλογος, σελ. 149, 150-151.
- 34) Nord, Christiane (2001). *Translation as a Purposeful Activity. Functionalist Approaches Explained*. Manchester: St. Jerome Publishing. p. 46-52.
- 35) Nord, Christiane (2005). “Training functional translators”. M. Tinnent (Ed.). *Training for the New Millennium. Pedagogies for translation and interpreting*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co. p.42.
- 36) Oitinen, Riitta (2000). *Translating for Children*. New York & London: Garland Publishing Co. p.90.
- 37) PACTE. (2004). “Building a Translation Competence Model”. F. Alves (Ed.). *Triangulating Translation: Perspectives in Process Oriented Research*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Co. 44-45.

- 38) Raffel, Burton (1988). *The Art of Translating Poetry*. University Park: The Pennsylvania State University Press. p. 12
- 39) Robinson, Douglas (1997). *Becoming a Translator: An Accelerated Course*. London and New York: Routledge. p. 12.
- 40) The difference between inductive and deductive reasoning, Author: Dovetail Editorial Team, Reviewed by Miroslav Damyano, 12/3/2023, <https://dovetail.com/research/inductive-vs-deductive-reasoning/>, (τελευταία επίσκεψη 12/1/2024).
- 41) Types of research, <https://pressbooks.pub/scientificinquiryinsocialwork/chapter/7-1-types-of-research/>, (τελευταία επίσκεψη 13/1/2024).
- 42) Vienne Jean (1994) Toward a pedagogy of ‘translation in situation’, *Perspectives*, 2:1, 51-59, DOI: [10.1080/0907676X.1994.9961222](https://doi.org/10.1080/0907676X.1994.9961222)
- 43) Vinay, Jean-Paul & Darbelnet, Jean (1958). *Stylistique Comparée du Français et de l'Anglais: Méthode de Traduction*. Paris: Didier.
- 44) Vretta-Panidou E. (2009). “Erfolgreich als Übersetzer in den Arbeitsmarkt einsteigen- Auswertung einer Umfrage”. In E. Karagiannidou, H. & O. Papadopoulou, E. Skourtou (eds), *Materials of the 42nd Linguistics Colloquium*. Frankfurt & New York: Peter Lang Verlag. (υπό δημοσίευση)
- 45) Zanettin, Federico (1998). “Bilingual Comparable Corpora and the Training of Translators”. *Meta* 43(4). p.2.